

LVI

A.

20.

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III

LVI

A'

20

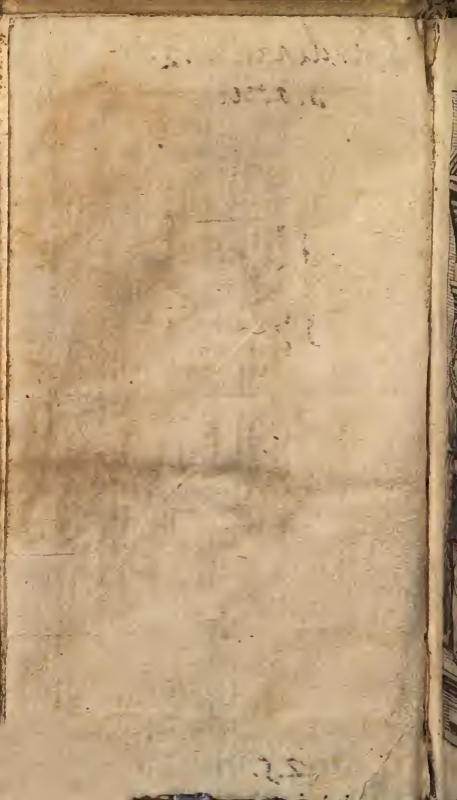
NAPOLI

Ferdinandi .2.
Status

75

R

37

STATVS
particularis
REGIMINIS
S.C. Majestatis
FERDINANDI II.

1637

REGIMINE
FRIDIAN
DI II

L
Ret
CO
an

TYPOGRAPHI
LECTORI
S.

His turbarum publi-
carum temporibus
semper nobis æquis-
simum maximeque necessa-
rium visum fuit, ut omnium
Rerumpublicarum, quan-
tum fieri posset, accuratissi-
mæ Descriptiones in publi-
cum conferrentur. Cui nos
conatui animum addicere
ante complures ausi sumus.
Quo successu, & qua dili-
gen-

gentia; penes alios esto. Hoc
affirmamus, nulli rei nos un-
quam, quo à viris undequa-
que doctissimis, rerumque
omnifariarum peritissimis,
haberemus quod lucem me-
reretur, pepercisse. Porro,
considerantes, quemadmo-
dum Imperator in Institu-
tionibus Iustinianæis *mor-
taliū nobilissimus* vocatur; ita
& Aulam & Oeconomiam
Imperatoris omnium Re-
rumpublicarum umbonem
esse oportere: alicui sollerti
& absolutæ Regiminis &
Aulæ FERDINANDI II,
Imperatoris Germanorum
florētissimi, acquirendæ
Idea dare operam cœpera-
mus: donec tandem hæc,
quam

quam in præsentia publico
juri donamus, nobis obve-
niret. Nomini, seu edito-
ris, seu collectoris, parcen-
dum fuit; si fortasse non-
nulli modice literati Aulici
somniares ausint, hujusmodi
studia literarum, & sudores,
à præclaræ sortis viro esse a-
lienos. Certe, quod sacra
Cæsarea Majestate non in-
dignum est, prudentes & in-
dustrii cujusvis status Poli-
tici nunquam dedignabun-
tur. Hoc observavimus, hanc
accuratam dicti Regiminis
& Aulæ Cæsareæ Descri-
ptionem, quæ utraque in
tam conquassato totius Ger-
maniæ statu hætenus tamen
integra, talique Majestati
* 3 paria

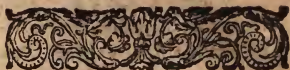
paria mansere , non posse
non dictæ Majestati quam
maxime decoram , cunctis
vero quam gratissimam , ne-
mini noxiam , nobis deni-
que in tesseram studiorum
erga publicum nostrorum
esse. Huic Ideæ aliquot Cæ-
sareorum Diplomatum for-
mas, è vernaculo gentis idio-
mate in communem Lati-
nam traductas, addidimus;
propter eos , qui & linguæ
Germanicæ ignari sunt , nec
hujusmodi formulas ubique
obvias inveniunt. In talibus,
ad verborum, & linguarum,
rerumque gestarum cogni-
tionem potius quam par-
tium studia, tendunt cona-
tus nostri. Epistolica rela-
tio

tio Danielis Eremitæ, de itinere Germanico, quod Legatione Magni Hetruriæ Ducis ad Rodolphum II, Imperatorem, Principes, & aliquot Respublicas Germaniæ, anno MDCIX peractum fuit, quæ calcem hujus Editionis tenet; præterquam quod hæctenus à multis fuit desiderata, ideo potissimum luce digna judicata est, quia præcipua ferme documenta, quorum cujusvis fortis Legati perpetuo memores & periti esse debent, historice, nec absque lepore & sale, proponuntur. Hæc Epistola, quoniam inde à prima sua nativitate quam plurimorum subdita

* 4

fuit

fuit privatis calamis, nullibi
ferme incorrupta, planeque
integra haberi potuit. Nos
tamen eorum opera, qui aut
pluria hujus apographa vi-
derunt, excipseruntve, vel
etiamnum habent, ad hanc
integritatem, primitivæ, uti
firma spe conjicimus, quam
simillimam, reduximus. Tu,
Lector, si absque infano par-
tium studio talia, priusquam
sententiam feras tuam, le-
geris, oleum operamve nul-
lus perdes. Monendus es
quoque, ut placeat pagina
250, linea 4 & 5, pro *dignamur*
legere dignari. Vale.

SYLLABVS
CONTENTORVM.

Status particularis præsentis Re-
giminis Sac. Cæs. Majestatis
Ferdinandi II, &c.

I.

*Quare, & quibus de cau-
sis, Sacra Cæsarea Ma-
jestas Ferdinandus Se-
cundus, ab initio sui Im-
perii, ad hoc usque tempus, se-
dem suam in Vrbe Vienna, non
mutarit.*

Pag. I

II.

*De Urbis Vienna, qua nunc Impe-
rialis est Sedes & Aula, situ cir-
cuitu, munitione, propinquante
Danubio flumine, Præsidio, sive*

* 5

Custo-

S Y L L A B V S

Custodia, suburbiis, Iurisdictione Ecclesiastica, Episcopo, Academia, regimine civili, locum tenente, & Arce Casarea. 3

III.

Quis Romanorum Imperator Ferdinandus Secundus sit, deque Casarea Sua Majestatis virtutibus, & qualitatibus, devotione & pietate, variis humiliacionis & devotionis actibus, negotiis, recreationibus, & accubitu mensa. 32

IV.

Qua ratione Casarea Majestas, eundo in templum vel sacellum inseruiatur; ac quomodo Legati & Oratores se tunc gerant: tum etiam quomodo dicta Casarea Majestas redeundo è templo vel sacello in ades suas, concomitetur, quidque tunc proprie fieri soleat. 48

CONTENTORVM.

V.

*De Ante-Camera Casarea, deque
Equitum & Nobilium Concla-
vi &c. quid ibi fieri soleat.* 51

VI.

*Pauca quadam de Casarea Maje-
statis ex ejus Regnis ac provinciis
hereditariis, annuis redditibus.* 54

VII.

*Particularia de Romanorum Impe-
ratrice, Rege Ferdinando tertio
ac Regina Maria, Archiduce
Lepoldo V Vilhelmo, Imperatoris-
que filiabus.* 56

VIII.

*Particularia de quatuor summis
Aula Casarea officiis, nempe, Su-
premo Aula Magistro, Supremo
Aula Marescallo, Supremo Cu-
biculario, ac Supremo stabuli
Praefecto &c. deque Cubiculariis,
eorum-*

S Y L L A B V S

eorumque Adjunctis, Pueris nobilibus, stipatoribus tam equestribus, quam pedestribus, Aula Diaconis, ac Patre Confessore Casareo. 62

IX.

*Particularia de variis consiliis Au-
lico-Casareis, nempe: Consilio In-
timo, Consilio Imperiali Au-
lico, Consilio Camerae Au-
lica, Consilio
Aula Bellico seu militari, Consi-
lio Ecclesiastico, Consilio Con-
scientia, Consilio Hungarico,
Consilio Bohemico, Consilio Con-
fiscationis &c.* 72

X.

*Particularia de praesentibus Orato-
ribus & Prolegatis exteris, de-
que Legatis & Agentibus Im-
perii.* 88

CONTENTORVM.

Status Aulicus.

XI.

Omnium personarum Aulicarum nomina, officia, & numerus. 94

XII.

Familia Imperatoris, caterorumque Aulicorum, tituli, plenaque inscriptiones. 133

XIII.

Ordinarius status Aulicus Imperatricis Eleonore; cum numero, nominibus, & officiis sua Majestatis Aulicorum. 163

XIV.

Salutandi modus, ad Pontificem, Turcam, & hujus precipuos Ministros & Regentes. 173

XV. Spe-

SYLLABVS

XV.

Specialis descriptio moderni Turcarum Imperatoris, huiusque principuorum Ministrorum. 177

XVI.

Specificatio Arcifiniorum Hungaricorum, Sclavonicorum, & Croaticorum. 181

XVII.

Specificatio Electorum Principum, & Ordinum tam ecclesiasticorum quam seculariũ Imperii. 183

XVIII.

Sacri Romani Imperii Civitates. 195

XIX.

Relatio novissimi status Camera Spirensis. 199

XX. De-

CONTENTORVM.

XX.

*Designatio omnium à Ferdinando
II creatorum Principum, Co-
mitum & Baronum.* 202

XXI.

*Comites, Barones, Nobiles utrius-
que Austria, in conventibus sua
vota ordinaria habentes.* 214

XXII.

*Ferdinandi II Diplomatum for-
ma.* 225

XXIII.

*Appendix, de formulis Imperatoris,
quibus suos Principes compellat.*
294

SYLLABVS CONTENT.

Iter Germanicum.

XXIV.

*Relatio epistolica Danielis Eremitæ,
Belgæ, de Legatione Magni He-
truria Ducis ad Rodolphum II
Imperatorem, Imperiiq̄ue Prin-
cipes, & Respublicas, anno 1609.*
Pag. 297

STA-

I
S T A T V S
P A R T I C V L A R I S

*Presentis Regiminis Sacra
Cæsarea Majestatis,*

F E R D I N A N D I
S e c u n d i , & c .

I.

*Quare, & quibus de causis, Sacra
Cæsarea Majestas Ferdinandus
Secundus, ab initio sui Imperii,
ad hoc usque tempus, sedem suam
in Vrbe Viennâ, non mutarit.*

A.
Ordinarium Sacrae Cæsa-
reæ Majestatis statum,
Augustissimi scilicet Cæ-
saris FERDINANDI II,
nunc temporis imperantis, quod
A. atti-

attinet: ante omnia notandum, Sacrae Suae Cæsareæ Majestatis, ab auspicio sui Imperii, ad hæc usq; tempora, Sedem immutatam, Urbem Viennam fuisse. Tum propter cōmodum Urbis situm, amœnitatem, copiam annonæ, omniumque rerum homini necessariorum, ac inprimis ob adjacentia nemora & sylvas, venationis exercitio quam opportunissimas, aliaque amœnissima loca; quorum præcipuorum nomina vulgo & vernaculo idiomatae sunt: *Brater/ Begelhoff/ Newgebew/ Caterburg/ Ebersdorff/ Laxenburg/ Wolckersdorff/ Dith/ Kloster Newburg/* seu Monasterium Neoburgicum, *Newstat/* id est, Neapolis, &c. Tum etiam præcipue, his diuturnis & continuis bellis Germanicis, propter munitionem Urbis, & quod Cæsarea Majestas ibi cæteris suis Regnis, & Principatibus hæreditariis, quasi tuto sit circumdata, quorum ope & auxi-

auxilio, necessitate sic urgente, eo magis ac tãto commodius uti possit. Tum denique, quoniam beneficio amborum fluviorum navigabilium; ENI & DANUBII, quæque Aulæ Imperiali sunt necessaria, è variis regionibus & locis Germanici Imperii & Italiæ, eo facilius haberi & adduci queant.

II.

De Urbis Vienna, qua nunc Imperialis est Sedes & Aula, situ, circuitu, munitione, propinquante Danubio flumine, Præsidio, sive Custodiâ, suburbiis, Iurisdictione Ecclesiastica, Episcopo, Academia, regimine civili, locum tenente, & Arce Casareâ.

VRBS VIENNA Inferioris, sicuti Oppidum Lintzii superioris, Archiducatus Austriæ est Metropolis. In quibus ambabus Civitatibus nunc singulis fere annis, ac

nonnunquam, prout necessitas postulat, eodem anno sæpius Conventus Provinciales celebrantur, ubi, Sacræ Cæsareæ Majestati, id clemētissime deposcenti, tanquam legitimo Principi & Domino Territorii, toties aliquot centena milia aureorum, à subditis, quam demississime conceduntur & deferuntur.

Civitas ipsa in satis amœna planicie, ac in solo natura frumento, vinoque, & omnis generis aliis fructibus & alimoniis feracissimo & optimo, sita est, prope flumen Danubii, quod quidem licet saltem quasi Brachium veri Danubii sit, tamen istius quoque loci, communium navium, secundum constitutionem temporis & fluvio crescente, capax est. Decrescente vero, naves circa Nusdorffium uno miliari, vel etiam multo superius ad Monasterium, quod vulgo vocatur *Closter Newburg* / duobus integris

REGIMINIS.

gtis ab Urbe milliaribus, subsistere coguntur.

Dimidio plus quadrantis milliaris Germanici ab Urbe Vienna Moraviam versus, sunt & alia quoque tria disjuncta, & partim satis magna & navigabilia Brachia, seu separata flumina, ingentis Danubii fluvii, quibus quinque pontes impositi sunt, qui cum necesse esset, ad majorem Civitatis securitatem, dejici possunt.

A meridie, Urbs Vienna fluvio- lum, seu Torrentem potius, habet, ejusdem cum Urbe nominis Vienne- nam dictum, à montibus Occidentibus originem & scaturiginem ducentem, cujus aqua cito crescit, & diuturnis pluviis facile exundat; Molendinas aliquot circumagitat, nec procul à fossis Urbis in Danubium se exonerat. Versus meridiem & septentrionem, quasi Brachium Danubii esset, fluit, & ab Occasu colles & montes Austriam

superiorem spectantes, retro relinquit.

Circuitus Urbis est fere dimidii milliariis Germanici, vel circiter; Urbs probe exulta, variisque & egregiis, magnis mediocribusque foris & locis, ac partim nitidis plateis, multisque splendidis & conspicuis ædificiis, quibus tamen plus splendoris, quam commoditatis inesse solet, exornata.

De munitione Urbis, satis erit, hoc loco breviter indicare, eam portis cardinalibus seu præcipuis sex, Propugnaculis vero magnis decem, firmatam & munitam esse, quorum Propugnaculorum major pars, (& quidem nonnulla Sacri Romani Imperii) satis valide & alte lateribus exædificata, ac intrinsecus humo repleta, quædam quoque, præcipue ad Ortum & meridiem, (quo tanto validior sit Urbis defensio,) casamattis, ut vulgo vocantur, altius erecta & emendata sunt.

sunt. Ante decennium plus minus, Cæsarea Majestas ingens totum è humo Propugnaculum prope & ex adverso Cæsareæ Aulæ & Archiducalis Arcis, ad majorem ejus securitatem, quoniam dicta Arx olim in eo loco parum tuta & munita erat, erigi curavit.

Angulare Propugnaculum, partim meridiem, partim Occasum respiciens, ante biennium egregie renovatum fuit.

Propugnaculum Scoricum è humo tantum excitatum, nunc quoque totum valido muro cingitur, & reliquis Propugnaculis adæquatur.

Ab Ortus est Porta, vulgo dicta, das Stubenthor; à meridie Porta Carinthiaca, & Porta Arcis, vulgo, das Burgthor; ab occasu Porta Scotica & Porta nova; à Septentrione Porta Rubræ Turris, vulgo, der Rothe Thurn. Porta Arcis, Porta Carinthiaca, Porta nova, & Porta, quæ Stubenthor dicitur, validissi-

ma, totæ fornicatæ, admodum excellæ & conspicuæ sunt, cum longioribus Porticibus: Reliquæ duæ sunt saltem Turres. Si aliquis Urbem è Porta *Stubentho* dicta, circumire, & ad portam Rubram Turrim dictam versus, viam capere velit; Prætereundum est ipsi, Primo, prope Propugnaculum quoddam, quadratis lapidibus exstructû, duas altas, muratasque Casamattas habens, quarum superior *Dominicanorum Templum*, cujus altitudo Propugnaculum hoc & Casamattas superat, fere tangit.

Hinc ad aliud Propugnaculum perveniet, lateritio muro solide firmatum, quod, ut & præcedens, satis profundis circumducitur fossis.

Ab hoc Propugnaculo, Urbis à Sinistra, parva ac depressa quædam mœnia duplicata ad exteriorem aliquam Portam porrigentia, visuntur: à Dextra vero proxime ab urbe præterfluit *Danubius*, cui Pons ligneus,

ligneus, vulgo die Schlagbrücken dictus, superextructus est.

Hæc exterior Porta in amplam plateam deducit, ubi Civitas admodum nudata est; à sinistra enim saltem mœnia habet valde humilia, & à dextra solum Danubium, qui interdum illic præterequirari potest, cum nonnullis ad ejus ripam erectis munimentis, ad Rubram Turrim tenus, & ulterius quoque ad alteram Portam exteriorem, prope quam Platea fit angustior. Ab hac memorata Porta, Urbs sinistrorsum longis, validis & excelsis mœnibus, super quibus tres excubiarum domunculæ ædificate sunt, cincta est, quæ ad Armamentarium, hujusque introitum & exitum, & ad proximum inde Propugnaculum continuantur; Pontem quoque versatilem habet.

Porro, ad tertium Propugnaculum; quod quidem magnum est & elegans, sed fossis & aqua carens;

hujus superioris muri bona pars è medio corrui & redintegratione opus habet.

Dein ad Portam novam, largas quidem, sed admodum depressas sine aqua fossas habentem, Henricus Matthæus senior Comes de Turre, Anno 1619, petardum huic Portæ apponere, ac Equitatu suo tunc temporis Ebersdorffii subsistente, Urbem intercipere conatus est.

Inde ad quartum Propugnaculum; quod emendatione & renovatione similiter indiget. Pone hoc Propugnaculum, est excelsum vallum, cum parvo ei imposito muro, ad Portam Scoticam tenus, ubi fossæ Civitatis, quanquam aqua destitutæ, valde profundæ sunt.

Istinc idem Vallum & fossæ simili quoque modo, ad proximum & quintum usque Propugnaculum, distenduntur; Hoc quidem Propugnaculum humo tantum excita-

tum

tum est, sed nunc funditus lateritio muro includitur, ac in decentem formam & proportionem redigitur; atque isto modo Urbs in illo loco tanto magis, uti necesse est, communitur.

Peditatus Bohemicus legionis (vulgo Regiment) Tieffenbacensis, qui tunc dicto Seniori Comiti de Turre parebat; & haud procul ab Urbe in pago cui nomen *Hörsnals* commorabat, prope hoc Propugnaculum, Urbem (si supra memorata impressio ad portam novam effectum suum sortita, nec à Patriota quodam detecta fuisset) oppugnare & subjugare debebat.

Dictum quoque celsum vallum, cum sub extructo muro, in admodum profundas fossas, sine aqua tamen, protendit; recta à tergo & ex adverso Sexti Propugnaculi, super quo praesens Praefectus Urbis Baro *Löbel*, hortulum cum domo recreationis, secundum hodiernum splen-

splendorem, ædificari curavit; & quoniam hoc Propugnaculum nuper præ cæteris decoratum, & renovatum, ac simul reformatum fuit, reliqua omnia venustate antecellit. Pone, culmen seu Casamattam lateribus quoque confectam, ac priori similem habet.

Deinde sæpe nominatum Vallum ad Aulam usque Cæsaream seu Archiducalem Arcem, cum superexcitato quoque humili & gracili, ac in nonnullis locis satis debili muro, se extendit; ubi fossæ per elevationem exterioris viæ profundiores factæ sunt.

Præterea, ad Portam Arcis, vulgo *das Burgthor* apud quam vastum & septimum è humo Propugnaculum extat, quod à tergo aliud adhuc minus Propugnaculum, Casamattæ instar, habet, verum in sublime non erectum, sed totum muratum est.

Ab hac parte, miles Bohemicus, ducto-

ductore Seniore Comite de Turre,
 è suburbio S. Ulrici aliquot glandes
 in Cæsaream Aulam & Arcem Ar-
 chiducalem, quin & in ipsum Equi-
 tum & Nobilium Conclave, ac in
 Ante. Cameram, ejaculavit, & Cæ-
 saream, tunc Hungariæ & Bohe-
 miæ Regiam Majestatem, ex ordi-
 nario ejus conclavi fugavit.

Rursus sæpe dictum Vallum cum
 erecto muro superius, & fortifica-
 tionibus inferius, inde in fossas an-
 te paucos annos valde excavatas &
 sublatas porrigitur, ad Portam pro-
 pe Carinthiacam tenus, ante quam
 validum, ingens, elegans & nitidum
 Propugnaculum, numero octa-
 vum, totum è lateribus erectum,
 conspiciendum est, dictæ Portæ
 Carinthiæ, proxime adhærens,
 pone quod, sicuti supra Portam,
 Casamatta quoque erecta est. Præ-
 fectus vigiliarum Urbis, amœnum
 suum domicilium super hac Porta
 habet.

Ab hac Porta Carinthiaca, loco sæpe dicti Valli, mænia lateritia, ejusdem fere cum Propugnaculis celsitudinis, extracta sunt, fossæ vero ejus loci admodum profundæ & altæ, aqua tamen, ut & in supra memoratis locis, vacuæ.

Sequitur tunc nonum, egregium sane, æque ac præcedens, Propugnaculum, cum Aquæductu in Urbem; Atque huc usque fossæ similiter aridæ & siccæ, circa hoc tamen Propugnaculum, ab Aquæductu, (cujus usus ad inducendam in eas aquam necessariam, inservire debet) aliquantulum humidæ & palustres sunt: ab ejus vero angulo incipiendo ac deinceps inferius magis ac magis aqua replentur, profundioresque fiunt.

Tandem abhinc est quoque Vallum ad decimum usque Propugnaculum, cui vulgo nomen, die obere *Stuben Bastey*, equidem exquisitum, præstans, vastum & excelsum,

sum, lateritio quoque muro solide cinctum, in angulis vero quadratis lapidibus, ac magnifica splendidaque inscriptione & aureis in tabula lapidea excisis literis, condecoratum, & alto muro similiter munitum & perfectum, à Ferdinando Primo Imperatore extructum est Propugnaculum.

Tria hæc ultima Propugnacula ejusdem altitudinis, ac simili modo murata sunt; Inter aliã, omnia & singula eorum, peculiari sua, aureis literis in tabula lapidea insculptis, Inscriptione, adornata sunt.

Horum decem Propugnaculorum Urbis Viennæ, tria tantummodo in aqua nunc sita sunt, quæ quidem à Danubio, & certis quibusdam venis in Urbem extensis, originem trahit. Reliqua vero omnia in arido solo existunt.

Fossæ quoque Urbis admodum dispares & differentes sunt.

De cætero Civitas hæc magnis quoque

quoque & spatiosis suburbiis ampliatur, in quibus plurimi speciosi, & amœni horti, cum ædibus recreationis, reperiuntur, ut & alia quoque haud pauca nec contemnenda domicilia, quorum multa, præcipue ante Portam Arcis, *das Burgthor* dictam, & Portam Carinthiacam, versus S. Ulrici, ac fluviolum Viennam, trecentorum plus minus passuum spatium, tam ad amplificandam viam & vicos, quam etiam ad majorem ejus loci Urbis securitatem, partim demolita, partim improvise incendio, aliquot ante annos, concremata fuere.

Præfidiarii hujus Urbis & Munitimenti milites, hoc tempore mille circiter pedites, in octo vexilla distinctos, efficiunt; quibus, ut & Civitati quoad ejus defensionem & conservationem, cum limitata potestate, præest dictus Baro *Löbel* Tribunus, vulgò Colonellus, ac Sacræ Cæsareæ Majestati à Consiliis Aulico.

Aulico-bellicis, ejusdemque Consi-
lii Bellici Vice-Præses.

Ante octo circiter annos, arma
Civibus Viennensibus, quæ illis an-
no 1619 Archidux Leopoldus,
tunc temporis Urbis Gubernator,
domesticatim auferri jusserat, par-
tim reddita fuerunt. Cum enim eo
tempore cives ut plurimum Evan-
gelicam Religionem profiteren-
tur, ac suspicio esset, inter eos &
Bohemos, præcipue vero Seniore
Comitem de Turre, secretam in-
tervenire intelligentiam: Superio-
res, ne seditio inter Cives Euan-
gelicos, contra Catholicos oriretur,
metuentes, illos ideo inermes fe-
cerant.

Consul Urbanus, jussu Cæsareæ
Majestatis, ut Principis legitimi hu-
jus Archiducatus Austriae, è civium
medio, quatuor Vexillationes pe-
destres, singulam trecentorum Ca-
pitum, delegit & erexit: hujus de-
lectus usus est, necessitate urgente,

ad defensionem Urbis; sicuti olim factum, tempore novissimarum Hungaricarum seditio- & rebellionum, sub directione Gabrielis Bethlehemi, Principis Transylvaniæ gestarum. Cum enim pars Præsidianorum militum ad Arcem Posonicam, ratione periculi deducta esset; Delectus hic Civium tunc integros quatuor menses, in Urbe quidem sola, & ad ejus solius defensionem inservire necesse habuit. Stipendium Præsidiariorum est sex florenorum, singulis mensibus & capitibus: quia vero illud neque bene, neque satis tempestive accipiunt, in publicis sæpe vicis mendicantes visuntur.

Bello, & cum periculum est in mora, aliquot Equitatus turmæ, vulgo *Cornet* in suburbia recipi solent; alias vero ordinaria custodia manet.

Sexaginta millia animarum in urbe Vienna, utpote populosissima,

tam

tam intus, quam extrinsecus comprehendi, nonnulli arbitrantur: Cujus vero numeri veritas & certa notitia, difficilimo indagari potest.

Suburbium illud trans Danubium situm, Judæi quasi Insulam quandam, separatim incolunt. In Urbe autem certa loca commerciis apta habent, ubi de die merces suas vendunt, in Urbe vero pernoctare, iis integrum non est; Quoniam tamen Aulæ Imperiali multum profunt, aliisque de causis & rationibus, non modo lubenter in eadem Urbe tolerantur, sed & maximis quoque privilegiis & protectoriis communiti gaudent.

Religio Evangelico-Lutherana, seu Augustanæ Confessionis, olim in hanc quoque Urbem introducta fuit, quæ postea sub Imperatore Maximiliano II adeo accrevit, ut dicti Evangelici, inter alia suæ Religionis exercitium in ipsa Urbe, ad Domum usq; Provinciale in Mi-

nimorum templo habuerint. Et licet Imperator Rudolphus II, ac antea quoque Ferdinandus I dictæ Religionis exercitium ibi abolere pro possibili sibi proposuerint, & magnum quoque Reformationis initium susceperint, eousque quoque rem perduxerint, ut sub Rudolpho II. Imperatore, status Evangelici Austriæ Inferioris exercitium suæ Religionis in Urbe Vienna amiserint; visumque fuerit, ac si universalis reformatio totalisque oppressio & everfio omnium Evangelicorum in istis oris subsequi debuisset: Imperator tamen Matthias I. maximis de causis Ordinibus Evangelicis Austriæ Inferioris, exercitium suæ Religionis in pago, *Hörnals* dicto, quadrante circiter milliaris Germanici, ab urbe distante, clementissime concessit; eosque summa Cæsarea & Archiducali protectione communivit; non obstantibus Catholicis, ac præcipue

cipue Clericis, quos istud Religio-
 nis exercitium vehementer offen-
 debat, quique sibi persuadebant,
 Conciones Cardinalis Clefelii ex-
 effectuuras, ut Imperator ministe-
 rium ad minimum in memorato
 pago *Hömales*/ Euangelicis inter-
 diceret, neque iis urbem ingredi ad
 copulanda Euangelicorum matri-
 monia & sacra Sacramenta Cœnæ
 ac Baptismi administranda, permit-
 teret. Cum vero modernus Impe-
 rator FERDINANDVS II. Sacri Ro-
 mani Imperii habenas assumpsis-
 set, Urbem quoque Pragam postea
 expugnasset: Clerus Cæsareæ Sux
 Majestati serio inculcavit, Status
 Euangelicos Provinciales, ab Im-
 peratore quondam Matthia I, suæ
 Religionis exercitiū in pago *Hömales*
 extorsisse, ac se adeo multi-
 plicasse, ut in ista congregatione
 nonnunquam viginti, triginta, imo
 & quadraginta vel quinquaginta
 hominum millia inveniuntur; cum

enixissima petitione, ut dictū exercitium mandato publico aboleretur. Hinc factum, ut reformatio Religionis in Urbe Vienna, mandato Cæsareo & Archiducali instituta, Exercitium quoque Augustanæ Confessionis in sæpe memorato pago *Höfnals* / (qui postea Basilicæ Viennensi S. Stephani donatus fuit) penitus inhibitum, (hoc quidem prætextu, ac si Baro *Helmshardt Jözger* / qui tunc in arresto Lintzii erat, nullū jus patronatus in dicto pago haberet) omnibusque simul Evangelicis Concionatoribus, ne in posterum Urbem sub gravissima pœna ingrederentur, interdictum fuerit: In Austria tamen quoad personas suas sicuti antea quoque tolerabantur, ac licebat adhuc quibusdam Civibus & incolis Urbe exire & Concionibus ac Sacræ Synaxi, secundum Evangelicum ritum, *Intzersdorffi* (locus quidam vulgo sic dictus, ad Dominū *Geyerum*

rum de Osterburg, Equitem, spectans) unius ab urbe miliaris iter, bona venia interesse.

Tandem vero Cæsarea Majestas, Anno videlicet M. DC. XXVII, totalem Evangelicorum Ecclesiarum expulsionem, & quidem præfixo brevi termino, ex universa Austria, cæterisque Cæsareæ Suxæ Majestatis Ditionibus hæreditariis, publicis patentibusque mandatis Cæsareis & Archiducalibus, severe injunxit, iis prohibendo sub gravissima indignatione & irremissibili pœna, ne unquã in eas reverteretur, aut quocunque modo ibi commorarentur.

In Ecclesiasticis rebus, Urbs Vienna Episcopum suum agnoscit; cujus Jurisdictio in Spiritualibus, in totum Episcopatum Viennensem se extendit. Episcopus Officium quoque suum, semper Viennæ habet.

Basilica, seu Templum Cathedralè ibidem, Divo Stephano sacrum, splendidum, magnum, al-

tum, & amplum est ædificium, fastigiata, excelsa & perlucida turri ab una parte ornatum, cui inter alia, ingens & magnifica campana inest; similis quoque turris ab altera parte incepta, & ad haud contemnendum progressum jam deducta sed non absoluta fuit. Ajunt, modernum Episcopum eam perficere, & alteri conformem reddere velle; quod Ædilis quidam quatuor annorum tempore exefficere posse opinatur.

Episcopus nunc quoque veterem Aulam Episcopalem totam dirui, magnificumque & amplum ibi palatium exædificari curat, in quem finem centum millia Imperialium; pretium scilicet recõciliationis Ducis Meckelburgici, ab Imperatore impetravit.

Hoc vero templum rogante Cæsare Friderico III, in Basilicam seu templum Episcopale à summo Pontifice Paulo II, elatum fuit; cujus
Episco-

Episcopi reditus annui octo saltem millia florenorum efficiunt. Ejus qui tunc temporis sæpe dicto Episcopali munere fungitur, nomen est Antonius, primus quidem, qui Principis titulum & prædicatum simul à Sacra Cæsarea Majestate Ferdinando II adeptus est; Insuper ditissimam quoque Abbatiam Cremiphanensem Ordinis Benedictinorum in Austria superiore possidet; Cæsareæque Majestatis intimus Consiliarius & in eodem Consilio quasi Secundus est ab Imperatore. Cujus Antecessor, erat Cardinalis Clefelius, Anno M. DC. XXX. Viennæ defunctus.

Canonici hujus Basilicæ sunt sedecim, quorum stipendia propter redituum dictæ Basilicæ tenuitatem, exigua quoque sunt. Omnes circum sæpe memoratâ Basilicam, seu summum Templum, domicilia sua habent.

Sunt & alia quoque plura Templa

pla & Cœnobia, intra & extra hanc Urbem.

Academiã Viennensem fundavit Imperator Fridericus II, Anno Domini M. CC. XXXVII. eamque maximis privilegiis & immunitatibus, quæ postea ab Alberto III Austriaco renovatæ & ampliatae fuerunt, ornavit & communivit.

Cæsarea Majestas Ferdinandus II hanc Academiã anno circiter M. DC. XXII, cum adjacentibus & pertinentibus Byrsis & Collegiis seu Conventibus, Patribus Jesuitis, ut eorum esset Academia, dono dedit, ubi nunc partim docent, partim Scholasticos & Alumnos alunt. Dicta quoque Cæsarea Majestas iis insuper Professionem Theologicam & Philosophicam concessit, eatenus tamen ut Cathedra tam ad profitendum, quam disputandum alicui è Dominicanorũ, ut & Franciscanorũ quoq; alias Minimorum dictorum, Ordine, aperta maneat.

Juris

Juris Consulti & Medici in sua conjunctione perseverant, singulisque semestribus alium Rectorem creant; Consilium, ubi quidquid sibi & aliis Academiæ cohærentibus personis necessarium & consultum putant, deliberatur, è sedecim iisdem facultatibus addictis Viris constat. Rector Academicus Jurisdictionem suam, amplissimam & admodum longe se extendentem, in Academicos & membra Academica exercet.

Civile, seu Civium regimen sic se habet: Senatum, octodecim cives & Senatores constituunt, quibus res & negotia omnia & singula Reipublicæ & commune Civium & Civitatis bonum concernentia proponuntur, & ab iis deliberantur: Horum vero caput est consul. In Criminalibus Judex Urbanus Assessores & Cōsiliarios suos habet.

Administratio vero Civilis haud libere penes dictum Senatum consistit,

fistit, sed à Locum tenente in Austria Inferiore dependet; omnibusque supramemoratis Senatoriis collegiis & consultationibus Mandatarius quidam Cæsareus propria persona interest.

Dicto Locumtenentis officio nunc fungitur Syfridus Christophorus Preuner, Baro, &c. Sacræ Cæsareæ Majestati à secretioribus Consiliis, & ejusdem Gubernationis Austriæ Inferioris Præses, penes quem Inspectio superior in Urbano & Civili Regimine sita est, quique, Cæsarea Majestate absente, absolute & perfecte gubernat.

Armamentarium Viennense non modo ejus loci usitatis navibus, sed & armis & omni apparatu bellico, tormentisque tam magnis, quam parvis, quæ ibi reservantur, instructissimum est. Ejus Præses nunc est Comes Xantelier, natione Lotharingius: quoniam vero Parens ejus se mature ad Aulam Cæsaream contulit,

tulit, & huic officio diu bene præfuit, Germanis adnumeratur.

Aula Cæsarea seu Arx Archiducalis, vulgo die *Burg* / nuncupata, nullius est splendoris seu singularis magnificentiæ, ac satis angusta quoque pro tanto Magnate, & tam sublimi Aula. Magnam aream in se comprehendit, cui ab una parte Cancellaria Imperialis; ab altera Arx interior, seu proprium Cæsareæ Majestatis Domicilium; à tertia Vallum Urbis cum ei super extructo porticu; & tandem à quarta parte seu latere Arx nova, vulgo die *Neue Burg* / adjacent, eamque circundant.

In hac Aula Cæsarea Vestiarium, seu locus quidam vulgo *Guardarobba* dictus continetur: Item *Perristylum*, seu *Galeria* ut vulgo nuncupari solet, cum variis & distinctis Conclavibus, quem *Thesaurum* vocant, in quibus omnis generis variarum, pretiosissimarumque ex auro,

auro, gemmis, & unionibus, ut & summa industria elaboratarum rerum & picturarum, optimorum quoque speciminum tam naturalis, quam humani laboris, & aliarum plurimarum raritatum & curiositatum, aliquot millionum pretio, magna reservatur copia. Inter alia vero visu maxime digna sunt, Corona Cæsarea cum Sceptro & Pommo Imperiali, ditissima, ex auro & pretiosissimis Orientalibus Adamantibus ornata, unius millionis aureorum æstimata, ab Imperatore Rudolpho II. pro sacra sua persona confecta. Item pelvis rotunda, septem spithamas in circuitu cōpletens, ex unico Agatho lapide sculpta, cum aliquanto obscuriore & ab ipsa Natura formata inscriptione: JEHOVAH. Porro, Unicornu duodecim vel tredecim spithamas longum. Quorum duorum posteriorum, quoniam sui similia in tali forma, pulchritudine, qualitate & quan-

quantitate, toto orbe non habent, valor inæstimabilis est. Huic eidem Palatio, quod Sacra Cæsarea Majestas ipsamet inhabitat, duo distincti & amœni horti adjacent, alter altero major, in quos Cæsareæ Majestati ex ipsius domicilio facilis ac commodus patet aditus.

In supra memorata vasta Arcis area, die *Burgplatz* dicta, prope Palatium Cæsareum, pedites unius cohortis; apud introitum vero in interiorem Arcem, sub ipsa porta proxime ad pontem versatilem, decem stipatores *Bipennigeri*, vulgo *Trasbanten*/ordinariam custodiam habent: quorum hi posteriores totam diem convenienti ordine *Bipennibus* suis ibi commorantur; noctu vero, ponte sublato, intrinsecus vigilant, donec alii ex eorum consortio iis surrogentur. Ante Cæsareæ Majestatis & Imperatricis conclavia, alii Stipatores *Hastiferi*, vulgo *Härtshierer*/excubias continuo

tinuo agunt, qui milites sunt, & Cæsareæ Majestati tã in itinere, quam cum deambulationis causa egreditur, veluti ordinaria equestri corporis custodia, ubivis vestigio insequuntur, & demississime præsto sunt.

I I I.

Quis Romanorum Imperator Ferdinandus Secundus sit, deque Cæsarea Sua Majestatis virtutibus, & qualitatibus, devotione & pietate, variis humiliatiõnis & devotionis actibus, negotiis, recreationibus, & accubitu mensæ.

ATque hætenus de Imperiali Sacræ Cæsareæ Majestatis Ferdinandi II. Aula; nunc ulterius dicendum, Cæsareæ Sux Majestatis parentem fuisse Archiducem Carolum Austriacum, Imperatoris Ferdinandi I. Nepotem, qui Grætzia in Stiria residebat, cujusque patri-

patrimonium Ditiones Austriacæ interiores erant, Ducatus scilicet Stiriaë, Carinthiaë, & Carniolaë, cum aliis depēdentibus provinciis. Cum vero duæ istæ Austriacæ Prosapiaë lineæ Genealogicæ, Viennensis scilicet (Imperatoris Maximiliani II) & Tyrolensis (Ferdinandi Archiducis) emortuæ essent; Archidux quoque Albertus Austriacus in Belgio, earum Provinciarum Austriacarum regimini, senio & infirmitate confectus, eo lubentius resignasset: sæpe dicta Sacra Cæsarea Majestas partim per successionem, partim per transactionem & consensum, (præcipue vero quoniam, eo quod in Hungariaë & Bohemiaë Regem jam designata & coronata esset, validum rei istius obtinendæ fundamentum & basin posuerat) provincias illas omnes adepta & consequuta est. His subsequuta est Anno 1619. die 28. Augusti, Imperatore Matthia I. eodem anno fatis

concesso, dictæ suæ Cæsareæ Majestatis ad fastigium dignitatis Imperialis in Sacri Romani Imperii Civitate Francofurto ad Mœnum electio & coronatio. Sceptra tenentibus tunc in variis Europæ regnis, sequentibus præcipuis Christianis Regibus & Magnatibus: Philippo III. Hispaniarum Rege; Ludovico XIII, Galliarum Rege; Jacobo IV, Britanniarum Rege; Christiano IV, Daniæ, &c. Rege; Sigismundo III, Poloniæ Rege; Gustavo Adolpho Suecorum Rege; & in Oriente Turcarum Imperatore Osmano.

Cæsareæ Suæ Majestatis sacram quod attinet proprie personam, ea nunc ætatis annum agit quinquagesimum nonum. Statura ejus mediocris est & corpulenta, complexio optima, robusta & sana, capilli & barba jam satis cani, præsentia grata, natura humana, benefica, mitis, admodum liberalis, ac singulari

lari intellectu, eloquentia, & memoria prædita, vita tam in cibis quam in potu temperans, somnus moderatus: hora 10. vespertina ut maxime cubitum discedit, nonnunquam etiam hora prima nocte intempesta, ac hora quarta matutina ordinarie surgit, precesque suas genibus flexis recitat. Diebus festivis & solemnibus, ac præcipue anniversariis Apostolorum, confiteri ac Missæ participare: Proxima vero die Jovis ante festum Paschatis, cum Imperatrice, Rege ac Regina, Archiduce & Archiducissa, cæterisque præcipuis Aulaicis, Sacrum Sacramentum, secundum normam & præcepta Ecclesiæ Romanæ, è manu Nuncii Papalis accipere solet. Antequam Cæsarea Sua Majestas in templum eat, duas prius missas, alteram pro semet ipsa, alteram pro defuncta conjugæ, Ducis Baviaræ legitima sorore, celebrandas in sacello Aulaico, seu in Oratorio Cæ-

fareo, curat, nonnunquam etiam eodem tempore Sacramento utitur; tunc in templum se confert, ubi Concionem Germanicam, quæ communiter à Patre quodam Jesuita, Ordinario nempe Aulae Diacono, habetur, per integram circiter horam; & concione finita magnum quoque Missæ officium, quod cum suavissima musica celebratur, ac equidem unius horæ tempus ad minimum durat, magna devotione auscultat. A meridie concioni Italicæ, quam Ordinarius Concionator Aulico-Italus similiter habere solet, eodẽ modo interest, cui subsequitur magna solemnitate Vespertini officii celebratio, atque hoc modo Cæsarea sua Majestas totam fere diem Dominicam seu feriale devote consummat; aliquando alia quoque templa intra & extra urbem, interdum scilicet Dominicanorum, interdum Capucinatorum, Jesuitarum, Carmelitarum, &c. visitare,

fitare, ac in horum cœnobiis & Collegiis nonnunquam prandere solet.

Tempore Adventus, Cæsarea Majestas admodum mane surgit ad frequentandum matutinum quoddam, instar cantatæ Missæ officium, RORATE dictum, cujus ab introitu, *Rorate cœli desuper*, &c. cantatur, cum subsequente per integram fere horam ad finem usque Musica vocali & instrumentali; quo tempore populus preces & devotionē suam peragit: Idque officium in magna congregatione, ac in omnibus templis solemniter celebrari consuevit.

Tempore quadragesimali, Cæsarea Majestas concionibus, tam in sacello Aulaico, quam in Augustinorum templo prope Arcem sito, ut & festis in fano Sanctæ Crucis Ordinis Sr Francisci de Minimis, tum maxime, cum Processiones pœnitentiales celebrantur, quam diligentissime interest. Insuper singulis diebus per totum Quadragesimæ

tempus, Vespertinum officium in Oratorio Cæsareo integre celebrandum curat.

Proxima die Jovis præcedente festum Paschatis, ante meridiem Cæsarea Sua Majestas tredecim pauperum Virorum pedes publice, ac coram omnibus ibi præsentibus, lavat, tum eosdem cibis, iisque propria persona apud mensam ministrat; Porro singulos veste ac nummo quoque aureo, dupli circiter Hungarici Ducati valoris, donat.

Augusta Romanorum Imperatrix eodem die & tempore in alio separato quodam loco, eundem humiliationis actum, erga tredecim pauperes mulieres, præstat.

Ultima die Sabbathi ante festum Paschatis Cæsarea Majestas omnia Urbis fanam more Catholico, pedes circumire, ac coram erectis in illis sepulchris orare solet. Hoc vero anno curriculum hunc pedibus absolvere nequivit.

In hebdomade S. Crucis incipiendo à die Dominica ad festum usque Ascensionis Christi, Cæsarea Sua Majestas Processionibus, quæ tunc habentur, interesse consuevit; quibus omnibus neque hoc quoq; anno, præsto esse, debiles corporis vires permiserunt.

In festo Corporis Christi, cum nimirum magnus celebratur circuitus, Cæsarea Majestas cum omnibus Aulaicis propria persona, pedibus ac nudo capite Processioni interesse, & apud singula hinc & illinc erecta altaria genibus flexis orare solet. Sequenti die Dominica Iesuiticam Processionem etiam coram frequentat; ac posteriori die Iovis Octavam, quæ populosa, & à matutino tempore ad meridiem tenus continuanda est Processio, magna quoque cum devotione celebrare & absolvere juvat.

Quamobrem Nuncius Pontificius Cardinalis Pallotta in sua ad Pa-

pam Urbanum VIII. facta relatione, Cæsareæ Majestatis cum maximis encomiis meminit, nuncupando Imperatorem Ferdinandum Secundum Principem Sanctum, Virtutum secundum cor & voluntatem Dei, sicuti Rex David fuit, propter candorem suæ conscientiæ, & certissimam in Deo repositam fiduciam, continuæ protectionis Divinæ, & quod nemo mortalium ipsi, veluti Unctio Domini, nocere, neque Sacra sua Cæsarea persona ab ullo malo opprimi queat. Sicuti Cæsaream suam magnanimitatem statim ab initio sui Imperii, & aliquot subsequentibus annis, vel eo luculentissime testata est, quod, licet omnia fere ejus regna & provinciæ hæreditariæ, post ejectionem trium regionum Officialium & Consiliariorum in Regno Bohemiæ, Pragæ An. 1618. die xxv Maii (Imperatore Matthia I. in vivis adhuc existente) per fenestras factam,

ense

ense & igne devastarentur, ac sacra sua persona inter medios quasi hostes sita, nihil quicquam præter unicam Urbem Viennam, residui haberet: nemo tamen eam ab ejus sede seu Residentia unquam pellere & fugare potuerit, verum è contrario mirabiliter à Deo semper conservata fuerit.

Dictus Nuncius Papalis ulterius quoque inquit, Cæsaream Majestatem, in maximis quidem sæpe discriminibus, ejusmodi verba elocutam fuisse, ut Divina providentia vim & potentiam suam, utpote quæ omnis hominis captum & intellectum longe superet, in Sacra ejus persona abunde demonstraritur.

In casibus Religionis & conscientiæ, cum Cæsarea Majestas Consiliarios & Commissarios suos ad eum finem ablegat, haud se cum ratificatione præcipitat, verum omnia prius ad Confessorem suum, qui acutissimus & prudentissimus

Pater est, remittit, cujus consilium & iudicium Cæsarea Sua Majestas, veluti Ovis Pastorem, spontaneo & prompto animo ac corde sequitur. Huic etiam, ut omni careat scrupulo conscientiae, omnia ac singula, vel minutissima quæque refert.

Cæteris diebus, excepta die Dominica, duabus Missis auditis, & finitis cōsultationibus secretioribus, (singulis enim, vel ad minimum alternis diebus, Consilium habetur,) Cæsarea Majestas, modo nihil aliud momentosi expediendum occurrat, sive ad spatiandum, sive ad venandum (quod quidem recreationis exercitium ipsi maxime est voluptati) Urbe egredi, nec ante vesperam redire, ut plurimum solet. Unde proverbium, Cæsaream Majestatem tribus in rebus indefatigabilem esse, nempe in devotione & Religione, in consilio, atque in venatione. Licet etiam quandoque satis sero & defessa à venatione re-
verta-

vertatur, haud tamen expeditas Imperii, aliasque res, quadraginta, quinquaginta, imo sexaginta & amplius numero, unica vice propria manu subscribere gravatur, idque absq; minima impatientiae vel offensionis nota; tum deniq; mensae accumbit; Adeo ut Cæsarea sua Majestas nunquam vel è Consilio, vel à venatione, vel ab Audientia (ut vocant) redeat, ubi non aliquid vel perscribat, vel subsignet, vel memorialia quædam legat, vel alio modo occupata sit: quanquam etiam Cæsarea sua Majestas ob nimiam Imperii, aliorumque magni ponderis negotiorum copiam, minimam eorum partem ipsamet perlegere possit; cum aliquid tamen sive ipsimet sibi, sive supremo Cubiculario offertur, id per Cubiculi ministrum seu Portitorem quendam convenientibus consiliis immittere & prout res postulat, ut mature expediatur, mandare ipsi mos est.

Cæsarea sua Majestas Venaturam (uti jam monitum fuit) atque Musicam summopere diligit; omnisque generis canes & miras aves venationis & aucupii gratia alit. Venatorum & Aucupum centum & quinquaginta fere sunt; Insuper hos tamen, Cæsarea Majestas in singulis ejus regnis & provinciis hæreditariis, magnum adhuc Venatorem, cum pluribus aliis, & innumeris canibus, habet.

Bombarda optime uti novit: præcipue vero Investigando, (vulgo ac Germanico Idiome *Häßen*) & propria manu apros interficiendo delectatur, de quibus postea exteris Oratoribus & Prolegatis, ut & Aulæ quoque Ministris, honoraria departitur. Quot per integrum annum feras capit, certo cuidam Catalogo inferere, earumq; specificationem Electori Saxonie mittere solet.

Cæsarea quoque sua Majestas, magnam diligentiam ad comparandos

randos sibi Musicos exquisitos, adhibet, ac in hos utriusque sortis homines, Musicos scilicet & Venatores, multum ordinarie impendit pecuniæ, iisque plurimum donat. Musicam, ad laudem & honorem Omnipotentis, & ad conseruandum animū hominis hilarem, utilem & idoneam esse, inquit.

Sacra Cæsarea Majestas in Ante-Camera prandet, ut plurimum vero apud Augustam Conjugem cœnat. Ante duos annos Cæsarea Sua Majestas, cum Imperatrice, Rege Archiduce & Archiducissis, in Equitum & Nobilium conclavi, solemnioribus & maximis festis, nativitatis scilicet Christi, Paschatis & Pentecostes, coram magna multitudine, publice mensæ accūbere adhuc solebat, ubi frequenter selectissima Musica Instrumentalis audiebatur.

Mensæ Cæsareæ præcipue ministrant, Ordinarii Cubicularii, Dapiferi,

piferi, Pincernæ, & alii ejusmodi officiales, nonnunquam etiam Principes, Comites & Barones ex Imperio & aliunde, omnes nudo capite, exceptis iis, qui re ipsa Principes sunt Imperii, præcipue in ipsius Aula, quos non ordinarie mensæ simul accumbere jubet; Extra vero Aulam Imperialẽ, & peregre id quandoque fieri solet, interdum etiam in Urbe Residentiali, prout conditio & præ eminentia Principum requirit, vel eidem aliàs chari & grati sunt.

Hic notandum, quod Celsissimus Princeps Anhaltinus, Christianus Senior, cum Sacra Cæsarea Majestate reconciliatus, eidem Cæsareæ Majestati mantile post lotionem manuum coram mensa exhibuerit, ac deinceps nudo capite ministravit: Cum vero à Cæsarea Majestate, suis Regalibus & feudis investitus fuisset, ac similiter ut antea Imperiali mensæ nudo capite adstaret;

Cæsa-

Cæsarea Majestas hoc animadver-
tens, id admittere noluit, ac non
modo per supremum suum Aulae
Marescallum, qui tunc erat Comes
de Losenstein statim à dicto Princi-
pe, ut pileum capiti imponeret, fla-
gitavit, (quod equidem fecit,) ve-
rum eundem etiam simul mensæ
accumbere jussit; quod in Arce
Viennensi factum est.

Cum Cæsarea Majestas apud Im-
peratricem mensæ accumbit, tunc
loco Equitum ac Nobilium, Gynæ-
ceum, seu Augustæ ministrantes
Virgines, mensæ inserviunt, ubi sua-
vissima celebratur Musica. Alias in
prandio, nulla habetur Musica, nisi
festis & anniversariis. Dapes, seu
epulæ, quæ mensæ Cæsareæ impo-
nuntur, neque nimis lautæ & opi-
paræ sunt, neque aliquid superflui
splendoris ac magnificentiae, pro
tanto sublimi Magnate, habent.
Moriones tunc etiam joca seria, fa-
cetiæque, inter hos vero potissi-
mum

mum Ionas Morionum Alpha pro
re nata, producunt & effundunt
prout tempus & occasio exigit;
nunquam vero majores ac liberio-
res, quam cum Cæsarea Majestas
peregre, seu venando occupata est.

I V.

*Qua ratione Cæsarea Majestas, eun-
do in templum vel sacellum in-
serviatur; ac quomodo Legati &
Oratores se tunc gerant: tum
etiam quomodo dicta Cæsarea
Majestas redeundo è templo vel
sacello in ades suas, concomitetur,
quidque tunc propriè fieri soleat.*

CÆsaream Majestatem in Tem-
plum euntem, Rex Hungariæ,
cum præsens est, in peculiari pilen-
to, proxime præcedit, dein sequi-
tur Cæsarea Majestas, sive sola, sive
cum Imperatrice; Cum Hungariæ
Regina adest, tunc Augusta, una
cum illa & Archiducissa vel maxi-
me

me uno vehuntur pileto, Cæsareamque Majestatem proxime sequuntur; hæc vero Gynæceum diversis itidem carpentis. Archidux Regem anteit; hos autem omnes pedibus Aulaici, Equites, ac Ministri Cæsarei variæ fortis & conditionis. Ab utroque latere stipatores Bipennigeri & hastiferi, vulgo *Hartschierer* & *Trabanten* dicti, nudo capite singuli incedunt; quæ quidem res visu egregia, & valde populosus est comitatus.

Gynæceum sequitur peditum armatorum cohors, qui Cæsaream Majestatem ab ejus egressu ex Aula, ad reditum usque, seu ingressum in aliud quoddam Monasterium vel collegium, ubi mensæ accumbat, concomitatur, eidemque publice ministrant.

Nuncius Papalis, cæterique Oratores præsentés in ista occasione Cæsareæ Majestati se nullo modo sistunt; peracto vero cultu Divino,

sive finitis interdum aliis actibus publicis, Cæsareæ Majestati, usque dum pilento suo insideat, præsto sunt, tunc vero statim absque ulla ulteriore mora pedem referunt & revertuntur.

Portæ civitatis, quamdiu Cæsareæ Majestas extra ejus Aulam in Urbe commoratur, omnes obseratæ manent.

Supremus stabuli Magister à sinistro Pilenti Cæsarei latere, obtesto capite in Urbe incedere; peregre vero in pilento ex adverso Cæsareæ Majestatis sedere solet.

Cum Cæsareæ Majestas è conclavi suo in Templum seu sacellum discedit, ac deinceps in illud per Equitum conclave & antecameram redit, Pueri nobiles præcedunt, hos sequuntur nobilitati, nobiles, Equestres, cubicularii, Consiliarii, Barones, Comites, Principes, & alii variæ conditionis Ministri. Principes, (si qui præsentibus sunt) sequuntur

REGIMINIS. SI

tur Oratores, Nuncius Pontificius, Archidux, Rex, tum Cæsarea Majestas; dein Augusta Imperatrix, Regina, Archiducissa, quælibet cum suo Aulæ Magistro, ac tandem nobile Gynæceum. Stripatores vero utriusque ordinis, quamdiu hic Comitatus durat, & donec Cæsarea Majestas mensæ accumbat, intra & extra Equitum conclave, ad Ante-Cameram tenus, stantes ab utraque parte ministrant. Diebus Dominicis & festivis, Tubicines in area quoque Arcis, vulgo *der Burzplatz* publice canere solent.

V.

De Ante-Camera Cæsarea, deque Equitum & Nobilium Conclavi &c. quid ibi fieri soleat.

BArones & Equites, Consiliarii, præcipuique Ministri, Prolegati, & alii, qui vel Audientiam à Cæsa-

rea Majestate habuerunt, vel quibus alias accessus ibi patet, donec tempus redeundi domum adsit, in Ante-Camera & Equitum conclavi expectare solent. In eo loco, ubi Cæsarea Majestas Audientiam præbet., nemini pileum imponere licet, nisi absoluto Principi, seu Principi Imperii, Cardinali, Nuncio Apostolico, & Oratoribus Regiis.

Hic quoque observandum, quod, cum Cæsarea Majestas Equitum conclave transitura est, ac illi appropinquat; portitorum aliquis januam clave bis pulsat; quæ res Cæsareæ Majestatis adventus indicium est.

Cæsareæ Majestati per Equitum conclave transeunti, variæ supplicationes & libelli Memoriales quam demississime frequenter offeruntur; Eaque de necessitate & importan-
tia rei simul monetur ac rogatur; quæ omnia Cæsarea sua Majestas clementissime accipit, & uniuscujusque

jusque petitionem, licet aliquanto prolixio- rem, magna patientia & æquanimi- tate, absque ulla ægritu- dine seu gravatione, auscultat.

Cum Cæsarea Sua Majestas ad- venam quendam Equitem singula- ris cujusdam qualitatis, seu qui nu- per ad Aulam Cæsaream reversus est, quemque antea novit, videt, manum ipsi osculandam exhibet. Propositiones sibi factas libenter audit, iisque clementissime respon- det, ac nonnunquam gratas, suaves- que quæstiones ipsamet movet, & in medium adducit. Oblata scripta & memorialia in proprias manus recipit, atque secum in Conclave suum defert, nec ulli alii cuiquam prius tradit. Germanica, vel Italica semper, quandoque etiam Latina, quam quidem admodum expedite & accurate loquitur, utitur linguis, nunquam vero Gallica, vel Hispa- nica, ne cum ipso quidem Hispa- nico Legato.

Pauca quedam de Cæsarea Majestatis ex ejus Regnis ac provinciis hæreditariis, annuis redditibus.

DE annuis Cæsareæ Majestatis redditibus ex ejus Regnis & provinciis hæreditariis, difficile est; aliquid certi statuere; quoniam Ditiones istæ, tam ratione Contributionū ordinariarum, & extraordinariorum, quam & aliis de causis, haud in prisco, verum in admodum mutabili statu versantur.

Cæsarea Sua Majestas ex Hungaricis auri argentique fodinis, magnos quidem habet redditus, verum non modo eos omnes, sed & plures quoque in conservandis locis cum Turca finitimis, expendit.

Austriam Superiorem Dux Bavarix, ratione duodecim millionum florenorum, Anno MDCXXII Ratisbonæ computatorum, diu possedit, & nunc quoque instar Hypothecæ,

theæ, Domui Bavaricæ in eventum oppignorata manet; Hæc vero interea in nonnullis locis, variis Rusticorum seditionibus, admodum depopulata fuit.

Marchionatus Lusatia Inferioris & Superioris, nunc, & hoc quidem anno 1636, Electori Saxoniae propter quosdam milliones in proprietatem hæreditariam concessus est.

Bohemiae & Moraviae redditus, præter contributiones ordinarias & extraordinarias, aliaque imposita, aliquot abhinc annis tres circiter milliones annuatim efficiebant.

Silesia redditus jam per aliquot annos incerti sunt; solius vero Cerevisia annuum vectigal, ducenta millia florenorum longe superat.

Austriae autem Inferioris, Stiria, Carinthia, Carniola &c. redditus, omnium certissimi, tutissimi & ordinarii sunt; hi vero, ut fama est, ad duos circiter florenorum milliones se extendunt.

Fideles etiam Ditionum Cæsarearum subditi, conspicua aliquot centenorum millium florenorum donativa, Cæsareæ Majestati ad ipsius Aulam annue mittere solent. Conventus item Provinciales multum quoq; pecuniæ ei suppeditant. Porro in sola Bohemia, Moravia, Austria Superiore, & parum in Inferiore, ob multifarias rebelliones, circiter quadraginta tribus florenorum millionibus bona, fisco Imperiali, ab Anno MDC XVIII addicta fuere.

VII.

Particularia de Romanorum Imperatrice, Rege Ferdinando tertio ac Regina Maria, Archiduce Leopoldo V Vilhelmo, Imperatorisque filiabus.

Romanorum Imperatrix Eleonora, filia est Vincentii Senioris, Mantuæ Ducis, & soror ultimi defun-

defuncti Ducis Mantuani, Vincen-
tiii quoq; nuncupati. Ætatis annum
agit trigesimum septimum; statura
ejus perfecta, vultus placidus, pru-
dens, & secundum voluntatem Do-
mini Conjugis proba, liberalis, mi-
sericors & mitis. Trecenta circiter
millia Scudorum, ab ejus Ducali
Domo in Dotem accepit; cui Cæ-
sarea Majestas reciproce ultra Do-
tis æquivalorem, nonnullas adhuc
Ditiones in Austria Inferiore dedit.
Hungari, cum Posonii coronata
fuit, centum quoque millia Impe-
rialium; Item in secundo Conven-
tu Provinciali Hungarico octode-
cim Imperialium millia, & alia ite-
rum vice triginta millia ipsi obtu-
lerunt. Porro Cæsarea Majestas ei
aliquandiu singulis mensibus, duo
florenorum millia, ut & villam
quoque vulgo *Favoriten hoff* vo-
citatum dono dedit.

Habitus ejus est fere Hispanicus.
Admodum pia est & religiosa, ac

Ecclesiasticas personas, imprimis
verò Capucinos & Carmelitas, ma-
gno prosequitur honore & amore.

Cæsareæ Majestatis liberi nunc
temporis in vivis existentes, sunt
quatuor; Ferdinandus III Hunga-
riæ & Bohemiæ Rex &c. Leopoldus
Vilhelmus Archidux Austriæ &c.
Maria Anna, Ducis Baviariæ Maxi-
miliani conjux &c. & Cæcilia Re-
nata, quæ adhuc cœlebs est, omnes
ex primo Cæsareæ Sux Majestatis
matrimonio procreati.

Rex Ferdinandus tertius, annum
nunc complevit vigesimum non-
num; satis formosus est; moribus &
vultu heroïcis, staturæ longioris
quam Dominus Parens; capillis &
barba nigris, faciem Regiam deco-
rantibus, ac virili forma induenti-
bus; animus sapiens, prudens, se-
rius, reputationis suæ observans,
taciturnus, ac in multis Duci Bava-
riæ conformis; Debita quidem rite
solvit, proverbium tamen, Ne quid
nimis,

nimis, seu ut elegantius vernaculo
 effertur idiomate, *Genaw gerechs*
net vnd wol bezahlt / simul bene
 praticare novit; quod tamen debi-
 tum & decorum postulat, in se de-
 siderari non patitur. Ejus studia (in
 quibus optime profecit) ea fuere,
 quæ Regi tam pace quam bello
 scitu necessaria sunt, maxime vero
 Mathesis, ars fortificatoria & mili-
 taris: varias callet linguas, Germa-
 nicam, Italicam, Latinam, Bohe-
 micam & Hispanicam. Pius & Re-
 ligiosus est. Peculiarem & pro-
 prium suum habet Aulæ statum.

Regia Conjux, est Infanta Ma-
 ria, Regis Hispaniarum Philippi IV
 soror; cujus Dos, eadem ac Gallia-
 rum Regina, quingenta fuere Scu-
 dorum millia, singulis scudis trede-
 cim Realium pretio computatis.
 Rex quoque Frater, eam ad Inte-
 riores usque Ditiones Austriacas,
 suis impensis deduci & comitari cu-
 ravit.

Archidux Leopoldus V Vilhel-
mus, Episcopus Argentinensis, Pas-
saviensis & Halberstadiensis, annos
viginti tres natus, robustæ est com-
plexionis, & procerus, venationis
amans; Veste Sacerdotali indutus.
Eum vero ajunt in Ecclesiastico
statu permanere nolle, verum uxo-
rem ducturum.

Archiducissa Maria Anna, quæ
nunc Duci Bavarix, Avunculo suo
nupsit, annos nata est viginti octo,
probe educata, pia & virtuosa, pru-
dens & industria, oculis & capillis
nigris, perplacidoque vultu, utrius-
que linguæ Germanicæ & Italicæ
potens. Hæc Ladislao præsentî Po-
loniæ Regi nubere debuerat, Ma-
trimonium vero hoc ab Ordinibus
Regni Polonici, consiliariisq; Re-
gis, impeditum fuisse, dicunt. Idem
postea de Cardinale Infante arbi-
tratum fuit. Filius quoque unicus
Neoburgici Principis Palatini, ut
& Dux Albertus Bavarix; defun-
ctus

Etus item Transsylvaniæ Princeps Gabriel Bethlehemus ad exemplum Sigismundi Bathorei, eam sibi uxorem adjungere desiderarunt; in quem finem Transsylvanus legatos suos Neostadium ad Sacram Cæsaream Majestatem miserat. Tandem vero Maximilianus Bavarix Dux eam domum deduxit.

Altera Principissa Imperialis junior, Archiducissa scilicet Cæcilia Renata, annorum est viginti quinque; facie magis quam Sororis alba, ac similiter proba, virtuosa, optimeque educata. Vernacula sive Germanica tantummodo loquitur lingua; licet Italicam intelligat, ea tamen non utitur. Opinio est, & conjectura, eam Cardinali Infanti nupturam. Hæ ambæ Principissæ Cæsareæ, optime proportionatæ sunt staturæ, ac complexionis satis robustæ.

*Particularia de quatuor summis
Aulae Caesareae officiis, nempe, Su-
premo Aulae Magistro; Supremo
Aulae Marescallo, supremo Cu-
biculario, ac Supremo stabuli
Praefecto &c. deque Cubiculariis,
eorumque Adjunctis, Pueris no-
bilibus, stipatoribus tam equestri-
bus, quam pedestribus, Aulae
Diaconis, ac Patre Confessore Ca-
sareo.*

Summum ac primum Aulae Im-
perialis officium, est penes supre-
mum Aulae Magistrum, Virum gra-
vem, egregium & jam senem, qui-
que sub Imperatore Matthia, supre-
mus erat cubicularius.

Supremus Aulae Marescallus, ma-
gno quoque & proficuo officio, au-
toritate & reputatione fungitur,
cujus jurisdictio non modo in om-
nes Aulaicos & Ministros, aliosque
ad Aulaem Caesaream spectantes, se
exten-

extendit, sed in exteros etiam Agentes, Prolegatos, Legatos, Deputatos, sollicitantes, & ejusmodi viros in Aula Cæsarea negotia & res agentes. Item in Aulaicos negotiatores, opificarios, Iudæos, horumque Consortes. Hujus quoque officii est, metata cuique, pro discretionem assignare, ubi scilicet Sacra Cæsarea Majestas Aulam suam aliunde transfert & removet, præterquam in Comitibus & conventibus Electoralibus Imperii, tunc enim hæreditarius Imperii Marescallus, jurisdictionem suam exercet. Sæpedictus quoque Aulæ Marescallus peculiarem quendam metatorem, vulgo *Quartiermeister* nuncupatum, habet, cui & alii ministri, seu inferiores metatores, vulgo *Furrierer* dicti subsunt; quibus omnibus metatorum cura injuncta est. Cæsarea Majestate absente, vicem quoque ejus gerit Supremus Aulæ Marescallus.

Supremi Cubicularii jurisdictioni subsunt cæteri Cubicularii, omnesque alii cubiculo inservientes. Hic Oratores Regios, Legatos, & alios Principes, Dominos & Equites &c. Sacræ Cæsareæ Majestati, ad Audientiam, ut vulgo vocant, adducit. Literas fiduciaras, seu creditiva ab Agentibus & sollicitantibus, tam exterorum Magnatum, quam Imperii Principum, aliorumve qui ad Aulam Cæsaream ablegantur, accipit, ac Cæsareæ suæ Majestati tradit, tum præfixum iis Audientiæ tempus, per cubiculi Portitorem quendam, indicandum curat. Noctes ipsemet ante Cubiculū Cæsareum vigiliis sæpe peragit; deauratamq; clavem cubiculariam, ut & reliqui Cubicularii, holosericæ tæniæ nigræ appensam, secum portat, quod indicium est, Eos Cæsareæ Majestatis esse Cubicularios. Sicuti quoque Cubicularii à supremo Cubiculi Magistro, dictam de-

aura-

auratam clavem in propria persona accipiunt, ita etiam discedentes eam illi coram reddere tenentur, reversi vero ad Aulam Cæsaream denuo repetunt, & ut antea secum deferunt. Stipendium menstruum est quadraginta florenorum, una cum victu in Aula, similiter ac reliqui duodecim Cubicularii, qui tales de facto sunt.

Sunt & alii quoque plurimi Cubicularii, qui vero neque victum, neque stipendium ullum, nihilque aliud præter dictam deauratam clavem ac titulum & honorem inde consequuntur.

Prædictorum duodecim Cubiculariorum de facto, duo per totam hebdomadam ante Conclave Cæsareum noctu vigilare tenentur. Cum Cæsarea Majestas in Antecamera mensæ accumbit, dapes appositæ prælibant.

Si quis Cubiculariorum numero adscribendus sit, is juramentum

E debita

debitæ Cæsareæ Majestati fidelitatis, coram sæpe memorato Supremo Cubiculario, convenienti ad stipulatione, præstare debet.

Supremo Cubiculario absente, reliquorum Cubiculariorū natū maximus, interea eo gaudet officio.

Cæsarea Majestate publice mensæ accumbente, Dapiferi, qui vere nobiles, & antiquis familiis oriundi, partim etiam Barones & Comites sunt, mensæ inserviunt & ministrant; ut & etiam Pincernæ & Panetarii, quibus præpositus est Officialis quidam, vulgo *Obrister stäblmeister* / qui alias cubiculariorum unus est, quique bacillum nigrum gerens, fercula ad Mensam Imperialem ferentes præcedit. Neque hic ullum certum stipendium, præter victum in Aula, habet. Cæsaream Majestatem in itinere semper concomitari juvat, atque tunc vel equus, vel locus in Effedo ei ab Aula assignatur.

Horum

Horum & similium nobilium & Atriensium fere sexaginta sunt, quibus nihil præter victum & accommodationem, ut vocant, in itineribus, datur, quique sola spe futuræ conditionis melioris in Aula commorantur, quod equidem non, vel raro admodum vanum, modo saltem fortuna non nimis lente festinet, seu nimis diu tardet & remoretur.

Porro Cæsarea Majestas quosdam Cubiculi ministros habet, quorum aures communium discursuum & rumorum sunt observatrices, quique tales relationes, ubi eas haud ingratas futuras esse sciunt, deferre solent. Hi nobilitate donati sunt, ac victu in Aula, equis quoque seu curribus in itinere, stipendioque sedecim florenorum singulis mensibus fruuntur.

Quemadmodum etiam Sacræ Cæsareæ Majestatis liberalitas Cæsarea, & innata magnanimitas erga

fideles suos ministros & Aulaicos, inexscrutabilis est; Ita quoque secundum rerum qualitatem, eos, præter ordinaria stipendia, beneficiis adeo liberaliter interdum cumulat, ut postea merito moram patienter ferre possint, donec Deus aliquid ulterius suppeditet: Illius quasi memor, quod Dives quidam, qui servos suos eo semper solamine erigebat, fore post suam mortem, ut large remunerarentur, hac Inscriptione monitus fuit;

Da tua dum tua sunt, post mortem nam tua non sunt.

Quocirca Cæsarea Sua Majestas ante biennium quoque, Patres Iesuitas ita alloquebatur: Accipite Vos Patres, non semper habebitis Ferdinandum Secundum.

Sunt & cubiculi Portitores, quibus Ante-Camera curæ esse debet, ne quisque ibi ingrediatur. horum stipendium menstruum est 12. florenorum.

Supremus Stabuli Præfectus potestatem & Iurisdictionem habet in quicquid ad stabulum spectat. Cum Cæsarea Majestas equum ascendit, tunc ei opitulatur. Cum ex Urbe vehitur, tunc in Pilentio Cæsareo operto capite sedet. Cum vero in templum it, à sinistra Pilentii parte pedibus incedit, itidem tecto capite.

Cæsareæ Majestatis expensæ, quæ stabuli causa fiunt, magnæ sunt: aliquot enim centenos equos alit, quorum multi venatura pereunt; & ultra hos in ejus provinciis hæreditariis, varia adhuc & egregia habet Equilia.

Pueri nobiles partim sunt Germani, partim Itali & Belgæ, raro aliarum nationum. In studiis & exercitiis corporis educantur, ac deinde ad Dapiferorum, Pocillatorum & ejusmodi officia, ut & ad alia quoque sublimiora, prout qualitates eorum exigunt, promoventur.

Facespone Sacerdotem, dum Mis-
sa in templo celebratur, tenent.
Habitus eorum tricolor est, luteus,
niger & albus.

Stipatorum alii sunt equestres
seu Hastiferi, vulgo *Härtshierer*;
horum centum sunt, ac tempore
præcedentium Imperatorum ho-
mines erāt nobilitati, partim etiā
è priscis ac nobilibus familiis nati,
partim in Hungaricis bellis contra
Christianorum communem ho-
stem Turcam expertissimi, proba-
tissimique milites; hodie vero ma-
jorem partem vilis sunt conditio-
nis. In urbe ut pedites, hastas suas
ferendo; extra vero urbem ut equi-
tes ministrant. Toga quoque Auli-
ca tricolori, ut pueri nobiles, indu-
ti sunt.

Alii pedestres seu Bipennigeri,
vulgo *Trabanten*/ quorum nume-
rus itidem centenarius est. hi in ur-
be tantummodo cum Bipennibus
suis ministrant; ac ut plurimum
mecha-

mechanici & opificiarii fuere. pallia & vestes eorum itidem tricolores sunt.

Aulæ Diaconi, quorum sex, omnes confirmati sunt Sacerdotes; singulis diebus Missæ officium manè perlegunt, & alternatim per totam hebdomadam Benedictionem & Gratias coram mensa Cæsarea dicunt. Parum æstimantur; victum in Aula & viginti florenos singulis mensibus stipendii loco, singuli habent. Horum vero unus, qui Parochus est, annue quingentos florenos accipit. Præter hæc stipendia omnes aliis quoque beneficiis Ecclesiasticis, quo tanto facilius necessaria sibi comparare possint, communiter gaudent.

Confessor Cæsareus est Pater Laimormain, Ordinis Iesuitarum, natione Belgo-Gallus, ac jam in senili ætate constitutus.

Hic maxima in Aula Cæsarea pollet autoritate; utpote qui cor

Cæsaris in manibus & nutu suo habet, cujusque consilia & monitoria tam in rebus Ecclesiasticis, Conscientiam concernentibus, quam in politicis, omnia alia prævalent; cuique omnia ac singula remittuntur. Hunc Patrem Patronum qui habet, res suas in Aula Cæsarea tuto agere potest.

IX.

*Particularia de variis consiliis Au-
lico Cæsareis, nempe: Consilio In-
timo, Consilio Imperiali Au-
lico, Consilio Camera Au-
lica, Consilio
Aulæ Bellico seu militari, Consi-
lio Ecclesiastico, Consilio Con-
scientiæ, Consilio Hungarico,
Consilio Bohemico, Consilio Con-
fiscationis &c.*

Consiliarii intimi reliquos Con-
siliarios dignitate antecedunt.
hi enim in consultandis rebus Sta-
sum, pacem atque bellum Regno-
rum

rum & Principatum Cæsareæ Majestatis hæreditariorum concernentibus, petitionibusque & postulatis exterorum Regum & Magnatum, occupati sunt.

Huc quoque Cameralia pertinent, & quicquid ad alia consilia prius delatum, ab iisque deliberatum, conclusum & cum votis ad Imperatoriam Majestatem remissum est. Quæ itaque cætera consilia prius deciderunt, ea postea vel mutat, vel aliter quandoque disponit Consilium Imperiale Intimum, unde ratificatio Cæsarea in omnibus expectanda est.

In rebus Imperii, cum arbitrium & sententiam consilii Imperialis Aulici, validis & firmis innititur rationibus, raro aliquid à Secretiore consilio immutatur vel rejicitur.

Atque ex his patet, omnia ante expeditionem prius ad Sacram Cæsaream Majestatem pervenire, exceptis rebus minimis, quæ à Præ-

fide consilii Imperialis Aulici, seu Vice Cancellario Imperii, maximam partem ex officio, concedi possunt.

Gratialis, seu res quæ gratis conferuntur, omnes Cæsareæ Majestati quam demississime repræsentantur, ac immediate, cujuscunque sine etiam nominis, ad consilium Cæsareum Intimum spectant; nonnunquam tamen Cæsarea Majestas eas ad Consilium Imperiale Aulicum deferre jubet, ut hujus informationem & arbitrium intelligat, antequam de iis clementissimam statuatur sententiam.

Ante biennium Consilii Cæsarei Secretioris Director erat Princeps ab Eggenberg, absolutus Patronus voluntatis Cæsareæ, Cor Cæsaris, cui cum Cæsarea Majestate unum cor, una via, penes quem in Aula Imperiali, sicuti in militia penes Ducem Friedlandiæ, summa rei erat. Continuo fere in lecto propter Podagram

dagram & Colicam, quibus valde male afficiebatur, decumbebat; Et quanquam ædes ejus nonnihil ab Aula Cæsarea distarent, Cæsarea tamen Majestas semper apud illum consilium secretum convocari curabat, & ex Arce Archiducali seu Aula Cæsarea per longum porticum in ejus domum transibat, ibique propria persona consultationibus intererat; neque eum tantummodo cum consilium habebatur, visitabat; sed & alias quoque quotidie, ac sæpe pluries de die; quin etiam Cæsarea sua Majestas, cum Augusta Imperatrice, in ædibus dicti Principis, cum eodem ludebant, aliaque similia joca peragebant, idque sæpissime. Hic Princeps mirabili judicio, prompto intellectu, magna capacitate & facundia, pulcherrimaque forma à Natura præditus erat, zelatus in Religione, dissimulativus, felicissimus in dandis consiliis, & expediendis consiliis; qui-

quique Cæsareæ Majestati in omnibus satisfacere noverat. Cæsarea etiam Majestas eum admodum ditaverat, & magnum reddiderat, uti partim ex suis, quibus vivus gaudebat titulis, deprehendi potest. Tunc proverbium erat, Cæsaream Majestatem tres ingentes montes, ut sunt, Eggenberg, VVerdenberg, Questenberg, & tres pretiosas Gemmas, Dietrichstein, VVallstein & Liechtenstein in suis Regnis & provinciis hæreditariis habere; quippe familiæ istæ magnam optimorum, pulcherrimorumque dominiorum in Cæsareæ Majestatis provinciis hæreditariis, portionem ad se attraxerant, sibi que appropriaverant.

Quantum vero hic Princeps à Cæsarea Majestate, totaque Inclytata Domo Austriaca propensæ & continuæ gratiæ, honorisque & existimationis apud omnes Ministros & Aulaicos Cæsareos, imo in
uni-

universo Imperio, omnibusq; Cæsareæ Majestatis provinciis hæreditariis, sibi conciliaverat: tantum quoque viceversa, detecta Friedlandica proditione, & Pilsæ erecta conjuratione, de priori gratia & benevolentia Cæsarea & Austriaca, deque honore & respectu suo perdidit, adeo ut nihil superfluum temporis ad recipiendum se decenti modo ab Aula Cæsarea in Stiriam habuerit, postquam Rex Ferdinandus III omiſſis honorificis Vestræ Dilectionis verbis, quibus Principes Imperii ab Imperatore & Regibus salutari solent, ipsi valedixisset.

In Consilio secreto nunc sunt, Cardinalis à Dietrichstein, natione Moravus; Episcopus Viennensis, Rhenanus; Comes à Meggavv, Austrius; Comes à Trautmansdorff, Styrus; Comes Fuggerus, Suevus; Abbas à Lilienfeld, V Vestphalus; Comes à Schlick, Bohemus; Comes

Comes à VVerdenberg, Italus; Comes Mansfeldicus, Sacri Romani Imperii Comes, raro consilium ingreditur; Comes Schlawata, Bohemus; Comes Kevenhüller, Carinthius; Comes à Mörsburg, Francus; Dominus Preüner, Austrius.

Consilium Imperiale Aulicum proximum & secundum est à Consilio Intimo; ubi deliberantur, consultantur & deciduntur simul res sacri Romani Imperii, publicæ & privatæ, ex præscripto juris & Imperii Constitutionum, & ex observantia impertitorum, confirmatorum & extensorum Privilegiorum & immunitatum Sacri Romani Imperii Electorum, Principum & Ordinum, ut unusquisque in iis stabilietur & tueatur, nec ullo modo contra præfata jura gravetur.

Consiliarii hujus Consilii partim Nobiles, partim Doctores sunt. Nobilium sex solummodo sunt ex Imperio oriundi, reliqui vero omnes

in Cæsareæ Majestatis provinciis hæreditariis nati. Doctorum plures sunt, præcipue quoad eos, qui ex Imperio, hoc est, extra provincias Austriacas, originem ducunt. Et quoniam res Electorum, Principum & Ordinum Sacri Romani Imperii magni sunt momenti, ideo habita consultatione & facta decisione, Cæsarea Majestas de iis in Consilio Secreto informatur, unde ejus quoque resolutio expectatur. Hinc expeditio Secretario demandatur; & cum absoluta est, dictus Secretarius se primo à sinistra parte infime subscribit; deinde in medio ad latus dextrum Vice-Cancellarius Imperii; denique vero proxime sub ipsa scriptura Cæsarea Sua Majestas se à dextra quoque propria manu subsignat.

Annua stipendia singulorum Consiliariorum Imperialium Aulicorum, sunt duodecies centum floreni. Cæsarea vero Majestas præter hæc,

hæc, iis gratuitos insuper nummos, secundum merita, & prout unusquisque Cæsareæ Suæ Majestati utilia ac fidelia præstitit ministeria, donat atque distribuit.

Consilium Aulico-Bellicum sive militare maxime ex Equitibus & militiae Præfectis compositum est. In hoc agitur & deliberatur, de provisione Præsidiorum & militum; quomodo bellum continuandum, & metata necessaria militibus assignanda, Exercitibusque pecunia, victus seu annona, & munitio subministranda, cæteraque omnia ad Cæsareæ Majestatis bonum, utilitatem & emolumentum dirigenda sint, eaque omnia fieri possunt ac debeant.

Consilium Camerae Aulaicæ Cæsareæ, non modo in reliquis Camerae omnes potestatem & jurisdictionem habet, sed etiam omnibus redditibus & proventibus, tam Imperii, quam imprimis Cæsareæ
Maje-

Majestatis provinciarum hæreditariorum, præest. Quanquam enim quodlibet Regnum & provincia Cæsareæ Majestatis hæreditaria, peculiarem suam habeat Cameram, hæ tamen omnes à supra dicta Camera Aulaica dependent.

Resolutiones hujus Consilii admodum lentæ & tardæ sunt, unde etiam in Conventibus Regni Hungarici, hoc inter alia maximum sæpe gravamen fuit, quod Ordines ac Subditi istius Coronæ, ad expeditionem pervenire non possent, verum multis magnisque impensis, rebus & negotiis suis domi neglectis, & quidem frustra, apud hanc Cameram Aulaicam expectare & differre cogerentur. Modernus hujus Consilii & Cameræ Aulaicæ Præses, Ecclesiasticus & Prælatus est.

Hic præcipue norandum, quod sæpe memoratæ Cameræ Aulicæ Præses, qui tot redituum millio-

nes è Cæsareæ Majestatis Regnis & provinciis hæreditariis dirigit, siue exauroretur, siue ipsemet resignet, administrationis suæ rationem reddendi obligatus non fit.

Consilium Ecclesiasticum ab Imperatore Maximiliano II ideo institutum fuit, ut res Ecclesiasticæ & Religionem concernentes, tam Imperii, quam Cæsareæ Majestatis Regnorum & provinciarum hæreditariarum, in eo deliberarentur & resolverentur. Hoc Consilium neq; Præsidem, neque certum Consiliariorum numerum habet, atque ejus dimidia pars ex Ecclesiasticis, altera vero ex Politicis composita est personis.

Consilium Conscientiæ solummodo ex conventu & consultatione sæpe plurium, sæpe vero pauciorum personarum Ecclesiasticarum constat.

Cum Cæsarea Majestas Anno MDCXXXV. una cum Electore Saxo-

Saxonix de pace Pragæ tractari curaret; Conscientia vero sua ea gravabatur difficultate, an scilicet bona Ecclesiastica in Imperio, quorum recuperandorum causa bellum tamdiu continuatum, tantumque sanguinis hæctenus effusum fuerit, nunc tandè diutius in Evangelicorum potestate relinquenda essent? momentosam hanc conscientix quæstionem, ad Ecclesiasticos, ut ea de re arbitrium suum declararent, detulit.

Hinc factum ut Ecclesiastici variis è locis in Urbe Vienna convenirent, Consilium compositum è duobus Cardinalibus, duobus Episcopis, duobus Prælatibus, duobus Canonicis, duobusque Patribus ex singulis Societatibus & Ordinibus, (inter quos duo quoque aderant Jesuitæ) formarent, remque hanc per aliquot septimanas deliberarent, & consultarent, tandemque talem sententiam statuerent, ut Cæsarea

Majestas postmodum cum Electore Saxoniae in pactiones consenserit, atque pax tunc publicata fuerit.

Hæc igitur congregatio Ecclesiasticorum, Consilium Conscientiæ tunc vocata fuit, quoniam res Cæsareæ Majestatis conscientiam retigerat.

Consilium Aulico-Hungaricum, è Hungaris solis constitutum est, & à Palatino Regni Hungariæ, qui idem est ac Vice-Rex, dependet.

Hodiernus Palatinus est Dominus Esterhassi, Comes de Gallanta, Eques Aurei Velleris, qui Regnum Hungaricum in secularibus gubernat, sicuti Cardinalis Passman, Jesuita, Archiepiscopus Granensis, in spiritualibus. Ad hoc Consilium spectant res quoque Regnorum Dalmatiæ, Croatiæ, & Sclavoniæ.

Consilium Aulico-Bohemicum, licet formatum quidem consilium ut reliqua non esse videatur, quoniam in eo ordinariæ saltem sunt,

Can-

Cancellarius, Vice-Cancellarius & Secretarius; ac de cætero regimen Locum tenenti, supremisque officialibus Regni, Pragæ commissum est; nihilominus tamen variæ supplicationes & libelli memoriales, res feudales, feuda vexillifera, immunitates, confirmationes & extensiones Privilegiorum concernentes, ad Cancellariam Aulico-Bohemicam, tam ex Urbe, quam ex agro, deferuntur, ac postea omnia in Cancellaria Aulica expediuntur.

Est & peculiaris feudorum Præpositus, qui in levibus feudi negotiis, Vasallis id convenienter petentibus, recognitiones, præstiti jurejuramenti feudalis, in Cancellariam impertitur & largitur; tunc postea literæ feudales perscribuntur. Processus vero, si qui sunt, ad Regium Appellationis Consilium, informationis causa, & ad explorandum hujus arbitrium, prius mittuntur, ac deinde tandē resolutiones ex Can-

cellaria Aulica subsequuntur. Alias Appellationes ex universo Bohemix Regno, tam urbanæ, quam provinciales ibi referuntur, ac multæ quoque sententiæ feudales ibidem statuuntur.

Barones & Equestres jus suum in tabulis publicis Regni, (vulgo die Landtassel) quærunt; cum vero de debitis agitur, apud Burggravium, cujus dignitas post Regiam, in hoc Regno, primaria est. Revisiones ex Cancellaria ad Cameram quam viridem vocant, deferuntur. Cum aliquid momentosi in Aula accidit & contingit, Consilium Bohemicum nunc apud Dominum Vice-Cancellarium Imperii, Baronem à Stralendorf, celebratur, in quem finem, quoniam hoc tempore plurimæ & quidem haud parvi momenti res, Bohemix Regnum, hujusque incorporatas Provincias attinentes, deliberandæ & resolvendæ occurrunt, (quæ alias solis Bohemicis

micis Consiliariis nimis difficiles & graves forent.) Cæsarea Majestas præter dictos Consiliarios Bohemicos, nonnullos adhuc alios ex Consilio Imperiali Aulico deputavit.

Consilium Confiscationis constituunt, Episcopus Viennensis; Abbas à Lilienfeld, Camerae Aulaicæ Cæsareæ Præses; Comes de Schlick, Consilii Aulico-Bellici Præses, una cum Camerae Aulicæ Secretario Hoffmanno ab Anckerscron. In hoc Confiscationis seu Commissionis Consilio, antehac de distributione Friedlandicorum, Kintzkyschiorum & Ilauischiorum bonorum fisco addictorum, deliberatum fuit. Nuper in eodem de distributione Tertzkyfchiorum bonorum agebatur, quæ tamen maximam partem jam aliis donata sunt. Et quoniam causa Tertzkyfchiana jam ad finem est deducta; occupati nunc sunt in Silesiis & aliis

pluribus causis; quæ confiscationis res præter memoratos quadraginta tres millones, in plures etiam alios se extendet millones. Atque hæc & similia, media sunt, quibus militiæ partim satisfieri, partim hujus importunitates tranquillari & moderari possunt.

X.

Particularia de presentibus Oratoribus & Prolegatis exteris, deque Legatis & Agentibus Imperii.

IN Aula Cæsarea ordinarie residet Nuncius Papalis, qui vocatur Nuncius Apostolicus; Hic spirituales Jurisdictionem non modo in Regna Hungariæ, Bohemiæ & iis cohærentes incorporatasque, ut & in reliquas ditiones & provincias Austriacas, verum etiam in universum Germanicum Imperium,

rium, prærendit, & extendere satagit; proque salute Ecclesiæ Romanæ vigilat, ne quid præjudicii & detrimenti capiat, ac si tale aliquid animadvertit, se opponit & adversum protestatur.

Quemadmodum nuper in causa Bremensi fecit, clementissimamque in ea resolutionem Cæsaream gratificatoriam ægre tulit; Cui vero Cæsarea Majestas respondit, se hoc, & antea alia quoque plura, quoniam Pontifex eam deseruerat, vigore transactionis Pragensis, facere debuisse.

Item Orator Ordinarius Regis Hispaniarum; ac nunc temporis continuo quoque Extraordinarius, Comes scilicet Oñatensis, qui militiam Germanicam & Cæsaream tam consiliis, quam mediis & subsidiis pecuniariis, dirigere & conservare juvat. Hic Consilium quoque suum habet; cujus Consiliarii sunt, Pater Chirova Franciscanus,

Reginæ Hungariæ Confessor;
D. Novara Hispanus, Secretarius
Bodin.

Galliarum Rex propter æmulationem & competentiam cum Hispano, Oratorem in Aula Cæsarea nullum habet. Novissimus Prolegatus suus, se hinc recipiendi necessitatem habuit.

Rex Britanniarum Prolegatum nunc quoque suum apud Cæsaream Majestatem habet.

Respublica Veneta Oratorem quoque suum in Aula Cæsarea olim habebat; verum ob ortam inter Hispanicum Oratorem Comitem Onatensem & Signor Pietro Gritti Oratorem Venetum competentia diffensionem, tredecim ab hinc annis nullus Orator Ordinarius à dicta Serenissima Republica Aulæ Imperiali adfuit.

Prolegatum vero suum ibi habet; cui ante duas circiter hebdomadas propositum fuit, ut dictam

Rem-

Rempublicam eo disponderet, ut Oratorem ordinarium rursus ad Aulam Cæsaream mitteret, fore enim ut in pari honore ac Regius Orator in dicta Aula haberetur.

Magnus Dux Tusciæ ante triennium Ordinarium quoque Oratorem suum, cui Oratoris tribuebatur titulus, in Aula Imperiali habebat, quique iisdem fruebatur honoribus ac Orator Bruxellensis. Nunc vero saltem Secretarium Viennæ habet.

Dux Sabaudia jam diu nullum ad Aulam Cæsaream misit Oratorem, ex eo, quod præcedentiam ante Magnum Hetruriæ Ducem prætendit.

Electores, Principes & Ordines Sacri Romani Imperii, partim Prolegatos, partim Agentes, res suas in Aula Cæsarea negotiantes habent; ubi vero aliquid momentosi & difficile contingit, Legatos suos ad Cæsaream Majestatem ablegant.

Nun-

92 STATVS REGIMINIS.

Nuncio Pontificio, ante reliquos Oratores omnes, ac præsentés etiam Imperii Principes, primus in hac Aula defertur locus. Post hunc præcedentiam sibi attribuit & prætendit Orator Hispanicus.

Sacræ

713.
reliquo
ntes et
imus i
ost hunc
& pra

Sacræ Cæsareæ Majestatis

F E R D I N A N D I
S E C V N D I

*Completus Imperialis Status
Aulicus, ubi agitur*

De omnibus Superioribus & Inferioribus
Ministris & Officialibus, Consiliariis
que Intimis: Imperialibus Aulicis: Ca-
mera Aulicis: Aulico bellicis: Hunga-
ricis: Bohemicis: Austriacis: & variis
aliis ejusmodi Cæsareis ac Regiis Con-
siliariis, Expeditionibusque Aulicis, de-
que variis Cancellariis, Cancellaria-
rumque Ministris: ac præcipue quoque
de quatuor summorum Aula Cæsareæ
Officiorum diversis jurisdictionibus,
Oratoribus, Residentibus seu Prolega-
tis, Agentibusque Imperii; Item de
negotiatoribus, Opificiariisque Auli-
cis, Musicis, &c.

*Sicuti hic status in Urbe Vienna, quæ
nunc Imperialis est sedes,
constitutus erat*

Sacræ

ANNO MDCXXXVI.

S V P R E M V S A V L Æ
M A G I S T E R.

D. Leonhardus Hellfried, Comes à Meggavv.

Consilarii Intimi.

D. Franciscus Cardinalis, & Princeps à Dietrichstein, Episcopus Olmutziensis in Moravia.

D. Antonius Princeps & Episcopus Viennensis, Abbas Cremiphaniensis.

D. Leonhardus Hellfried, Comes à Meggavv, Supremus Aulæ Cæsareæ Magister.

D. Maximilianus Comes à Trautmansdorff, Regis Ferdinandi III Supremus Aulæ Magister.

D. Iohannes Ernestus Fuggerus, Comes de Kirchburg & Vveifsenhorn, Eques, Consilii Imperialis Aulici Præses.

D. Ignatius Abbas à Lilienfeld, Cameræ Imperialis Aulicæ Præses.

D. Hen-

D. Henricus Schlick, Comes de Passau & VVeiffenkirchē, Consilii Imperialis Aulico-bellici Præses.

D. Iohannes Baptista, Comes de VVerdenberg, Cancellarius Cæsareus Aulicus.

D. VVolfgangus, Comes & Dominus de Mansfeldt, Consiliarius Cæsareus Bellicus ac Præfectus Rabensis in Hungaria.

D. Georgius Lippai de Zombor, Episcopus Vesperinensis, Cancellarius Regius, Aulico-Hungaricus.

D. VVilhelmus Comes de Schlavvata, Supremus Cancellarius Regni Bohemici.

D. Franciscus Christophorus Khevenhiller, Comes de Franckenburg, Hungariæ ac Bohemiæ Regiæ supremus Aulæ Magister.

D. Julius Neydthardus, Comes de Mörsburg.

D. Pe-

D. Petrus Henricus à Stralendorff,
Baro, Sacri Romani Imperii Vi-
ce-Cancellarius.

D. Syfridus Christophorus Preüner,
Baro, Locum tenens regiminis
Austriæ Inferioris.

Supremus Cubicularius.

D. Iohannes Iacobus Khiesel, Co-
mes de Göttscher.

Supremus Aulae Marescallus.

D. Leonhardus Hellfried, Comes
de Harrach.

Supremus Stabuli Praefectus.

D. Bruno. Comes ac Dominus de
Mansfeldt.

*Cubicularii Caesarei, qui tales
de facto sunt.*

D. Iohannes Christophorus de Paar,
Supremus Praefectus publici cur-
sus, Aulico-Cæsareus.

Comes VVenceflaus de VVurben.
Comes Carolus de Portia.

Comes

Comes Georgius Achatius de Lo-
senstein.

Comes Szyvva de VVurben.

Comes Fridericus de Caveriani.

Comes Hieronymus de Monte-
cuculi.

Comes Montauto de Mont' acuto.

Comes Georgius Bartholomæus
Khiesel.

Comes Fridericus de Atomos.

Comes Vratislavus de Furstenberg.

Comes Franciscus de Piccolomini.

Comes Iohannes de Schvartzzen-
berg.

Comes VVolffius Enghbrecht de
Auersberg.

Comes Diodato de Conossa.

Comes Simo Ludovicus à Dietrich-
stein.

Comes Iohannes de Trautson.

Comes Georgius Ehrenreich de
Trautmansdorff.

Comes Adamus de Budiani.

Comes Adamus Fergatsch.

Comes Iulius de Salm.

D. Gabrielus Ardedi, Baro.

D. Iohannes Sigismundus Gayler,
Baro.

D. Dionysius Sätzchy, Baro.

D. Stanislaus Potaizi VVolfsky.

D. Giacomo di Negro, Baro.

D. VVilhelmus de Tädenbach,
Baro.

D. Christophorus de Eybisvvald,
Baro.

D. Iohannes Maximilianus de Lam-
berg, Baro.

D. Petrus Ernestus de Molavv,
Baro.

D. Iohannes Georgius de Herber-
stein, Baro.

D. Christophorus Teuffel, Baro.

D. Rudolphus de Paar, Baro.

*Cubicularii Cesarei Extraordi-
narii, Principes, Comites
ac Barones.*

Christianus Princeps Anhaltinus.

D. Iohannes Casparus, Magister
Ordinis Teutonici in Germania

ac Italia, Princeps Margentheimensis.

Iulius Henricus Dux Saxoniae Lavvenburgicus, Tribunus militū.

Rudolphus Maximilianus Dux Saxoniae Lavvenburgicus, Tribunus militum.

Franciscus Albertus Dux Saxoniae Lavvenburgicus, Tribunus militum.

Rudolphus Dux Lignitiæ.

Henricus V Venceslaus Dux Münsterbergensis.

Maximilianus Princeps de Liechtenstein.

Ferdinandus Princeps de Cardenas.

Comes Antonius Guntherus ab Oldenburg.

Comes Christianus de VValdeck.

Comes Iohannes Ludovicus Nasfovius.

Comes Fridericus de Hardeck.

Comes Georgius Ludovicus de Schwartzenberg.

Comes Fridericus de Furstenberg.

Comes Gulielmus de Schlavvata.

Comes VVolffgangus Mansfeldi-
cus.

Comes Bruno Mansfeldicus.

Comes Henricus de Schlick.

Comes Maximilianus à Dietrich-
stein.

Comes Franciscus Christophorus
Khevenhiller.

Comes Iroslaus Borzita de Marzin.

Comes Leonhardus Hellfridus de
Meggavv.

Comes Balthasarus de Maradas.

Comes Iohannes Nassovicus.

Comes Georgius de Oppersdorff.

Comes Matthias de Gallas.

Comes Michaël Adolphus de Alt-
heim.

Comes Gulielmus Uratisslaus de
Mitroyvitz.

Comes Adamus Paulus Schlavvata.

Comes Maximilianus de VVal-
stein.

Comes Leonhardus Carolus de
Harrach.

Comes

- Comes Rudolphus de Colloredo.
 Comes Ottavio Piccolomini.
 D. Arnoldus de Peymer, Baro.
 D. Philippus Huffman, Baro.
 D. Iohannes Iacobus de Kueffstein,
 Baro.
 D. Ernestus de Kollonitsch, Baro.
 D. Ferdinandus Kurtz de Senffte-
 navv, Baro.
 D. Christophorus Löbl, Baro.
 D. Syfridus Christophorus Preuner,
 Baro.
 D. Julius Neydhardus de Mörs-
 burg, Baro.
 D. Gulielmus Leopoldus Nothafft
 de VVerdenberg, Baro.
 D. Gundacker de Polheimb, Baro.
 D. Paulus
 D. Stephanus } Palffii, Barones.
 D. Ernestus de Suys, Baro.
 D. Paulus Iacobus de Starenberg,
 Baro.
 D. Rudolphus de Tieffenbach,
 Baro.
 D. Fridericus de Thalenberg, Baro.
 G. 3. D. Chri-

D. Christophorus Thonrädl, Baro.

D. Christophorus Paradeyfer.

D. Sigismundus Adamus de Traun,
Baro.

D. Adamus de VVallstein, Baro.

D. Carolus de Tzſcherotin, Baro.

D. Petrus Henricus de Stralendorff, Baro.

D. Conradus de Steinberg.

D. Henricus de St. Iuliani, Baro.

D. Georgius Teuffel, Baro.

D. Iohannes de Beck, Baro.

D. Leopoldus de Stralendorff, Baro.

D. Ioachimus Adolphus de Stralendorff.

Oratores, ac Legati praesentes.

Nuncius Pontificius ordinarius,
D. Malatesta Baglioni, Archiepiscopus Pesarinus.

Nuncius Pontificius extraordinarius, D. Mario Fillionardi, Archiepiscopus Avinionensis, qui nuperime Aulæ Cæsareæ adfuit: è Vienna Poloniam versus tunc profectus est. Re-

*Regius Hispanicus Orator
Ordinarius.*

Don Sancho di Monroy è Zuniga.

Extraordinarius.

Don Inigo Velez de Guevara, Conte de Oñate, Magnus Hetruriæ Dux. Oratorem suum olim in Aula quoque Cæsarea habebat, hodie vero nullum.

Consilarii Imperiales Aulaici.

Subsellium Nobilium, Comitum, Baronum & Equitum.

D. Iohannes Ernestus Fuggerus, Comes de Kirckberg & VVeisfenhorn, Consilii Imperialis Aulaici Præses.

D. Petrus Henricus à Stralendorff, Baro, Vice-Cancellarius Imperii.

D. Iohannes de Reck, Baro, Consilii Imperialis Aulaici Vice-Præses.

D. Gundtacker de Polheimb, Baro.

- D. Nicolaus Neydthardus de Mörzburg, Baro.
- D. Leonhardus Carolus, Comes de Harrach.
- D. Iohannes Franciscus, Comes de Trautson.
- D. Simo Ludovicus, Comes à Dietrichstein.
- D. Georgius Vlricus Comes de VVolckenstein.
- D. Carolus Fuchsius de Fuchsberg, Baro.
- D. VVolffius Sigmundus de Herberstein, Baro.
- D. Tobias de Haugvvitz, Baro.
- D. Ferdinandus Sigismundus Kurtz de Senfftenavv, Baro.
- D. Hermannus de Questenberg, Baro.
- D. Simo Hieronymus de Sprintzenstein, Baro.
- D. Iohannes Henricus Nothiafft, de VVehrenberg.
- D. Arnoldus de Peymer, Baro.
- D. Casparus Tertz.
- D. Mat-

D. Matthias V. Verdemann de Plurs.
D. Antonius de Pappen.

Subsellium Doctorum.

D. Otto Melander de Schwartzen-
thal.

D. Conradus Hillebrandus.

D. Thobias Haitzoldius.

Matthias Arnoldin de Clarstein.

D. Iustus Gebhardus.

Franciscus Roufon.

Iohannes Gran, Licentiatus utrius-
que juris.

D. Iohannes Söldner.

D. Iohannes Matthias Prügell-
meyer.

Iohannes Crafft.

*Consiliarii Cæsarei Camera
Aulaica.*

D. Ignatius Abbas à Lilienfeldt, Ca-
meræ Aulaicæ Cæsareæ Præses.

D. Iohannes Baptista VVeberus,
Baro.

D. Iacobus Berchtoldus de Vngerf-
dorff, Baro.

D. Iohannes Christophorus de
Schellendorff, Baro.

D. Hieronymus Bonacina.

D. Clementus Radoldus.

D. Bartholomæus Schölhardt.

*Consiliarii Cæsarei Aulico-
Bellici.*

D. Henricus Comes de Schlick,
Consilii Cæsarei Aulico-Bellici
Præses.

D. Fridericus, Dux de Savelli.

D. Balthasarus Comes de Maradas.

D. Rudolphus de Tieffenbach.

D. Iohannes Christophorus Löbel,
Baro.

*Consilii Cæsarei Aulico-Bellici
Vice-Præses, & Præfectus Præ-
sidii Viennensis.*

D. Iohannes de S. Iuliani, Baro.

D. Gerhardus de Questenberg,
Baro.

Stipa-

Stipatorum Hastiferorum Praefectus sive Capitaneus.

Don Balthasar, Comes de Maradas, Stipatorum Equestrium Centurio.

Stipatorum Bipennigerorum seu pedestrium Centurio sive Capitaneus.

D. Philippus Comes Mansfeldicus.

Magister Bacilli, seu Officialis Casareus, qui bacillum nigrum gerens, dapes quae ad mensam Casaream feruntur praecedit, vulgo Stäbelmeister dictus.

Comes Diodato de Conossa.

Supremus Venator, & Falconarius.

D. Bruno Comes & Dominus de Mansfeld, his ambobus officiis nunc quoque fungitur.

Supre-

*Supremus communis Cursi Præ-
fectus Aulaicus.*

D. Iohannes Christophorus de Paar,
Baro.

Consilarii Aulico-Hungarici.

D. Georgius Lippai Episcopus Ve-
sperinensis, Regius Cancellarius
Aulicus.

D. Thomas Mikulich de Brukonoz,
Regius Consiliarius, & Persona-
lis Præsentia Regiæ in iudiciis
Locum tenens.

Consilarii Aulico-Bohemici.

D. Gulielmus Comes de Schlavva-
ta, Primus Cancellarius.

D. Adamus Libstentzky de Kollo-
brat, Baro, Vice-Cancellarius
Regni Bohemici.

Post

Post memoratum Officiale Ba-
cilligerum, sequuntur nunc
realia Aulæ Officia.

Pocillatores.

D. Camillo Bocco Maggior, Baro,
Senior Pocillator.

D. Marchio Hiacinto di malaSpina.

D. Simo Corafinsky.

Pralibatores.

D. Bocco Maggior.

D. Michaël de Aluerngia.

D. Adolphus de Lembruch.

D. Matthias de Verdina.

Panetarii.

D. Maximilianus Laymann.

D. Erasmus de Hirschberg, Eques.

D. Otto Ludovicus de Kirchberg.

Dapiferi.

Comes Vgelino de Maneggio.

D. Iohannes Murath de Grunthal.

D. Thomas Buzella.

D. Benedetto Spinola.

Sup-

Superior Argentarius.

D. Iohannes Georgius de Herberstein, Baro.

Inferior Argentarius.

D. Laurentius de Hüttendorff.

Supremus Culina Magister.

Theodorus Hartmannus de Clarstein.

Ecclesiastica Persona.

Pater Gulielmus Laimormain, Jesuita, Consiliarius Conscientiæ & Confessor Cæsareus.

Duo Concionatores Aulici.

Pater Iohannes VVeingartner, Jesuita, Concinator Cæsareus Aulico-Germanicus.

Pater Urbanus, Concinator Aulico-Italicus.

Paulus Knorr de Rosenroth, Supremus Sacellanus Aulicus & Eleemosynarius.

Alii

Alii Sacellani Aulici.

Vlricus Zürcher.
 Urbanus Seymer.
 Casparus Gorizuti.
 David Heyder.
 Felix de Felicibus.
 Volckhardus Grünvvegen.
 Iohannes Georgius Faber.

Bibliothecarius Casareus.

D. VVilhelmus Rechberger.

Historicus Casareus.

D. Philippus Caroli.
 Casareæ Majestatis Mathematicus
 olim erat Doctör Iohannes Gui-
 lielmus Annagetta ; nunc vero
 nullus est.

Thesaurarius.

Nicolaus Churland.

*Casareæ Majestatis Medici
Aulici.*

D. Thomas Mingonius.
 D. Guilielmus Rechberger.

D. Io-

D. Iohannes Gulielmus Mannagetta.

D. Leonhardus Mahlgieffer.

D. Iohannes Gulielmus Iuncker.

Prolegati seu Residentes
præsentes.

Regius Hispanicus.

Ambrosius Rentz, qui Bruxellenses res quoque negotiatur.

Prolegato Regio Gallico, Monsieur di Scarbonera, aditus quem eatenus Viennæ ad Aulam Cæsaream habuerat, non modo ante aliquot menses prohibitus, sed etiam intra paucos dies urbe totaliter exire iussus fuit.

Regis Galliarum Matris Prolegatus, Monsieur Roveroy, ad Dominam reversus est.

Regius Britannicus.

Monsieur Iohann Tayler.

Regius

Regius Polonicus.

Monfieur Giboni.

Reipublica Veneta.

Iohann Baptista Balderino.

Sabaudicus.

Octavius Bolognese.

Reipublica Genuensis.

Pietro Panical.

Dux Mantuæ nunc neminem in
Aula Cæſarea habet.

Dux de Modena res ſuas per alium
Prolegatum negotiari curat.

*Sequitur nunc Iuriſdictio ſupre-
mi Aula Magiſtri.*

1 Contrerolor Aulicus, ut vulgo
vocant.

1 Pecuniarius Aulicus, vulgo Pfens
ning meifter.

1 Ianuæ cuſtos, vulgo Huſchier.

5 Heraldii, seu Feciales.

1 Superior tapetum curator.

2 Aulæ seu communis conclavis
Portitores.

1 Oratorii famulus.

3 Rei argentariæ famuli.

Culina Aulica.

1 Coquus Oralis seu Oris, ut sonat
Idioma Germanicum, *Mund,*
foch.

6 Coqui Magistri.

10 Coqui Inferiores.

2 Aflatores.

2 Adjuncti.

2 Coqui Iuscularii.

2 Appositores.

8 Culinæ pueri.

2 Culinæ latores seu Geruli.

1 Culinæ ostiarius.

1 Lignator.

Cella Aulica.

1 Cellarius Aulicus.

1 Cellæ Scriba.

2 Cellæ

- 2 Cellæ Famuli.
 3 Victores Cellarii.
 2 Pueri, vulgo Mund Zungen.

*Obsonium seu Promptuarium
 Aulicum.*

- 1 Culinæ Scriba.
 2 Obsonatores, seu Coëmtores.
 2 Promi, vulgo Zeh: gadener.
 2 Foro-geruli.
 1 Lanio Aulicus.
 1 Candelarum condus.

Mensæ Stratores.

- 2 Præcipui seu liberi mensæ stratores.
 2 Mensæ stratores Camerae.
 2 Dapiferorum mensæ apparitores.
 1 Puerorū nobilium mensæ strator.
 2 Officialium mensæ stratores.

Lotrices.

1 Lo- trix	{ corporis oris mensæ culinæ }	{ ^{VILSO} }	{ leib mund taffel tische }	{ wäs- sches rin. }

*Supremi Cubicularii Iurisdictioni
seu Camera inservientes
persona.*

- 10 Cubiculi Ministri.
- 2 Cubiculi Ostiarii.
- 1 Cubiculi Calefactor.
- 4 Cubiculi Stipatores, vulgo *Cammerer Trabanten*.
- 1 Consiliarius facetiosus *Jonas Schissel*.
- 3 Moriones.

Supremi Aula Marescalli Iurisdictioni Praefecti.

- 1 Metator Aulicus, vulgo *Quartiermeister*.
Georgius Gothofredus Reittenspießz.
- 1 Secretarius Aulico-Marescallici muneris.
- 6 Inferiores metatores, vulgo *Fursrier*.
- 3 Equis singulis singuli merentes, vulgo *Einspänniger*.

2 Stipatores Officii, vulgo *Umpts*
Trabanten.

2 Chirurghi Auli.

Omnes Sacri Romani Imperii Ele-
ctorum, Principum & Ordinum
in Aula Cæsarea constituti A-
gentes.

Omnes ac singuli negotiatores &
opificiarii Aulici; quorum ultra
centum & quinquaginta.

Omnes liberi Iudæi Aulici.

1 Latrunculatoris Locum tenens,
vulgo *Profoss*.

1 Lictor.

Supremi Stabuli Præfecti
Jurisdictionio.

20 Pueri nobiles Cæsarei, cum ho-
rum Aulæ Magistro & Præce-
ptore.

1 Pabuli Magister Au-
licus,

1 Pabuli Scriba, vulgo } *Meister*
} *Schreiber*
Futter

2 Equorum domitores.

- 2 Pullorum domitores, vulgo *Was
stin & Klepper bereiter.*
- 1 Transitor, vulgo *übergeher.*
- 14 Tubicines Aulici.
- 1 Tympanista, vulgo *Heerpauker.*
- 1 Lanista.
- 1 Sclopetarum onerator, vulgo
*Buchsenspanner / qui bombar-
das ad exonerandum parat.*
- 2 Ehippii famuli, *Sattelknecht.*
- 2 Faber ferrarius, vulgo *Huff-
schmitt.*
- 16 Celeres seu à pedibus.
- 1 Tentoriorum structor, vulgo
Zeltenschneider.
- 1 Magister curruum.
- 1 Lecticarum Magister.
- 1 Ehippiarius stabuli Aulici.
- 1 Ocrearum terfor.
- 28 Equisones in stabulo Hispanico.
- 26 Equisones in Asturconum stabu-
lo, vulgo *Klepperstat.*
- 10 Lecticarum famuli.
- 2 Pampilli vectores Cæsarei, vulgo
Leibkutscher.

- 24 Alii Pilentorum vectores Au-
lici.
- 26 Pilentorum præductores, qui
prioribus equis infident.
- 6 Pueri, Stabularii.
- 90 Equi, Succussatores, Asturco-
nes &c. vulgo Haupt & Domz
mel roß.
- 80 Tolutarii & parippi &c. vulgo
Leib & Reit Klepper.
- 60 Carpentorum equi.
- 22 Muli.

*Satellitum seu stipatorum Eque-
strium Centurioni subsunt:*

- 1 Locum tenens, Christophorus de
Bonheimb.
- 1 Metator seu Furier superior.
- 1 Metator seu Furter inferior.
- 100 Satellites.
- 3 Tubieinés.
- 1 Chirurgus.
- 1 Faber ferrarius.
- 1 Custodiæ famulus.

*Stipatorum pedestrium Centurioni
obsequium præstant:*

2 Metatores seu Furierer/ alter al-
tero superior.

100 Stipatores.

1 Tympanista.

1 Fistularius.

1 Custodiæ famulus.

*Præterea consilio Casareo Intimo
catenus tanquam Referendarii
adjuncta sunt sequentes
persona.*

D. Hermannus de Questenberg,
Baro, Referendarius in Italicis
& Polonicis rebus.

D. Iustus Gebhardus, Consiliarius
Imperialis Aulicus & Referen-
darius in rebus tabulas Pragen-
ses concernentibus.

Matthias Arnoldinus de Clarstein,
Consiliarius Imperialis Aulicus
& primus Secretarius Secretus.

D. Iohannes Söldner, Consiliarius
Impe-

Imperialis Aulicus, Secretariusq;
Intimus ac Imperio-Aulicus.

Sequuntur nunc quoque diversæ
Cancellariæ Aulicæ Ex-
peditiones.

Expeditio Consilii Secretioris.

Matthias Arnoldinus } de quibus pro-
D. Iohannes Söldner } xime supra.

Hi proprios suos Amanuenses &
Ministros in Expeditionibus colla-
borantes habent; quod si pluribus
opus habeant, Amanuensium Im-
perii utuntur opera.

*Cancellaria Imperialis Aulica
Expeditio Germanica.*

Quanquam D. Iohannes Söldner
nunc realis sit Consiliarius Impe-
rialis Aulicus, ac in ejusdem Consi-
lii consultationibus proprium suum
votum ac ordinarium suffragium
habeat; & ut plurimum quoque in
Expeditionibus secretioribus occu-
petur; unde Paulus Thomas, qui

alias Cancellariæ Imperialis Aulicæ concipista est, in dicto Consilio Imperiali Aulico hujus vices in protocollando gerit : nihilominus tamen Expeditionum Imperio-Aulicarum directio ipsi hæctenus reservata manet.

Bartholomæus Immendorffer Cõfiliarius Cæsareus & fiscalis Imperio-Aulicus.

Georgius Freifinger Consiliarius Cæsareus & Taxator Imperio-Aulicus.

Georgius Dieterlinus, Cancellariæ Imperio-Aulicæ Registrator.

Franciscus Katzmeyer, Cancellariæ Imperio-Aulicæ Vice-Secretarius.

Christophorus Schvveitzer, Cancellariæ Imperio-Aulicæ Protocollarius.

14 Amanuenses & Ingrossistæ Imperio-Aulici.

1 Cancellariæ famulus.

Cancellaria Imperialis Aulica
Expeditio Latina.

Iohannes VValderode Consiliarius
 Cæsareus & Consilii Imperialis
 Aulici Secretarius.

4 Amanuenses & Ingrossistæ Im-
 periales Aulici.

1 Cancellariæ famulus.

1 Custos Cancellariæ conclavis.

Expeditio Camera Aulica
Cæsarea.

Bartholomæus Schöllhardt, Consi-
 liarius Cæsareus, & Camerae Au-
 licæ Referendarius.

Camera Aulica Secretarii.

Georgius VVagner, Consiliarius
 Cæsareus & Camerae Aulicæ Se-
 cretarius. Hic præcipue res ex-
 pedit Imperii.

Franciscus VVifendo de VVifsen-
 burg, Cæsareæ Majestati à Con-
 siliis & Camerae Aulicæ Secre-
 tarius.

Petrus

Petrus Hoffmannus de Anckers-
cron Confiliarius itidem & Ca-
meræ Aulicæ Secretarius. Hujus
expeditio ad res Cōfiscationis se
maxime extendit; ac nunc quoq;
Confiscationis consilio interest;
ubi præcipui sunt Commissarii:

Episcopus Viennensis.

Abbas à Lilienfeldt.

Comes de Schlick, Referendarius.

1 Registrator.

1 Registratoris Adjunctus.

1 Expeditor Camerae Aulicæ.

1 Expeditoris Adjunctus.

7 Concipistæ.

9 Amanuenses seu Cancellistæ vul-
go dicti.

5 Famuli Camerae Aulicæ.

1 Consilii Camerae Aulici Ostiarius.

1 Tabellarius Camerae Aulicæ.

Expeditio Aulico Bellica.

Quatuor habet Secretarios Aulico-
Bellicos, ut sunt:

Iohannes Georgius Pucher, Consi-
liarius

liarius Cæsareus & consilii Aulico-Bellici Secretarius.

Iohannes Fridericus Fischer, idem.

Hic Regi Ferdinando III ministrat, ac nuper una cum Regia sua Majestate in Imperio, ut Regius Secretarius bellico-campestris fuit.

Iohannes Khielmann, } iidem ut prior.

Iohannes Utman, } res duo.

1 Registrator.

1 Registratoris Adjunctus.

1 Expeditor.

1 Expeditoris Adjunctus.

6 Amanuenses.

1 Ostiarius.

Expeditio officii Aulico-Marescalli.

Leonhardus Fleuner, Consiliarius Cæsareus & officii Aulico-Marescalli Secretarius, proprios suos Amanuenses & famulos habet.

In rebus momentosis adjunguntur ipsi ab Aulæ Marescallo

non-

nonnulli Consilarii Imperiales
Aulici, cum Fiscali Imperiali
Aulico.

- 2 Stipatores officii Aulico-Mare-
scalli.

Expeditio Hungarica.

Laurentius Ferensky, Cæsareus,
Regiusq; Consiliarius & Secre-
tarius Hungaricus.

- 1 Taxator.
1 Registrator.
2 Amanuenses.

Expeditio Bohemica.

Georgius Freisleben, Cæsareus,
Regiusque Consiliarius, & Se-
cretarius Aulico-Bohemicus.

VVolfius Henig, Taxator & Re-
gistrator utriusque Expeditio-
nis, Germanicæ & Bohemicæ.

Iohannes Cramsdorff, Expeditior.
3 Concipistæ.

6 Amanuenses, quorū junior sem-
per Portitorem agere tenetur.

Expe-

Expeditio
maxime
mo ac C
hann
V

Ei
Thobias
& Sec
Iohanne
Georgiu
reich
1 Conci
1 Exped
5 Aman

1 Sacelli
Vale

Iohann
Iohann

Expeditio Aulico-Austriaca, quæ
maxime Consilio Imperiali Inti-
mo ac Cancellario Aulico, D. Io-
hanni Baptistæ Comiti de
VVerdenberg, sub-
jecta est.

Ei duo sunt Secretarii.

Thobias Gartinger, Consiliarius,
& Secretarius Cæsareus.

Iohannes Michaël Schlezius, idem.

Georgius Rudolphus de Frieden-
reich, Registrator & Taxator.

1 Concipista.

1 Expeditor.

5 Amanuenses.

Musici Cæsarei Aulici.

1 Sacelli Aulici Magister, Iohannes
Valentini.

Duo Organici.

Iohannes Albertus Platzer.

Iohannes Iacobus Arrigoni.

Musi-

Musici Instrumentales.

Iohannes Sansoni, Camerae & Litu
Musicus.

Iohannes Khilese.

Petrus Verdina.

Antonius Bertaley.

Iacobus Vigasi.

Horatius Sardena.

Balthasar Bernstein.

Paulus Rausch.

Iohannes Baptistâ Rubini.

Augustinus Rosini.

Matthias Brandana.

Fabricius Erdmannus.

Matthias Reschen.

Matthias Suttermannus.

Philippus Adamus Hartinger.

Adamus Steck.

Camillo Capello.

Iulius VVeitenhauer.

Paulus de Ponte.

Musici

Augustinu

Virgilius F

Zacharias

Iohannes

Petrus Ge

Iohannes

Iohannes

Iohannes

Petrus F

Ludovic

Georgiu

Christo

Andre

Bernar

Iohann

Iacobu

Baltha

Iohan

Mich

Ludo

Musici Vocales.

Bassista.

Augustinus Argomenti.
 Virgilius Bickel.
 Zacharias Mecher.
 Iohannes Nidermeyer.
 Petrus Georgius Piccolin.
 Iohannes Bernardi.
 Iohannes Martinus.

Tenorista.

Petrus Franciscus Barzii.
 Ludovicus Bartolaia.
 Georgius Pichelmeyer.
 Christophorus Rossii.
 Andreas Denck.
 Bernardino Grassi.
 Iohannes Naubach.

Altista.

Iacobus Philippus Ferrarius.
 Balthasarus Poggioli.
 Iohannes Baptista Bonvicino.
 Michaël Brasseschky.
 Ludovicus Prandner.

Discantista.

Petrus de Naghera.
 Torquatus Giordani.
 Comes Ottavio Offasco.
 Luca Salvatori.

Tubicines Musicales.

Iacobus Paradisus.
 Rupertus Buchsthaler.
 Georgius Zimmermann.
 Henricus Kolb.
 Christophorus Eckel.
 Stephanus VVerlich.
 Ludovicus Pfeil.
 Iohannes Peütler.
 Ferdinandus Mager.
 Abraham Stauber.
 Melchior Lentz.

Tubicines non Musicales.

Michaël Ladnitz.
 Andreas Speyrer.
 Georgius Beltz.
 1 Tympanista.

Item

Item 12

Præce

1 Notia

1 Calear

voca

1 Testru

2 Instru

Alias

aliorum

lem sp

etogin

Item 12 Pueri & Scholastici cum
Præceptore.

1 Notista.

1 Caleant, ut Germanico Idiomate
vocatur.

1 Testudinum confector.

2 Instrumentorum famuli.

Alias Musicorum Cæsareorum,
aliorumque ad Musicam Imperia-
lem spectantium ministrorum o-
ctoginta circiter numerantur.

LIBELLVS TITVLARIS

*Annexus Statui Aulico
Imperiali*

Sacræ Cæsareæ Majestatis

FERDINANDI
SECUNDI.

Vbi Cæsareæ Sux Majestatis, Augustæ Romanorum Imperatricis &c. Regis Ferdinandi III, ejusque Regiæ Conjugis, Archiducis, Archiducissarumque, ut & Cæsareorum Intimorum: Imperio-Aulicorum: Camera Aulicæ: Aulico-Bellicorum Consiliariorum, ac præcipue quatuor summorum Aulæ Cæsareæ Officiorum & Ministrorum Aulicorum, integri convenientesque Tituli reperiuntur.

ANNO MDCXXXVI.

Sacrae Cæsareæ Majestatis
F E R D I N A N D I
S E C U N D I

Titulus major.

Serenissimo, Potentissimo, Invi-
 ctissimoque Principi ac Domino,
 Domino Ferdinando Secundo,
 Electo Romanorum Imperatori,
 semper Augusto &c. ac Germa-
 nia, Hungaria, Bohemia, Dal-
 matia, Croatia, Sclavonia &c.
 Regi &c. Archiduci Austria,
 Duci Burgundia, Brabantia,
 Stiria, Carinthia, Carniola, Lu-
 cembergi, VVirtembergia, Su-
 perioris ac Inferioris Silesia &c.
 Principi Suevia, Marchioni Sæ-
 cri Romani Imperii, ac Burgo-
 via, Moravia, Superioris & In-
 ferioris Lusatia &c. Comiti Habs-
 purgi, Tyrolis, Ferretis, Kyburgi,
 & Goritia, Landgravio Alsatia,
 Domino Marchia Sclavonica,

*Portus Naonis, ac Salinarum &c.
Domino nostro Clementissimo.*

Ejusdem Titulus minor.

*Serenissimo, Potentissimo, Invictis-
simoque Principi ac Domino, Do-
mino Ferdinando Secundo, Ele-
cto Romanorum Imperatori sem-
per Augusto, ac Germania, Hun-
garia, Bohemia, Dalmatia, Croa-
tia, Sclavoniaque &c. Regi &c.
Archiduci Austria, Duci Bur-
gundia, Styria, Carinthia, Car-
niola & VVirtembergia &c. Co-
miti de Habsburg, Tyrolis, &
Goritia &c. Domino meo Cle-
mentissimo.*

*Ejusdem Titulus priori ad-
huc minor.*

*Sacra Casarea, ac Hungaria &
Bohemia Regia Majestati &c.
Domino meo Clementissimo.*

Roma-

Romanorum Imperatricis
Titulus.

Serenissima, Potentissimaque Prin-
cipissa ac Domina, Domina Eleo-
nora, Romanorum Impera^{trici},
ac Germania, Hungaria & Bo-
hemia &c. Regina &c. Archi-
ducissa Austria, nata Ducissa
Mantua & Montisferrati &c.
Ducissa Burgundia, Styria, Ca-
rinthia, Carniola & VVirtem-
bergia &c. Comitissa Tyrolis &
Goritia &c. Domina mea Cle-
mentissima &c.

Regiæ Hungariæ ac Bohemiæ
Majestatis Ferdinandi III
Titulus.

Serenissimo & Potentissimo Principi
ac Domino, Domino Ferdinando
III, Hungaria & Bohemia &c.
Regi &c. Archiduci Austria,
Duci Burgundia, Styria, Carin-
thia, Carniola, & VVirtember-
gia,

*gia, in Silesia Schuvednitzii
 & Iaur, Principi Oppelensi &
 Ratiborensi, Comiti de Habsburg,
 Tyrolis, Goritia & Glatz &c.
 Regi ac Domino meo Clementis-
 simo.*

Archiducis Leopoldi Gulielmi
 Austriaci Titulus.

*Reverendissimo, Serenissimo, Cel-
 sissimoque Principi ac Domino,
 Domino Leopoldo Gulielmo, Ar-
 chiduci Austria, Duci Burgun-
 dia, Styria, Carinthia, Carniola
 & VVirtembergia &c. Episcopo
 Argentinensi, Halberstadiensi &
 Passaviensi &c. Administratori
 Herschfeldensi, Murbacensi &
 Luderjensi &c. Comiti Tyrolis &
 Goritia.*

Hungariæ ac Bohemiæ Re-
 ginæ Titulus.

*Serenissima Principissa ac Domina,
 Domina Maria, Hungaria &
 Bohe.*

Bohemia &c. Regina &c. Nata
 Hispaniarum Infanti, Archidu-
 cissa Austria, Ducissa Burgun-
 dia, Styria, Carinthia, Carnio-
 la, & VVirtembergia &c. Co-
 mitissa Tyrolis & Goritia &c.
 Regina ac Domina mea Clemen-
 tissima.

Senioris Imperialis Principissæ,
 Bavarix Ducissæ, Titulus.

Serenissima Principissa ac Domina,
 Domina Maria Anna, Hunga-
 ria & Bohemia Principissa, Ba-
 varia Ducissa, Comitissa Palati-
 na Rheni, Nata Archiducissa
 Austriaca, Ducissa Burgundia,
 Styria, Carinthia, Carniola &
 VVirtembergia, Comitissa Tyro-
 lis, Goritia, Veldentii & Span-
 heimii &c. Domina mea Cle-
 mentissima.

Iunioris Archiducissæ Titulus.

*Serenissima Principissa ac Domina,
Domina Cccilia Renata, Hun-
garia ac Bohemia Principissa &c.
Archiducissa Austria, Ducissa
Burgundia, Styria, Carinthia,
Carniola, & VVirtembergia &c.
Comitissa Tyrolis & Goritia.*

Cæsareæ Majestatis quatuor Sum-
morum Aulæ Officialium & præ-
cipuorum Ministrorum Auli-
corum Tituli.

I.

D. Comiti de Meggavv &c. Su-
premo Aulæ Magistro.

*Illustrissimo Comiti ac Domino, Do-
mino Leonhardo Hellfrido, Co-
miti de Meggavv, Baroni de
Creutzing, Domino de Greyn &
Rautenstein, Hypothecario Do-
miniorum Freystatt & Hausz,
Equi-*

Equiti Aurei Velleris &c. Sac. Cas. Majestati à Secretioribus consiliis & cubiculis, supremoque Aula Magistro, ac Prefecto Comitatum Forchtenstein & Eysenstat.

II.

D. Comiti Kiesel de Goscher &c. Supremo Cubiculario.

Illustrissimo Comiti ac Domino, Domino Iohanni Iacobo Kiesel, Comiti de Gotscher, Baroni de Marburg, Reiffnitz & Belandt, Domino de Kaltenbrun, Mauervvitz & Meyerberg, Supremo Venatori hereditario in Carniola & Marchia Sclavonica, Dapifero hereditario Comitatus Goritiae &c. Sac. Cas. Majestati à consiliis, supremo Cubiculario & Armamentarii Prefecto.

III. D. Co-

D. Comiti de Harrach, Supremo Aulæ-Marescallo.

Illustrissimo Comiti ac Domino, Domino Leonhardo Carolo, Comiti de Harrach &c. in Rohrau, Domino de Pirckenstein, & Aschau, Hypothecario Dominiorum Pruck in Leutta & Altenburgi Hungarici, Hereditario Stabuli Præfecto Archiducatus Austriæ Inferioris &c. Sac. Cæs. Majestati à consiliis Imperio-Aulicis & cubiculis, Eiusdemque Supremo Aulæ Marescallo.

IV.

D. Comiti Mansfeldico, Supremo Stabuli Præfecto.

Illustrissimo Comiti ac Domino, Domino Brunoni, Comiti & Domino de Mansfeldt, Nobili Domino de Helldrungen &c. Cæs. Majest. à Consiliis & cubiculis, Eiusdemque Supremo Stabuli Præfecto.

Sequun-

Sequun-
Cæs.

i. D. C.

Eminem

striffi

no, De

mana

Trans

dinali

stein,

gii Sa

Sac.

bua

rum

rior

nat

Gub

Gen

Hic

stata

ries c

simul

Austr

Sequuntur nunc Confiliariorum
Cæsareorum Intimorum
Tituli.

I. D. Cardinali à Dietrichstein.

Eminentissimo, Celsissimo, Illustrissimoque Principi ac Domino, Domino Francisco, Sacra Romana Ecclesia Tituli S. Mariae Trans-Tyberim Sacerdoti, Cardinali & Principi à Dietrichstein, Episcopo Ollmütziensi, Regii Sacelli Bohemici Comiti &c. Sac. Cæs. Majestati à secretioribus consiliis, Eiusdemque Regnorum & Principatuum hereditariorum Protectori, atq; Marchionatus Moravia Plenipotentiarario Governatori & Commissario Generali.

Hic Cardinalis, Cæsarea Majestate absente, ut antea quoque pluries contigit, Plenipotentiararius est simul Locum tenens Archiducatus Austriae Inferioris.

— 2. D. Epi-

2. D. Episcopo Viennensi.

Reverendissimo Principi ac Domino, Domino Antonio Episcopo Viennensi, Abbati Cremiphansensi &c. Sac. Cæs. Majestati à Secretioribus Consiliis, ejusdemque Consilii Directori.

Hujus Antecessor in dicta functione erat, Princeps ab Eggenberg &c. cui sequens tribuebatur titulus, notitiæ, informationisque gratia hic quoque appositus.

Celsissimo Illustrissimoque Principi ac Domino, Domino Iohanni Vlrico, Duci Crommavia & Principi ab Eggenberg, Comiti Adelsbergi, Domino Pettavia, Ehrnhausen & Strasz, Equiti Ordinis Aurei Velleris &c. Sac. Cæs. Majestatis Consilii Secretioris Directori, eidemque à cubiculis, supremo Marescallo hereditario Austria inferioris & superioris, su-
pre-

premoq
Pincern
Sclawon
nipotent
num A

3. D. Co

Vide sup
mos Cæsa

4. D. C

Illu:triss
mino

Tram

zenb

gavt

schoff

Tsche

stati

cubic

Bohe

la M

*premoque cubiculario Styria, ac
Pincerna Carniola & Marchia
Sclavonica, Locum tenenti Ple-
nipotentiario Interiorum Ditio-
num Austriacarum.*

3. D. Comiti de Meggavv &c.

Vide superius inter quatuor sum-
mos Cæsareos Officiales &c.

4. D. Comiti de Trautmanf-
dorff &c.

*Illustrissimo Comiti ac Domino, Do-
mino Maximiliano Comiti de
Trautmansdorff, Baroni de Zot-
zenbach, Gleichenberg, Ne-
gavv, Burgavv, Domino de Bi-
schoffsteinitz, Morskavv, &
Tschesovvitz, Sac. Cas. Maje-
stati à secretioribus Consiliis, &
cubiculis, ac Regia Hungaria &
Bohemia Majestatis supremo Au-
la Magistro.*

5. D. Co-

5. D. Comiti Schlavvata.

*Illustrissimo &c. Gulielmo Schla-
vata, Comiti de Chlun & Go-
schenberg, Baroni de Neuhaus,
Platz & Teltsch, Domino in
Neu-Pisteritz & Milnich, Aurei
Velleris Equiti &c. Sac. Cas. Ma-
jestati à secretis consiliis & cubi-
culis, Regnique Bohemici supre-
mo Cancellario.*

6. D. Comiti Mansfeldico.

*Illustrissimo &c. VVolffgango Comi-
ti & Domino de Mansfeldt, No-
bili Domino Helldrungia, Hare-
ditario Domino de Schluckenau
& Hainsbach, Equiti &c. Sac.
Cas. Majestati à secretis consiliis
& cubiculis, atque Campi Ma-
rescallo, Generalique Praefecto
de Raab, aliorumque circumja-
centium & coharentium Arci-
finiorum Regni Hungarici.*

7. D. Co-

7. D. Comiti Schlick.

*Illustrissimo &c. Henrico Schlic-
ken, Comiti de Passau, & VVeis-
sen Kirchen, Domino in Plau,
Gutschauu, Eyuanouuitz, Po-
lick, Prölick, Havenstein, &
S. Maria Kupfferberg, &c. Sac.
Ces. Majestatis Consiliario Inti-
mo, & Consilii Aulico-Bellici
Præsidi.*

8. D. Comiti Khevenhiller.

*Illustrissimo &c. Francisco Christo-
phoro Khevenhiller, Comiti de
Franckenburg, Domino de Ey-
chelberg, Kogen & Cammer, Ba-
roni de Landscron & Mähren-
berg, hereditario in Hohen Oster-
vuitz, & Carlsberg, Equiti Au-
rei Velleris, Sac. Ces. Majestati à
secretioribus Consiliis, ac Hun-
garia, Bohemiaque Regina su-
premo Aula Magistro.*

9. D. Preuner, Locum tenenti.

*Illustrissimo &c. Syfrido Christo-
phoro Preuner, nobili Domino de
Stetz, Baroni in Stubing, Flad-
nitz & Rabenstein, Domino Co-
mitatus Aspern, supremo Cubi-
culario hereditario Austria Infe-
rioris, Equiti Aurei Velleris &c.
Sac. Cas. Majestati ab Intimis
Consiliis & cubiculis, Ejusdem-
que Locum tenenti in ditionibus
Austria Inferioris.*

10. D. Comiti de VVerdenberg.

*Illustrissimo &c. Iohanni Baptista,
Comiti de VVerdenberg, Domino
de Gravenegg, Namist, Schön-
berg, Baroni in VVindorff &
Katzoffen &c. Sac. Cas. Maje-
stati ab Intimis Consiliis & Can-
cellario Aulico-Austriaco.*

11. D. Co-

II. D. Comiti Fuggero.

*Illustrissimo &c. Iohanni Ernesto
Fuggero, Comiti de Kirchburg
& VVeissenhorn, Domino de Poll-
vveil, & in VVederthal, de Mas-
münster, Plumberg, Stettensfels
& Hylgartsberg, Equiti Illustris
Ordinis S. Iacobi dell' Espada &c.
Sac. Cas. Majestati ab Intimis
Consiliis & cubiculis, ac Consilii
Imperialis Aulaici Præsidi.*

12. D. Comiti de Mörsburg.

*Illustrissimo &c. Iulio Neydhardten
Comiti de Mörsburg, Baroni de
Beffort, Domino de Arnfels, Ey-
busvaldt & Aichgartten &c.
Sac. Cas. Majestati à Secretiori-
bus Consiliis & cubiculis, ac Pra-
fecti Provincialis in Ducatu Sty-
ria Vicem gerenti.*

13. D. Abbati de Lilienfeldt.

Reverendissimo ac Nobilissimo Domino, Domino Ignatio Abbati de Lilienfeldt &c. Sac. Cas. Majestati à secretioribus Consiliis, Ejusdemque Camera Aulaica Prasidi.

14. D. de Stralendorff.

Illustrissimo &c. Petro Henrico de Stralendorff, Libero Baroni in Goltebe, Prensberg, Dornheim, Ottovvitz & Gleischauv, &c. Sac. Cas. Majestati ab Intimis Consiliis & cubiculis, Sac. Rom. Imperii Vice-Cancellario, & Consilii Imperialis Aulaici Vice-Prasidi.

Sacrae Cæsareæ Majestatis Consiliariorum Imperio-Aulicorum Tituli.

D. Comitis Euggeri &c. Consilii Imperialis Aulaici Prasidis: & D. Ba-

D. Baronis à Stralendorff &c. Sacri Imperii Vice-Cancellarii, Titulos vide superius inter Consiliarios Intimos.

D. de Reck.

Illustrissimo &c. Iohanni de Reck, Baroni de Scharffenegg, Sac. Cas. Majestati à cubiculis, & Consilius Imperio-Aulicis.

D. Comiti de Trautson.

Illustrissimo &c. Iohanni Francisco de Trautson, Comiti de Falkenstein, Baroni de Specharu & Schrobenstein, Domino de Keya, Matterey, S. Pölten & Neuschloß &c. supremo Aula Magistro hereditario Austria inferioris & Tyrolis &c. Sac. Cas. Majestati à Consiliis Imperio-Aulicis & cubiculis.

D. Comiti à Dietrichstein.

Illustrissimo &c. Simoni Ludovico Comiti à Dietrichstein, Baroni in Rabe & Freyenstein, Domino in superiore & inferiore Pulska, & Zabelspurg &c. hereditario Pincerna Ducatus Carinthia &c. Sac. Cæs. Majest. à cubiculis, & Consiliis Imperio-Aulaicis.

D. Comiti de VVolckenstein.

Illustrissimo &c. Georgio Vlrico, Comiti de VVolckenstein & Riedenegg, Iudiciario Lintzii &c. hereditario stabuli Magistro & Pralibatori Comitatus Tyrolis &c. Cæs. Majestati à cubiculis, & Consiliis Imperio-Aulaicis.

D. Gundacker de Polheim.

Illustrissimo &c. Gundackero, Domino de Polheim, Baroni in Partz, Liechtenegg, & Teutschen Altenburg, Domino de Ottenschlag,

schlag, Gobelsburg, & Irrenharting, &c. S. Caf. Majestati &c.

D. Fuchsen de Fuchsberg.

Illustri Domino, Domino Carolo Fuchsen de Fuchsberg, in Iaufftenburg, Baroni de Leuvenburg, Freudenstein & S. Valentini, Domino in Hohen Eppen &c. Sac. Caf. Majestati &c.

D. de Herberstein.

Illustriſſimo &c. VVolffio Sigismundo Baroni de Herberstein, Neuvberg, & Guttenhag, Domino de Janiovvitz & Crembs &c. hereditario Cubiculario, & Dapifero Carinthia &c. Sac. Caf. Majestati &c.

D. de Haugvvitz.

Illustri &c. Thobia de Haugvvitz, Baroni in Geschitz & Leipnitz &c. Sacra &c.

D. Kurtzen de Senfftenavv.

Illustrissimo &c. Ferdinando Sigismundo Kurtzen de Senfftenavv Baroni, Domino Dominiorum Horn, Garstz, Kotzen & Moldt, &c. Sac. Cas. Majestatis, ut & Regina Hungaria & Bohemia Majestatis respective Consiliarius Imperio-Aulaicus, & Secretus, atque Cubicularius.

D. de Questenberg.

Illustri &c. Hermanno Baroni de Questenberg, Domino de Grossen Golleeschavv, Pomeyssel, Erdberg & Strohetz, &c. Sac. &c.

D. de Sprintzenstein.

Illustri &c. Simoni Hieronymo Baroni de Sprintzenstein, & Neuhaus, Domino de VVeithoven in Teya, VValdrichs ad sylvam, & Iungfravvendorff, &c. Sac. &c.

D. Not.

D. Nothafft de VVehrenberg.

*Illustri &c. Iohanni Henrico Not-
hafft, Baroni de VVehrenberg
&c. Sac. &c.*

D. de Peymer.

*Illustri &c. Arnolde Baroni de
Peymer, Domino de Stockheim,
Geussen & Altenhoven &c. Sac.
Cas. Majestati &c. Ut in priori-
bus, addendo scilicet; A Consiliis
Imperio-Aulicis & Cubiculis.*

D. Tertzen.

*Nobili ac Strenuo Doctissimoque,
Domino Casparo Tertzen &c.
Sac. Cas. Majestati à Consiliis
Imperio-Aulicis. ut & in sequen-
tibus.*

D. VVertemann.

*Nobilissimo ac Strenuo Domino
Matthia VVertemann de Pluers,
in Sondersbüchel & Stollberg, &c.
Sac. &c.*

D. Poppen.

*Nobili atque Strenuo, Doctissimo-
que Domino Antonio de Pop-
pen &c. Sac. &c.*

D. Melandro.

*Nobili atque Strenuo, Doctissimo-
que Domino Ottoni Melandro de
Schvartzenthal, in Kretzetin,
Teutschen Bilawu, Königsheint-
zendorff & Grossovvitz &c.
utriusque Iuris Doctori, Comiti
Palatino Casareo, Sac. Cas. Ma-
jestati &c.*

D. Hillebrando.

*Nobili &c. Domino Conrado Hille-
brando, utriusque Iuris Doctori,
Sacri Palatii Comiti, ac Sac. Cas.
Majestati &c.*

D. Hatzholdt.

*Nobili &c. Domino Thobia Hatz-
holdt, utriusq; Iuris Doctori &c.
Sac. Cas. Majestati &c.*

D. Gebhar-

D. Gebhardo.

*Nobili &c. Domino Iusto Gebhardo,
utriusque Iuris Doctore &c. Sac.
Cæs. Majestati &c.*

Licentiato Gran.

*Nobili &c. Domino Iohanni Gran,
utriusque Iuris Licentiato, Sac.
Cæs. &c.*

D. Arnoldino de Clarstein.

*Nobilissimo ac Strenuo Domino
Matthia Arnoldino de Clarstein,
in Brodetz ultra Gieser, Ante-
schitz, Schlawvatin, Ruschnavv
& Knetzheimb &c. Sacra Cæs.
Majest. à Consiliis Imperio. Auli-
cis, & Secretiorũ Secretario &c.*

D. Rousson.

*Nobilissimo ac Strenuo Domino
Francisco Rousson &c. Sac. Cæs.
Majestati &c.*

D. Crafft.

D. Crafft.

*Nobilissimo &c. Domino Iohanni
Crafft, Sacra &c.*

D. Söldnern.

*Nobili ac Strenuo Doctissimoq; Do-
mino Iohanni Söldnern, utrius-
que Iuris Doctori, Sacra Casarea
Majestati à Consiliis Imperio-
Aulicis, & Secretiorum Vice-
Cancellario.*

D. Prüggelmeyer.

*Nobili &c. Domino Iohanni Mat-
thia Prüggelmeyer, utriusque
Iuris Doctori; Sac. Casarea Ma-
jestati à Consiliis Imperio-Au-
licis.*

Atque ultima præcedentia ver-
ba superioribus omnibus addenda
sunt.

Camerae Aulaicae Cæsareæ Con-
siliariorum Tituli.

*Domini Abbatis de Liliensfeldt &c.
Camera Aulaica Praesidis Titu-
lum, vide supra inter Consilia-
rios Intimos.*

D. VVebero.

*Illustri Domino, Domino Iohanni
Baptista VVebero, Baroni de Pi-
senberg, Domino in Crumpach
& Creustovvitz, &c. Sac. Cæs.
Majestati à cubiculis. & Consi-
liis Imperii & Camera Auli-
cis, &c.*

D. Berchtoldo.

*Illustri &c. Iacobo Berchtoldo Ba-
roni de Vngersdorff, &c. Sac. Cæs.
Majestatis Camera Aulica Vice-
Praesidi, & Consiliario Regiminis
Austria Inferioris.*

D. de

D. de Schellendorff.

*Illustri &c. Christophoro Baroni
de Schellendorff, Domino de Kö-
nigsbruck, Satz, Cuba, & Hal-
bavv &c. Sacra Cæs. ac Regia
Hungaria & Bohemia Majestati
à Consiliis & cubiculis, plenipo-
tentiario Provinciali Prefecto
Principatus Sagan, ac Prasidi
utriusque Silesia.*

D. Bonacina.

*Nobilissimo ac Strenuo Domino
Hieronymo Bonacina, de Ober-
Gosnig & Prodetz &c. Cæs. Ma-
jestati à Consiliis Camera Au-
licis &c.*

D. Radoldo.

*Nobilissimo ac Strenuo Domino
Clementi Radoldo &c. Sac. Cæs.
Majestati à Consiliis Camera
Aulicis.*

D. Schöll-

D. Schöllhardo.

Nobiliss. &c. Bartholomao Schöllhardo, Sac. Cas. Majestati à Consiliis, & Camera Aulica Referendario.

Consiliariorum Aulico-Belliorum Tituli.

Domini Comitis de Schlick, Consilii Aulico-Bellici Præsidis Titulum vide supra inter Consiliarios Intimos.

Don Balthasaro de Maradas.

Reverendissimo ac Illustrissimo Domino, Domino Don Balthasaro, Comiti de Maradas, Magno Conservatori & Præsecto Ordinis Iohannitarum de Sacro Sepulchro & Xenodochio Hierosolymitano &c. Sac. Cas. Majestati à Consiliis Secretis & Aulico-Bellicis, ac Cubiculis, Generali in Regno Bohemia, atque Satellicum Equestrium Centurioni, Tribunoque militum.

D. De

D. de Tieffenbach.

Illuſtriſſimo Domino, Domino Rudolpho Baroni de Tieffenbach, Mayerhoff, in Durnholtz & Zieſerſtorff, &c. Sac. Cæſ. Majeſtati à Conſiliis tam ſecretis, quam Aulico-Bellicis & cubiculis, Mareſcallo Caſtrenſi, ſupremo-que Provinciali ac Domeſtico Armamentarii Praefecto, atque Tribuno.

D. Löbl.

Illuſtri ac Generoſo Domino, Domino Iohanni Chriſtophoro Löbl &c. Baroni de Greinsburg & Treisdorff, &c. Sac. Cæſ. Majeſtatis Conſiliorum Aulico-Bellorum Vice-Praefidi, cubiculario, ac Tribuno Praefidiario Vienneſi.

D. de Queſtenberg.

Illuſtri &c. Gerhardo de Queſtenberg,

berg, Baroni in Petscharov, Iaronivuschitz, Paaschitz, ac de Rapoltenkirchen & Dornburg, &c. S. Cas. Majestati à secretis Consiliis Aulico-bellicis &c.

D. de S. Iuliam.

Illustri &c. Henrico de S. Iuliam, Baroni de Niderwalsee & Pleuwvith, &c. Sac. Cas. Majestati à Consiliis Aulico-Bellicis, & cubiculis, ac Tribuno militum.

Porro:

Cancellario Bohemico.

Illustri &c. Domino, Domino Alberto Libstintzky, Domino de Kollobrat, ac in Prytaka, &c. Sac. Cas. Majestati à Consiliis Imperio-Aulicis & cubiculis; Assessori supremi Iuris Provincialis, & Vice-Cancellario Regni Bohemia, &c.

Supremo Curſi Publici Præ-
fecto Aulico.

*Illuſtri &c. Domino, Domino Io-
hanni Chriſtophoro, Baroni de
Paar, in Hartberg & Crotten-
ſtein, Domino Præfectura Fur-
ſtenfeldenſis, Sac. Cæſ. Majeſtati
à Conſiliis Aulico-Bellicis, &
cubiculis, ac ſupremo Curſi pu-
blici Provinciali Præfecto Auli-
co hereditario Ejuſdem ſacra
Cæſ. Majeſtatis Regnorum &
Principatuum hereditariorum.*

2.
no lo
oni d
otten
: Fur
jestati
s, &
rfo pr
Auli
sacra
m &
um.

Ordinarius Status Aulicus

*Augustæ Romanorum
Imperatricis*

E L E O N O R Æ
Natae Ducissæ Mantuæ
& Montisferrati.

Cui annexus est

Ordinarius quoque Status Auli-
cus Serenissimi Archiducis
Leopoldi V Vilhelmi
Austriaci, &c.

*Trouit ambo in Urbe Vienna con-
stituti erant*

ANNO MDCXXXVI.

S V P R E M V S A V L Æ
M A G I S T E R.

D. Maximilianus Princeps à
Dietrichstein, Sac. Cæs. Ma-
jestati à Consiliis & cubiculis, ac
Romanorum Imperatricis su-
premus Aulæ Magister.

Suprema Aula Magistra.

Domina Ursula Comitissa de A-
tomas.

*Illustris Gynacei Aula
Magistra.*

D. Agnesia Comitissa de Fahren-
spach.

*Augusta Imperatricis Illu-
stre Gynaceum.*

D. Perbettura de Paar, Baronissa,
Romanorum Imperatrici à cu-
biculis.

D. Hippolita de Hoffkirchen, Ba-
ronissa.

D. Elco-

D. Eleonora de Ladron , Comitissa.

D. Margarita de Hoffkirchen, Baronissa.

D. Elisabetha Ursina de Plaggey, Comitissa.

D. Francisca de Strozza , Comitissa.

D. Anastasia Teüffelin, Baronissa.

D. Catharina Susanna de Löbel, Baronissa.

D. Mariana de Röthal, Baronissa.

D. Maria Magdalena de Eytzing, Baronissa.

D. Anna Magdalena de Iörger, Baronissa.

D. Susanna Felicitas de Losenstein, Comitissa.

D. Maria Anna de Khevenhiller, Comitissa.

Serenissimæ Archiducissæ Cæci-
liæ Renatæ Austriacæ.

Aula Magister.

D. Urbanus de Pöttinig, Baro, Sac.
Cæs. Majestati à Consiliis & cu-
biculis.

Aula Magistra.

D. Margarita de Herberstein, Ba-
ronissa.

Illustre Gynaceum.

D. Ursula Mariana de Egg, Baro-
nissa.

D. Apollonia de Goimb.

D. Anna Francisca de Gois, Co-
mitissa.

D. Rosina de Eggenberg, Baro-
nissa.

*Officiales ac Ministri Impe-
ratricis Aulici.*

I Guardi de Damas.

I Secretarius Aulico-Germanicus,
Casparus Frey, utriusque Iuris
Doctor.

I Secre-

- 1 Secretarius Aulico-Italus.
- 1 Confessor, P. Lucas Ermenii.
- 3 Sacellani Aulici.

Porro.

- 6 Cubiculi Ministri.
- 1 Custos rei Holofericæ ac vestiariæ.
- 1 Sartor Imperialis.
- 1 Pharmacopola seu Apothecarius.
- 2 Cellarii, seu ab Oenophoris.
- 1 Ostiarius Cubiculi.
- 1 Calefactor Cubiculi.
- 1 Alius Ostiarius Aulicus.
- 2 Cubiculi Stipatores.
- 2 Coqui Imperiales, vulgo *mundsch.*
- 1 A pedibus.
- 1 Gynæcei mensæ strator.
- 2 Famularum Cubiculi mensæ stratores.
- 6 Sartores Gynæcei.

Item.

- 6 Cubiculi famulæ.

2 Aliæ Ministræ & Officiales Au-
licæ.

1 Coqua Imperialis.

1 Coqua Inferior.

9 Gynæcei famulæ.

1 Famula Aulica.

1 Gynæcei Lotrix.

Sequitur nunc Serenissimi Archi-
ducis Leopoldi Gulielmi Au-
striaci Status Aulaicus.

Supremus Aula Magister.

D. Sebastianus, Episcopus Gürchen-
sis, Sac. Cæs. Majestati, ut & Se-
renissimo Archiduci Leopoldo
Gulielmo Austriaco, respecti-
ve à Consiliis Intimis, & supre-
mus cubicularius ac Aulae Ma-
gister.

Tres Consiliarii Intimi.

D. Guilielmus Ferdinandus de Ef-
fern, Baro de Maubach.

D. Carolus Baro Eggenßis de Vn-
gerspach.

Pater

Pater Daniel Bastelli Iesuita, Confessor.

Supremus Stabuli Praefectus.

D. Iohannes Iacobus de Dhaun, Ordinis Teutonici Eques.

Cubicularii.

D. Hugo de Hallvveil.

D. Michaël Khyntzky, Baro.

D. Maximilianus Comes de Atomos.

D. Ferdinandus Ernestus Breüner, Baro.

D. Franciscus Bernhardus de Vrschenbeck, Baro.

Cancellarius Aulicus.

D. Georgiüs Pacher, Sac. Cæs. Majestatis Consiliarius Regiminis Austriae Inferioris.

Medicus.

D. Leonhardus Mijlgieffer. hic Medicus simul est Cæsareus.

Secretarius.

Michaël Otto Bischoff, utriusque
Iuris Licentiatus, Sac. Cæs. Ma-
jestati à Consiliis.

Cancellaria ministri.

- 1 Registrator.
- 1 Expeditor.
- 2 Amanuenses.
- 1 Accessista.
- 1 Cancellariæ famulus.

XIV Pueri Nobiles.

Henricus de Vieg,
Hermannus Henricus de Dern-
bach.

Albertus Riederer.

Iohannes Casparus de Ampringen.

Iohannes Gulielmus de Hagen.

Iacobus Ernestus de Egg.

Ferdinandus Kollobrat.

Georgius Andreas de Hoffkir-
chen.

Maximilianus Ferdinandus Koch-
ditzky.

Guliel-

Gulielmus Ludovicus Mäxelrein.
 Bernhardus de Freyberg.
 VVolfgangus Casparus de Tief-
 fenbach.
 Melchior Iohannes Henricus de
 Angern.

Cubiculi Ministri.

6 Personæ.

Celeres.

Totidem.

Reliqui ministri ac famuli mutuan-
 tur ab Aula Cæsarea.

SALVTANDI
MODVS.

Quo

Sacra Cæsarea Majestas in literis
ad Romanum Pontificem, ac
Turcarum Imperatorem, hujus-
que præcipuos Ministros utitur.

Cum

Speciali quadam ac brevi descri-
ptione Turcarum Imperatoris,
ejusque supremorum Ministro-
rum.

Cui annexa est

Specificatio Hungaricorum, Scla-
vonicorum & Croaticorum Ar-
ciferiorum.

ANNO MDCXXXVI.

PONTIFICI
ROMANO.

173

Beatissimo in Christo Patri, Domino Urbano Octavo, Divina Providentia Sacro-Sanctæ Romanæ ac Universalis Ecclesiæ summo Pontifici &c. Domino nostro observandissimo.

Beatissime in Christo Pater, Domine Reverendissime.

Exord.

Post officiosissimam Commendationem & filialis observantiæ continuum incrementum.

Epilog.

S. Vestram de reliquo prosperrimis rerum omnium Successibus felicitateque auctam recta firmaque valetudine frui ex animo optantes &c.

C. S. V.

Obsequens Filius.

T V R.

TVRCARVM IMPERATORI.

Ferdinandus II, Divina favente clementia electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ Rex, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ & V. Vürtembergiæ, Superioris & Inferioris Silesiæ, Marchio Moraviæ, Superioris & Inferioris Lusatia, Comes Tyrolis & Goritiæ, &c.

Serenissimo & Potentissimo Principi, Domino Sultano Murath Han, Imperatori Turcarum, ac Asiæ & Græciæ &c. Vicino, & amico nostro honorato.

Exordium.

Salutem & omnis prosperitatis incrementum. Serenissime Princeps, Vicine & Amice honorate &c.

Conclusio.

Cui de cætero vitam longævam & rerum successus prosperos precamur

Seren. V.

Bonus Vicinus.

OTTO

Ottomannici Imperii præcipuis
Regentibus & Ministris
Turcicis.

Supremo Muffi.

Illustri & Magnifico Viro Iahia Ef-
fendi, potentissimi Turcarum
Imperatoris supremo Muffi,
sincere Nobis dilecto.

*Locum tenenti Constan-
tinopolitano.*

Illustri & Magnifico Viro Bariam
Bassæ, serenissimi Imperatoris
Turcarum Vezir, & Caimecam,
sincere Nobis dilecto.

Supremo Vezir.

Illustri & Magnifico Viro Mehe-
met Bassæ, serenissimi Impera-
toris Turcarum supremo Vezi-
rio, sincere Nobis dilecto.

Vezi-

Vezirio Budinensi.

Speḡtabili & Magnifico Viro Hus-
sain Bassæ , Arcium & Exerci-
tuum potentissimi Turcarum
Imperatoris Cismaritimorum
supremo Sendaro, ac pro tem-
pore Locum tenenti Budinensi,
Amico & Vicino nobis dilecto.

Legatus Turcicus à Bassa Budi-
nensi novissime ad Aulam Cæsa-
ream missus, erat Aga quidam, no-
mine Ibrahim Effendi. Hic inter
alios secum habebat Medicum
Franciscum Crattum, proscriptum
Ragusaum, Budæ commorantem,
ac Pontificiam Religionem nunc
quoque, ut ipse inquebat, profi-
tentem.

*Specialis quadam descriptio mo-
derna Turcarum Imperatoris,
huiusque præcipuorum
Ministrorum.*

Turcarum Imperator nullam uxorem, verum varias (easque omnes mancipia) habet concubinas, quibus cum aliquot progenuit filios, valde sibi dilectos.

Matris suæ nomen est Chiuseme, quam Sultanus Ahmet sincere diligebat, utpote quæ ipsi quatuor peperit filios; quorum duos modernus Turcarum Imperator, licet fratres sui germani fuissent, nuper tamen occidendos curavit.

Il Gran Muffi Iahia Effendi, nunc annos complevit octuaginta, neque tamen decrepitus seu invalidus pro tanta ætate videtur; præstantissimo iudicio & spectabili præsentia præditus. Iuvenis Poëticæ, nunc vero Eloquentiæ studet.

Caimecano di Constantinopoli, Bariam Bassa, idem est ac Locum tenens Constantinopolitanus. senex in viridi senectute ac septuagesimo ætatis anno constitutus; animo vere heroico & magnanimo; vitam suam ita dirigit, ac si plurimos adhuc annos in hac terra superstes, gubernare deberet. Sobole caret, ac ideo largus admodum erga favorabiles suos, ut & etiam fideles Ministros Turcicos, ac suos & uxoris suæ consanguineos & amicos, se præbet.

Gran Visir: Mehmet Bassa, natione Albanus, annorum quinquaginta duorum, fortissimus Heros atque miles, suoque Imperatori fidelissimus, sicut ex probatissimis ac manifestissimis fidelitatis fortitudinisque suæ multiplicatis testimoniis uberrime constat. in Persia nunc degit.

Visir de Buda, Hussain Bassa, filius Nassuff Bassæ supremi olim
Vesi-

Vesirii: ætatis annum trigesimum tertium circiter agit. ob singularem eruditionem & fortitudinem suam, ac magnum animi candorem & integritatem, quam erga singulos demonstrat, non modo propensam Turcici Imperatoris sibi conciliavit gratiam & benevolentiam, sed etiam à reliquis Vesiriis omnibus in magno habetur honore atque amore.

Atque hi sunt supremi Turcici Ministri & Officiales Ordinarii. Quales vero in Anglia Dux Buckinghamiæ, & in Aula Cæsarea Princeps ab Eggenberg fuere, ac in Hispania Comes d'Olivares, & in Gallia Cardinalis de Richelieu, nunc quoque sunt: Talis etiam est in Imperio Ottomañico Mustaffa Bassa, alias Siliktar Bassa nuncupatus. Iuvenis formosus, & pulcherrimo corpore & proportione, ætateque non majore quam viginti trium annorum. Prudentissimus æstimatur,

ac magno præditus iudicio ; quocum Turcarum Imperator omnia, etiam secretissima quæque, confidenter agit, eique communicat, ac tanquam animam & vitam suam diligit. Proximus est à Primo Vir.

Cum potitus est hoc munere, ac Turcarum Imperator ipsi cæterisque Vcstriis in dignitatibus eorum, ad quas pervenerant, congratulatus est, huic præ aliis primas detulit; ac ei insuper promisit, se filiam suam unicam singulari pulchritudine à Natura decoratam, annos ætatem septem, uxorem ipsi daturum.

Specificatio Arcifiniorum Hunga-
ricorum, Slavonicorum &
Croaticorum.

Præcipua Hungariæ Arcifinia sunt.

Raab.	Gomorrhen.
Neuheuffel.	Papa.
Vesperin.	

Reliqua ab his dependent.

Slavonica sunt:

VVarasdin.	Creutz.
Dambra.	Cirquena.
Copalentz.	S. Petrus.
Tóplitz.	Remetinetz.
Gradatz.	Copreinitz.
Ternin.	Novigradt.
Lubreck.	S. Georgii.
Ibanitsch.	VVeitscha.
Kheresur.	Vitschehoffa.
VVaitschevvar.	

Croatica.

Zeng.	Carolopolis.
Ogulin.	Touvinskapötsth.

SPECIFICATIO
ELECTORVM
Principum, & Ordinum

*Sacri Imperii Romano-
Germanici,*

Cum

Relatione quadam novissimæ con-
stitutionis laudatissimæ Came-
ræ Imperialis Spirensis.

ANNO MDCXXXVI.

SACRI ROMANI IMPERII Principes Electores, ac primum Ecclesiastici.

Archiepiscopus Moguntinus.

Sacri Romani Imperii per Germaniam Archicancellarius.

Archiepiscopus Coloniensis.

Sacri Romani Imperii per Italiam Archicancellarius.

Archiepiscopus Trevirensis.

Sacri Romani Imperii per Galliam & Regnum Arelatense Archicancellarius.

Sæculares.

Rex Bohemia.

Sacri Romani Imperii Archi-Pincerna.

Comes Palatinus Rheni.

Sacri Romani Imperii Archi-Dapifer.

M 4

Dux

*Dux Saxonie.*Sacri Romani Imperii Archi-Ma-
rescallus.*Marchio Brandenburgicus.*Sacri Romani Imperii Archi-Ca-
merarius.*Sacri Romani Imperii
Archiepiscopi.*

Moguntinus.

Colonienfis.

Trevirensis.

Magdeburgensis.

Salisburgensis.

Bremenfis.

Episcopi.

A.

Augustanus.

Aichstättienfis.

B.

Bambergensis.

Basiliensis.

Brixien-

Brixienfis.

Baderbornenfis.

C.

Constantienfis.

Churienfis.

Cammeracenfis.

F.

Freyfingenfis.

H.

Hildesheimenfis.

Halberftadienfis.

L.

Leodicenfis.

Lubecenfis.

M.

Monafterienfis.

Mindenfis.

O.

Osnabrucenfis.

P.

Paffavienfis.

R.

Ratzenburgenfis.

Ratisbonenfis.

S.

Strasburg seu Argentinensis.

Schverinus.

Spirensis.

T.

Tridentinus.

V.

Verdensis.

VV.

VVurtzburg, seu Herbipolitanus.

VVormatiensis.

Tres sequentes sacri Romani Imperii Episcopatus, Mediomatricensis, Tullensis ac Verodunensis, à Regibus Galliæ sacro Imperio erepti sunt, ab iisque in hodiernam usque diem detinentur.

Magister Teutonicus Princeps Margentheimensis, Episcopus quidem non est, attamen Princeps est Imperii Ecclesiasticus, ac primum ab Episcopis occupat locum.

Sacri

*Sacri Romani Imperii Prin-
cipes Saculares.*

A.

Anhaltini, Principes.

B.

Bavari, Duces.

Brunsvvicenses & Lunenburgenses,
Duces.

Brandenburgici, Marchiones.

Badenses, Marchiones.

Ben Rhein / seu ad Rhenum, Co-
mites Palatini.

H.

Holsati, Duces.

Hessi, Landgravii.

L.

Lotharingi, Duces.

Leuchtenburgici, Landgravii.

M.

Meckelburgici, Duces.

O.

Oesterreich / seu Austriaci, Archi-
duces alii lineæ Germanicæ :

Alii lineæ Burgundicæ.

P. Po-

P.

Pomerani, Duces.

S.

Saxones, Iuliacenses, Clivienses
& Bergenses seu Montenses,
Duces.

Saxones, Angrivarii & VVestphali,
Duces.

Sabaudi, Duces.

VV.

VVürtembergi, Duces.

Lithuanus & Ratzevillanus in
numerum Principum Imperii co-
optati, iisque adnumerati sunt.

*Sacri Romani Imperii Abbates,
Prepositi, ac foundationum
Pralati.*

C.

Corviensis.

E.

Ellvvangensis.

Elchingensis.

F.

Fuldensis.

G. Gen-

G.

Gengenbacensis.

H.

Hirschfeldensis.

K.

Keifersheimensis.

Kemptensis.

M.

Marchthalensis.

Munchrothenensis.

Murbacensis.

Monasteriensis in valle Gregoriana.

O.

Ochsenhufiensis.

Odenheimensis.

P.

Petershufiensis.

R.

Rittershufiensis.

Rogenburgensis.

Reichenaviensis.

S.

S. Emmerani in Ratisbona.

Sallmansvillensis.

Schlüsselridensis.

S. Ulrici in Augusta Vindelic.
S. Cornelii Monasteriensis.
Stabelensis.

V.

Vesinensis seu Isreus.
Vrspergensis.

VV.

VVeingardiensis.
VVerthenhusiensis.
VVenensis.

Abbatissa.

B.

Buchoviensis ad Lacum.

E.

Essensis.

G.

Guttenzellensis.
Gerenrodensis.

H.

Hervordensis.
Heggenbacensis.

L.

Lindaviensis.

M. Mo-

M.

Monasteriensis inferior:

Monasteriensis superior; utræque
in Ratisbona.

Q.

Quedlinburgensis.

R.

Rubro-Monasteriensis.

*Sacri Romani Imperii
Comites.*

B.

De Barby & Muhligen.

Beintheimenses.

De Brunckhorst.

C.

Castellenses.

E.

Erbacenses.

Ebersteinii.

F.

Furstenbergenses.

Falckensteinii.

H. De

H.

De Hohenloe.

Hanovienses Müntzenbergenses.

Hanovienses Liechtenbergenses.

Hohenzollerenses.

I.

Isenburgici.

L.

De Lippa.

De Lövenstein.

De Leyningen.

M.

Mansfeldici.

De Montfort.

De Manderschied.

N.

Nassovici Cattimeliboci.

Nassovici Sarræpontini.

Neumarienses.

O.

Ost-Frisii.

Oldenburgici.

Oetingenses.

Ortenburgici.

R.

De Rupffen.

S.

Solmenses.

Sultzenses.

De Sayn.

Schvartzenburgici, quatuor Co-
mites Imperii.

Stollbergenses.

Schaumburgici.

Schvartzenbergenses.

T.

Tubingenses.

VV.

VValdeccenses.

VVittigensteinii.

VVildt, seu Silvæ & Rheni Comi-
tes.

di VViedt.

Z.

Zimmerenses.

N

Baro-

Barones ac Domini.

F.

Fleckensteinii.
Fuggeri.

G.

Griechingenses.
Graveneccii.

H.

De Hohen Geroldsegg.
De Hohenfels.

K.

Königseccii de Aulendorff & Mar-
stetten.

L.

Limburgenses, Sacri Romani Im-
perii hæreditarii Pincernæ.

M.

Mäxelrein.

P.

Pappenheimenses, Sacri Romani
Imperii hæreditarii Marecalli.

R.

Russienses de Plauen.

S.

Seinsheimenses.

Schönburgici.

Schenckii de Tauttenberg.

VV.

VValpurgici, Sacri Romani Imperii hæreditarii Dapiferi.

VVolffsteinii.

De VVinnenberg & Peilstein.

VValdtbotenses de Passenheim.

*Sacri Romani Imperii
Civitates.*

A.

Aquisgranum.

Augusta.

Aalenum.

B.

Biberacum.

Buchornium.

Buchovia ad lacum.

Bingia.

Bopffingia.

N 2

C. Con-

C,

Constantia.

Colmaria.

Colonia Agrippina.

Cameracum.

D,

Dinckelspila.

Dortmunda.

Donavverda, hodie quidem libertate Civitatum Imperialium non gaudet, verum à Domo Bavarica detinetur ; restitui tamen debet.

E.

Esselinga.

F.

Francofurtum ad Mœnum.

Friedberga.

G.

Gosslaria.

Gemunda in Suevia.

Giengia.

Giengenbacum.

H. Her-

H.

Hervorda, Durocibriva Ortelio.

Heilbruna.

Halla in Suevia.

Hagenovia.

I.

Issna.

K.

Kauffbeura.

Keyfersberga.

Kempten seu Campodunum Ort.

L.

Lubeca.

M.

Monasterium in valle Gregoriana.

Mühlhusium in Thuringia.

Memminga.

N.

Noriberga.

Nordlinga.

Nordhusium in Thuringia.

O.

Offenburgum.

Oberenheimium.

P.

Pfüllendorffium.

Popffingia.

R.

Ratisbona.

Rotovilla.

Reutlinga.

Ravenspurgum.

Rotenburgum ad Tuberam.

Rofzheimium.

S.

Strasburgum, vel Argentina.

Spira.

Schvveinfurdia.

Schletstadium.

T.

Turchheimium.

V.

Vlma.

Vberlinga.

VV.

VVinsheimium.

VVeiffenburgum in Norgavia.

VVangium.

VVeillium.

VVimpf-

VVimpffa.

VVeiffenburgum ad Rhenum.

VVormatia.

VVerzlaria.

Z.

Zella ad

R E L A T I O

Novissimi status Camera Imperialis Spirensis.

- 1 Iudex Camerae Cæsareus.
- 3 Cæsarei Præsides Camerales.
- 1 Assessor Moguntino-Electoralis.
- 1 Assessor Treviro-Electoralis.
- 1 Assessor Electoralis Colonienfis.
- 2 Extraordinarii Assesores Electorum Ecclesiasticorum.
- 1 Assessor Palatino-Electoralis.
- 1 Assessor Saxonico-Electoralis.
- 1 Assessor Brandenburhico-Electoralis.
- 2 Assesores Extraordinarii Electorum secularium.
- 2 Assesores Austriaci.

- 2 Assessores Burgundici.
- 4 Assessores Circuli Imperio-Franconici.
- 4 Assessores Circuli Imperio-Bavarici.
- 4 Assessores Circuli Imperio-Suevici, quorum quarta sedes aliquandiu vacavit.
- 4 Assessores Circuli superioris Imperio-Rhenani; horum duæ vacant sedes.
- 4 Assessores Circuli inferioris Imperio-Rhenani: omnes hæ sedes nunc sunt vacantes.
- 4 Assessores Circuli Imperio-Saxonici.
- 1 Advocatus Fisci, Doctor Iuris.
- 14 Advocati, omnes Doctores Iuris.
- 1 Procurator Fisci, Doctor Iuris.
- 22 Procuratores, omnes Doctores & Licentiati.
- 1 Cancellariæ Præpositus, utriusque Iuris Doctor.
- 3 Protonotarii. nunc prima & secunda

cunda harum sedum sunt vacan-
tes.

4 Lectores.

1 Notarius Fisci.

1 Registrator.

4 Notarii.

1 Magister Tabellariorum.

1 Medicus.

2 Famuli.

1 Cancellariæ Receptor.

4 Ingrossistæ.

2 Copistæ.

1 Cancellariæ Minister.

10 Tabellarii Camerales equites.

10 Tabellarii pedites.

Designatio omnium

à

Sacra Cæsarea Majestate

F E R D I N A N D O

S E C V N D O

*Creatorum Principum, Comitum
ac Baronum, conscripta*

ANNO M D C XXXVI.

ER
Ioha
le
De
Fran
tr
Phil
Sec
Alb

Pet
Ed
Ca
An
Ca

C
L

P R I N C I P E S.

ERnestus Comes de Schaumburg Princeps.

Iohannes Georgius de Hohenzollern.

De VValdtstein.

Franciscus & Maximilianus de Dietrichstein.

Philippus Otto Comes Rheni.

Stencko Adolbert de Lobkovvitz.

Albertus Friedlandicus, Dux.

Alii Principes & Marchiones.

Petrus Aldobrandinus, Marchio.

Fabricius Caraffa, Princeps.

Carolus Spinelli, Marchio.

Antonius Biglio, Marchio.

Carolus Emanuel de Gore, Princeps.

Carolus Philibertus de Este, Princeps.

Ludovicus Victorius, Marchio.

Hiero-

Hieronymus Caraffa, Marchio de
Monte Negro, Princeps.

Comes à Contecroy, Princeps.

Carolus de Cardenas, Princeps.

Paulus Hieronymus, Marchio.

Antonius Episcopus Viennensis,
Princeps.

Georgius Offomilimius in Tezin,
Princeps.

Titulus Marchionis Sac. Rom. Im-
perii, pro Alberto Altoviti.

Titulus Marchionis Imperii, cum
concessione Aquilæ Imperialis,
pro Thoma Raggio.

Comites.

Barones de Puchheim.

Baro de Nachot.

Domini de Meggavv.

De Bronkorst, *cum titulo Illustris-
simi.*

De Geraldin.

De Michna.

De Tylly, *cum tit. Illustrissimi.*

De Mitrovitz.

Maxi-

Maximilianus de Trautmansdorff,
cum tit. Illustrissimi.

De Losenstein.

Iohannes Iacobus Kiesel, *cum tit.*
Illustrissimi.

Balthazarus de Thanhausen, *cum*
tit. Illustrissimi.

De Taxis.

Sdenckho de Schambach.

Sesyma de VVerby.

Don Rodoricus Barragan.

CasparusBernhardus de Rechberg,
cum tit. Illustrissimi.

De VValdeck, *cum tit. Illustris-*
simi.

Hermannus Tschernin.

Cratzienses fratres.

Burian Bercka.

Adamus Erdmannus Tertzka.

Gulielmus Verdugo.

Paulus Andreas de VVolckenstein.

Henricus, hæreditarius Imperii Da-
pifer.

Baro de VValdtpurg, *cum tit. Illu-*
strissimi.

Guliel-

Gulielmus de Michnitz.

Iohannes Iacobus Napifer hæreditarius, *cum tit. Illustrissimi.*

Gothofridus Henricus de Pappenheim Baro, *cum tit. Illustrissimi.*

VVenceflaus de VVürben, *cum tit. Illustrissimi.*

De VVrzesfvitz.

Rudolphus Tertzka.

VVoldemarus Christianus de Holstein.

Theodorus & Iohannes Andreas de Auersberg.

Philippus Adamus de Cronberg.

Carolus Christophorus de Brandstein.

De Döring.

Gulielmus de Clenovva.

De Königsegg, *cum tit. Illustrissimi.*

De Atthunis.

Iohannes Balthasarus & Sigismundus Ludovicus de Dietrichstein.

Ladislaus de VValdrstein.

Henricus Holckha.

Iohan-

Iohannes de Altringen.
 Iohannes Carolus de Schönburg.
 Ioachimus de Metrich.
 Iohannes Ludovicus Isolan.
 De VVolckenstein, linea Rotte-
 necciana, *cum tit. Illustrissimi.*
 Adolphus & Carolus de Puchaimb.
 Nicolaus de Fours.
 Iacobus Khneu.
 De Hartzfeldt, fratres & Agnati,
cum tit. Illustrissimi.
 Franciscus de Vllefeldt.
 Iohannes de Götz.

Alii Comites.

Iohannes de Ligniville.
 Theodorus Trivultius.
 Franciscus & Baptista de Crescētis.
 Carolus de Gans.
 Iacobus Strozzi.
 Iohannes Baptista à Verdenberg.
 Henricus de Ravero.
 Sdenco à Collobrat.
 Paulus Bernardus de Fontanis.
 De Fontaine.

Vincentius Cavalli.
 Martinus & Georgius Krasichi.
 Ioachimus de Quincey.
 Casparus Ernestus & Gerardus fra-
 tres à Donhoff.
 Maximilianus de Gallian.
 Lupus Gualtherus Zapata.

Barones.

De Virnemond.
 De Reiffenberg.
 De Vlm.
 De VVrzesovitz.
 De VVeber.
 De Stain.
 De Tattenbecken.
 De VVazen.
 De Sickhingen.
 Hermannus Tschernin.
 De Curtzen.
 De Benzenavv.
 De Spiering.
 De Clofen.
 De Mespelbrunn.
 •Vicentius Muschinger.

De

De Nevvhaufz.
 Otto de Nostitz.
 Iohannes Hersan.
 De Rorbach.
 De VVannsheimb.
 Levinus de Montagni.
 De VVeichs.
 De Radtheubt.
 Urbanus Schätzcl.
 Georgius Zdiarsky de Zdiar.
 Fratres VVürtenbacenses.
 De Degenfeldt.
 De Queftenberg.
 Ferdinandus Geitzhoffer.
 Gulielmus de Clenovva.
 Thomas de Lindlo.
 Iohannes Ulricus Schafgotsch, *cum*
tit. femper liberi.
 Ioachimus de Donnersberg.
 Henricus de Ginandis.
 Iohannes de Schönstein.
 • Henricus Carolus de Orffcalor.
 Huffmanni fratres.
 Iohannes Carolus Fuchs.
 Iohannes de Altringen.

De Baumgarten fratres.
 Carolus de Haimb.
 Franciscus Marzoni.
 Ulricus de Romung.
 Iohannes de Brembdt.
 Cornelius de Mühlen.
 Alexander de Vehlen.
 Casparus de Gram.
 De Comargo.
 Theodorus & Iohannes Andreas
 de Auersberg.
 Gulielmus & VVernerus de Bon-
 garten.
 Iohannes Ulricus & Georgius
 Ehrenricus de Phüring.
 Iohannes Carolus & Otto Frideri-
 cus de Schönburg.
 Philippus Hector & Leopoldus de
 Adelshausen.
 De Clofen.
 Ferdinandus Rudolphus Laschanz-
 ky.
 Henricus & Christophorus Adamus
 de Muggenthal.
 Iohannes Fridericus & Iohannes
 Con-

- Constantinus de Penzenavv.
 Eberhardus Adolphus de Muggen-
 thal.
 Tobias de Haubitz.
 Iohannes Henricus Nothafft.
 Franciscus Maximilianus de Bil-
 leke.
 Iohannes de Reck.
 Georgius Fridericus de Stauding.
 Iacobus Berchtoldt.
 Iohannes Georgius de Seebach.
 Sebastianus VVietz.
 Iohannes Götz.
 Iohannes Rudolphus de Bredavv.
 Reinhardus de VValmerode.
 Iohannes Christophorus & Iohan-
 nes Paulus de Ruppen.
 Lutherus de Bunighausen.
 Maximilianus de Goltz.
 De Paar.
 Vopius de Aifema.
 Iohannes de Leuttersheim.
 De Corpus, seu Corpus dicti fra-
 tres.
 Iohannes de VVehrr.

De Roniach.

Crafftenses Fratres.

Alii Barones.

Florianus Theodoricus.

Albertus Clodomirus Fabriani.

VVolfgangus Gulielmus Lamin-
ger.

Iohannes Baptista Verda.

Henricus Baradis.

Christophorus Nicolaus,

Andreas,

Samuel &

Stanislaus

Martinus Samgii.

Iohannes Baptista Trecho.

Leo Gropello Medici.

Ernestus de Suis.

Iosephus de Nevvhaufz.

Ernestus de Linden.

Iohannes de Merode.

Iohannes Gulielmus Arnoldus à

VVachtendonck.

Georgius di Gagliard.

Iohannes Cerboni.

Degen-

Dege
VV
Iacob
Matth
Philip
Bernh
Franz
Adria
Erne
Goth
Matth

Degenhardus Bertamo à Lohe in
VVisen.

Iacobus Franciscus Bestakalda.

Matthias Gallas.

Philippus & }
Bernhardus } de Areizaga.

Franciscus Porta.

Adrianus ab Enckefort.

Ernestus Henricus & } à Scharen-
Gothofredus, } berg.

Matthæus de VVernier.

COMITVM, BARONVM
ac Nobilium familiarum Archi-
ducatus Austriae inferioris &
superioris Nomina:

*Qua hodie tales de facto reputantur
& agnoscuntur, ac publicis con-
ventibus, aliisque communibus
congregationibus Provincialibus
interfunt, ordinaria sua vota &
suffragia in iis habentes.*

DE ANNO MDCXXXVI.

COMITES AC
BARONES.

A.	E.
Alheim, Comites & Barones.	Egg.
Aspänn.	Enckefurt.
Auersberg.	Eybesvvald.
B.	Eggēberg, Principes & Barones.
Breuner.	Eytzing.
Bastz.	F.
Brandeißz.	Freyberg.
Beck.	Fugger; Comites & Barones.
Barbo.	Furstenberg, Comites.
C.	Fünffkircher.
Collalto, Comites.	G.
Concin.	Geymann.
D.	Gilleisz.
Dietrichstein,	Greiffenberg.
Principes, Comites ac Barones.	Gera.
Dozi.	Grana, Marchiones.
	Greussen.

	H.	& Barones.
Haimb.		Khevöhuller, Co-
Harrach, Comi-		mites & Baro-
tes.		nes.
Heuffenstein.		Khüenberg.
Hoffman.		Krausenegg.
Hardegg, Co-		Khilnitz.
mites.		Kurtz.
Herberstein.		L.
Hoffkirchen.		Lamberg.
Hois, Comites &		Lifthius.
Barones.		Löbl.
I.		Liechtenstein,
Iörger.		Principes, Co-
K.		mites & Baro-
Keynach.		nes.
Katzianer.		Losenstein, Co-
Kirchberg.		mites.
Königsberg.		M.
Khüen.		Maraxii.
Kollonitsch.		Montecuculi.
Kuffstein, Comi-		Montreschier.
tes & Barones.		Meggavv, Comi-
Karling.		tes & Barones.
Khiesel, Comites		Molart.
		N. Nevv-

N.	Reingriff.
Nevvhaufs.	Rogendorff.
Nevvdegg.	Rueber.
O.	Rauchenstein.
Oedt.	Reiffenberg.
Ortenburg, Co-	Rödern.
mites.	Rotthal.
Oppersdorff, Co-	S.
mites.	Sallburg, Comi-
P.	tes.
Palffy, Comites	Santhilier.
& Barones.	Sauravv.
Pötting.	Schiffer.
Praneck.	Schrottenbach.
Puchheim, Comi-	Seeman.
tes & Barones.	Sirzendorff.
Petty.	Spritzenstein.
Polheimb.	Salm, Comites.
Prag.	S. Iuliani.
Pröfing.	Schärffenberg.
Q.	Schonkirchen.
Questenberg.	Schrott.
R.	Serin, Comites.
Radmansdorff.	Sonderndorff.
Rappach.	Stadl.
	O. S. Stahren.

Stahrenberg.	Tieffenbäch.
Stroza , Comites.	Trautmansdorff. Comites & Barones.
Stubenberg.	V.
Stotzing.	Vngnad.
Strein.	Vrsenbeck.
T.	Vnverzagt.
Tanneberg.	VV.
Tannrädl.	VVerdenberg, Comites.
Taxis , Comites & Barones.	VVeber.
Teuffel.	VVindischgratz.
Traun.	VVurmbrandt.
Trautson , Comites.	VVallnstein, Comites.
Thurn , Comites.	VVeltz.
Tyllii , Comites.	VVolzogen.
Tannhausen.	Z.
Tättenbach.	Zintzendorff.

Equites ac Nobiles.

A.	Engel.
Althamber.	Englhover.
Ambstetter.	Erstenberger.
Anfang.	Eysler.
Artstetter.	F.
Avver.	Fazi.
B.	Federle.
Bayr.	Fenck.
Berchtoldt.	Fentzl.
Blavvenstein.	Fernberger.
Back.	Feyertager.
Bonnacina.	Fierentz.
C.	Fluszhardt.
Cammerer.	Francking.
Caplan.	Friedersheimb.
Corvin.	Fraunhamber.
D.	Fraunhoffer.
Dillherr.	Fürttenberg.
Doerr.	G.
E.	Gabelkofer.
Eggstein.	Gärtinger.
Ehrenreutter.	Geyer.
Ello.	Geyer de Osten- burg. Geer-

Geerhaben.	Hatzenberger.
Giulini.	Heysberg.
Goldt.	Hegenmuller.
Goltz.	Steubel.
Grolner.	Heuberger.
Grassican.	Hirschberg.
Gschönick.	Hilbrand.
Grausteiner.	Hoberg.
Grebel.	Höchstatter.
Gregorotzky.	Hoe.
Greussen.	Hochenegger.
Gruber.	Hohenfelder.
Grunberg.	Hohenvart.
Grundemann.	Höritzer.
Grünthal.	Hörlinsberger.
Gurlandt.	Hornberg.
H.	Huetstocker.
Haffner.	Hüttendorffer.
Hack.	Hütter.
Hacker.	L.
Häckl.	lägenreitter.
Hackberger.	Iudenseer.
Hager.	Imbrugg.
Haiden.	Irnfeld.
Händl.	Isperer.

K. Key-

K.	Lasberg.
Keyserstein.	Lehner.
Kauffmann.	Lambſitz.
Khain.	Leyſer.
Kemptner.	Lindegg.
Keelhammer.	M.
Kielmann.	Mager.
Kirchberg.	Mayer.
Kleindienſt.	Maladayn.
Kreuffel.	Mämmingen.
Köllenbeck.	Moreck.
Kornfeil.	Masco.
Körzler.	Mofer.
Krämer.	Murtzer.
Kornberg.	Muhlvvanger.
Krackritzer.	Mülhaimb.
Kulmer.	N.
Kuttenfelder.	Neydthard.
L.	Nieffer.
Lagelberger.	Nothafft.
Lampel.	Notlitsch.
Landavv.	Nutz.
Langeyſen.	O.
Landsberger.	Oberheimb.
Laſotto.	Oedt.
	Opel.

Opel.	Puedler.
Ostermayer.	Puecher.
P.	R.
Pacheleb.	Rächvvein.
Pachmayer.	Radobrunner.
Panicher.	Rainer.
Paumgartner.	Rauber.
Pentzing.	Ratzendorff.
Perger.	Redern.
Prevvang.	Rehling.
Perckhoven.	Reickherr.
Pernstorffer.	Riederer.
Pestallutz.	Ringsmaul.
Prugger.	Römer.
Pruckheimb.	Rohrbach.
Pflügel.	Rottenburg.
Piedersdorffer.	Rutzinger.
Pinder.	Sachsenländer.
Pircking.	Schachner.
Pirckheimb.	Schadner.
Pirckhammer.	Schallenberg.
Podenstein.	Schallhard.
Polani.	Schinderle.
Pranck.	Schlucks.
Praun.	Schmel-

Schme
Schmi
Schm
Schön
Schön
Schrö
Schüt
Schvra
Schv
Schv
Segge
Seren
Siebe
Sigm
Span
Spär
Spile
Spin
Stän
Stear
Steg
Sten
Sto
Sto
Str

Schmeltzing.	Straub.
Schmidtaufer.	Strausz.
Schmidtsberger.	Stredele.
Schönauver.	Strutz.
Schönouwitz.	Stubnarr.
Schröttel.	T.
Schütter.	Tertz.
Schvvaibermayer	Thurhaimb.
Schwartzbeck.	Tollinger.
Schvveinbeck.	Tornauv.
Segger.	Tranidt.
Serentein.	Tyriach.
Siebenbürger.	V.
Sigmayer.	Velderndorff.
Span.	Vierherr.
Spätt.	Vngelter.
Spiler.	Vterholtzer.
Spindler.	Vogt.
Stängel.	Volckrab.
Startzer.	VV.
Steger.	VVeetzhover.
Stettner.	VValdberg.
Stockhorner.	VValler.
Storch.	VValther.
Strasser.	VValterskircher.
	VVayf-

VVayffel.	VVeittich.
VVeidner.	VVoppinger.
VVeifs.	VVolf.
VVeixelburg.	Z.
VVesternacher.	Zehentner.
VVielinger.	Zeller.
VVinckler.	Zeiner.
VVifendo.	Zobel.

FORMÆ DIPLOMATVM
FERDINANDI
SECUNDI.

I. *Pro Roberto Dudlao, renunciato
in Ducem Northumbria in An-
glia. quod factum eodem tempore,
quo Fridoricus Bohemia Rex ab
eodem Imperatore proscriptus
fuit.*

II. *Investitura Maximiliani Ba-
vari in dignitatem Palatini Ele-
ctoralem, sine mentione here-
dum.*

III. *Quinque Diplomatum forma,
pro Principe, Comite, Barone,
Nobili, & Ingenuo, in sublimio-
rem Ordinem extollendis.*

E Germanico in Latinum
tractæ.

I.

Diploma Imperatoris
F E R D I N A N D I
S E C V N D I;

*Quo Robertum Dudlaum declarat
 & renunciat Ducem Northum-
 bria in Anglia. quod factum eo-
 dem tempore quo Fridericus Rex
 Bohemia ab eodem Imperatore
 fuit proscriptus.*

Ferdinandus Secundus,
 Divina favente Clemen-
 tia electus Romanorum
 Imperator, semper Au-
 gustus &c. (*Titulus major.*) Illu-
 stri sincere Nobis dilecto Roberto
 Dudlæo Duci Northumbriæ, Co-
 miti de VVarvvyck, gratiam no-
 stram Cæsaream & omne bonum.

P 2

Maje-

Majestatis Imperialis, ad cujus ex-
 cellsum fastigium, Divina Provi-
 dentia sumus euecti, præminentia
 atque dignitas, si alia in re ulla con-
 sistit, eo certe in studio cum primis
 sese extollit, quod Iustitiæ & æqua-
 bilitati, qua nimirum unicuique
 suum tribuitur, tuendæ & conser-
 vandæ impendit; cogitationes suas
 in id convertens, ut, cum depravari
 perditorum hominum mores, le-
 gum severitate coërceantur, vice
 autem versa, qui cæteros natalium
 splendore, vitæ integritate, fide in-
 concussa, aliisque virtutibus ante-
 cellunt, uberiorum quoque ho-
 norum præmiis condecorentur;
 tum vero potissima eorum habeat-
 ur ratio, qui Profapiæ suæ vetustate
 conspicui, eandem tam ipsi, quam
 eorum majores non modo præcla-
 ris actionibus in secundæ fortunæ
 splendore illustriorem reddere sa-
 tagunt, verum etiam laudatissima
 animi moderatione atque virili
 con-

constantia, sortem quoque adversam, uti rerum humanarum sunt vicissitudines, fortiter excipiunt; & quemadmodum idem Solis gressus est, sive cœlo sereno, sive nubilo, sic hi memores generosæ propaginis unde sanguinem traxerunt, ad varios instabilis fortunæ adspectus, nec vultum nec animum mutant, sed unam eamque præcipuam curam habent, ut fidem Deo, Religioni & Reipublicæ debitam, nulla indigna actione contaminent, sed quacunque etiam via, vel ratione possint, in afflictæ Patriæ solatium, vel supremorum Orbis Principum beneficium, studia atque consilia sua utiliter conferant, adeoque non sibi tantum & suis, verum Reipublicæ majore ex parte se natos vivis rerum exemplis profiteantur.

Cum igitur fide digno testimonio ac diversis authenticis Literarum documentis compertum habeamus, ex ea Vos familia in Angliæ

glia Regno originem ducere, quæ viros complures à singulari prudentia & auctoritate in primariis Regni functionibus cum dignitate sustinendis exercitatos, & proinde domi forisque celebres & belli pacisque artibus claros produxerit, unde per varios honorum gradus, quod historiae aliaque passim monumenta testificentur, Regum benignitate in Regno sint proveci; atque inter cæteros avus olim vester paternus Iohannes Dudlæus Comes de VVarvvyck, postquam observantiam suam erga Regem, amorem in Patriam multis argumentis & occasionibus non minus gloriae, quam periculis plenis, abunde comprobasset, suprema Ducalis dignitatis prærogativa libere & inconfiscabiliter insigniri, & pro se, ac hæredibus suis masculis Dux Northumbriae dici, atque ad nomen, titulum, statum, gradum, locum, sedem, præminentiam, honorem,

norem, auctoritatem & dignitatem Ducis Northumbriæ legitime promoveri, & de iis omnibus realiter investiri meruerit; Temporis vero successu, cum intestinis omnia dissidiis in dicto Angliæ Regno fluctuarent, & novarum opinionum fervor, antiquæ Religionis cultores profligasset, Vos quidem resolutione generosa tempestatem illam prudenter declinâdo, voluntariam e Patria secessionem fecisse, variisque Christiani Orbis Regionibus cum fructu peragratis, fortunarum vestratum jacturam magno excelsoque animo in lucro reputasse, interim in tot ærumnis atque molestiis diuturnis à præclaris majorum vestrorum vestigiis, ne levi quidem motu deflectere, sed ex quo tempore Florentiæ (donec melioris fortunæ spes adfulgeat) sedem fixistis, ob singularem vitæ, morumque integritatem, prudentiam, rerum usum, raras & ingeniosas in-

ventiones, non modo Magno He-
 truriæ Duci, Affini & Principi no-
 stro charissimo, propius innotuisse,
 verum etiam nominis vestri famam
 ad Serenissimi Principis Domini
 Philippi Tertii, Hispaniarū, utrius-
 que Siciliae, Hierusalem &c. Regis
 Catholici, Archiducis Austriae, Du-
 cis Burgundiae &c. Nepotis & con-
 sobrini nostri charissimi notitiam
 pervenisse. Quorsum accedat pe-
 culiare quoddam observantiae stu-
 dium, quod in nostra, Sacrique Im-
 perii & Inclytæ Domus nostræ Au-
 striacæ obsequia profixe reveren-
 terque per literas aliquoties obtuli-
 stis. in quo laudabili instituto ne-
 quaquam ambigimus quin dein-
 cept quoque firmiter atque con-
 stanter sitis perseveraturi.

Hiscæ, aliisque de causis animum
 nostrum merito moventibus, haud
 committendum duximus, quin fa-
 miliae vestrae præminentiam, de-
 cus & ornamentum, simulque no-
 stram

stram erga Vos vestrosque benigni
propensiq; animi affectionem, non
tam ad ampliandam, quam ejus-
dem honorem & dignitatem avi-
tam conservandam (in quo quidem
Cæsarei nostri muneris ac ipsius
æquitatis ratio versari videtur) no-
stro testimonio comprobata re-
linqueremus, quo sic posteritas ve-
stra hujusmodi gloriæ stimulis inci-
tata ad eadem virtutis studia tanto
alacrius ferventiusque contendat.
Quapropter ex certa nostra scien-
tia, animoque bene deliberato, sa-
no & maturo accedente consilio, &
ex potestatis nostræ Imperialis ple-
nitudine, vigore præsentis nostri
Diplomatis, declaramus supranom-
minatū Illustrē Robertum Dud-
læum Comitem à VVarvvyck, tan-
quam descendentem ab Avo suo
paterno Iohanne Comite VVar-
vvyck, libere & inconfiscabiliter
creato Duce Northumbriæ, & suc-
cessive filium ejus primogenitum

Illustrem Don Cosmum , & alios ordine primogenituræ semper observato , ex legitimo ipsius matrimonii fœdere æterna serie procreandos ; per univrsam Sacrum Romanum Imperium & Regna ditionesque nostras hæreditarias, Duces Northumbriæ vocari, scribi, nominari, honorari, atque reputari, eoque titulo tam in iudicio quam extra, tam scripto, quam viva voce, nec non in rebus spiritualibus & temporalibus, Ecclesiasticis & profanis, aliisque nēgotiis & actionibus quibuscunque uti & ab aliis decorari posse & debere. Quam tamen declarationem nostram non alio sensu intelligi volumus atque decernimus , quam ut unicuique suum tribuatur, & debita honorum ornamenta Principi exuli, etiam in Sacro Romano Imperio, aliisque terris & provinciis nostris facta tecta conserventur.

Mandamus itaque univrsis &

fin-

ſingulis Electoribus, aliisque Principibus Eccleſiaſticis & ſecularibus, Archiepiſcopis, Episcopis, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, militibus, nobilibus, clientibus, Capitaneis, Vice-Dominis, Præſectis, Caſtellanis, Locum tenentibus, Officialibus, Heroaldis, Caduceatoribus, Burgimagiſtris, Iudicibus, Conſulibus, Civibus, & generaliter omnibus & ſingulis noſtris ac Sacri Romani Imperii, Regnorumque & Provinciarum noſtrarum hæreditariarum ſubditis atque fidelibus dilectis, cujuſcunque dignitatis, gradus, ordinis & conditionis exiſtant, ut Vos Robertum Dudlæum, Comitem à VVarvvyck, veſtrosque ſucceſſive hæredes maſculos, Duces Northumbriæ agnoſcant, eoq; titulo nominent, compellent, reputent, & tam ſcripto, quam nuncupatione verbali honorent, & ne quid per alios in contrarium attentetur, pro viribus prohibeant,

hibeant, atque avertant. Est enim hæc seria mens atque voluntas nostra Cæsarea, cui omnes prompte obtemperaturos clementer confidimus, quatenus indignationem nostram gravissimam aliasque pœnas arbitrarias evitare voluerint.

Quod literis hisce parentibus, manu nostra subscriptis, & Aureæ nostræ Imperialis Bullæ typario firmatis, palam facere voluimus. Datum in Civitate nostra Vienna, die nona mensis Martii, Anno Domini millesimo sexcentesimo vigesimo, Regnorum nostrorum, Romani primo, Hungarici secundo, Bohemici vero tertio.

II.

Diploma

INVESTITVRÆ PRIMÆ
CÆSAREÆ,

*Qua Dignitas Electoralis Palatini-
ca, Maximiliano Bavaria Duci
soli, sine mentione heredum con-
fertur.*

FERDINANDVS II. Quan-
quam ex innata bonitate
& gratia Cæsarea inclina-
ti simus, omnibus ac singulis No-
stris ac Sacri Romani Imperii sub-
ditis ac fidelibus, clementiam no-
stram Cæsaream impertiri, id ta-
men in ipso effectu iis evidentius
testari cupimus, qui nobis ac Sacro
Romano Imperio tanquam proxima
membra ejus onera & curas
continuis fidelibusque officiis fer-
re juvant, quique hac in re singu-
larem & spontaneam diligentiam
præbent ac demonstrant.

Cum

Cum itaque xxix Ianuarii Anni penultimi M DC XXI Fridericum Comitem Palatinum Rheni, & tunc temporis Electorem; veluti præcipuam originem & ductorem earum in duobus proxime præteritis annis susceptarum adhuc usque continuatarum detestabilium periculofarumque Rebellionum, quarum similes antehac in Sacro Imperio Germanico nunquam auditæ, visæ, nec lectæ fuerunt, postquam omnis generis fideles ac paternas dehortationes, admonitiones & exhortationes, ut salutaribus Sacri Imperii Constitutionibus se submitteret, contempsisset; ex officio & potestate nostra Cæsarea proscripserimus, ac in nostrum ac Sacri Romani Imperii Bannum publice denunciaverimus, eumque Electoratu Palatinico, ac Archidapiferiæ officio & Electorali munere, aliisque suis Principatibus, ditionibus, Regalibus, feudis, dignitatibus,

tatibus, Dominiis ac jurebus, quæ à Nobis & Sacro Romano Imperio possederat, sicuti jure convenit privaverimus, deposuerimus, & exequi curaverimus: Serenissimus vero & Celsissimus Princeps Maximilianus utriusque Bavarix Dux, de Nobis ac Sacro Imperio optime promeritus sit, dum toto tempore supradictarum rebellionum, Nobis, tanquam supremo capiti, Cæsari ac Domino læso & offenso, debita fide, continua obedientia ac cum spontaneo vitæ, bonorum, sanguinis, propriarumque Ditionum ac subditorum suorum discrimine, fortiter & feliciter præsto, atque cum aliorum fidelium ac obedientium Electorum, Principum & Ordinum ope ac subsidio, in recuperandis hæreditariis nostris Regnis, provinciisque hæreditariis, auxilio fuerit, dictumque Proscriptum & Bannitum cum cæteris suis complicibus, virtute Cæsarei nostri mandati

sine

sine mōra prosequutus & adversus
 eorum exercitus variis in locis pro-
 pte Moldaviam, Rhenum, Necca-
 rum, ac Mœnum, Divina clemen-
 tia victoria potitus sit, nec nunc
 quoque quicquam laboris, seduli-
 tatis, curarum & expensarum ad
 convenientem Cæsaream nostram
 sublimitatem conservandam, di-
 ctosque Proscriptum & Rebelles
 exterminandos, & ad Nos, & su-
 pramemoratos obsequiosos Ele-
 ctōres, Principes, & Ordines in suis
 necessitatibus & calamitatibus ad-
 juvandos, in se desiderari patiatur.

Ideo his & aliis pluribus ponde-
 rosissimisque de causis, simul cum
 ex Electorali Prosapia & Domo Pa-
 latina sit oriundus, Electoratum
 Palatinum, Archidapiferiæ offi-
 cium, ut & Vicariatū, Sessionem,
 Votum & Electionem, quæ per di-
 ctum Proscriptum Fredericum Co-
 mitem Palatinum in commissum
 ceciderunt, Sux dilectioni (Ducis
 Bava-

Bavariæ scilicet) clementissime concessimus & tradidimus, eique de his realem Investituram impertiti sumus; Hac tamen lege & modo, ut dicta Investitura neque Nobis ac Sacro Imperio, neque dicti proscripti Friderici Comitis Palatini Liberis & Fratri Ludovico Philippo Comiti Palatino, neque Cognato & Affini nostro VVolffgango VWilhelmo Comiti quoque Palatino, cæterisque Agnatis, & omnibus aliis, in suæ respective aggratiationis, prætensive-juris, quantum cuilibet convenit, præjudicium sit, verum ea prætensa jura & privilegia istis reservata, ac quam primum fieri potuerit, vel amicabili compositione, vel per ordinarium processum juris coram Nobis & Electorali Collegio, decisa & determinata esse debeant.

Quæ quidem omnia, ut ante memorata sunt, facimus, tradimus, & impertimur sæpedito Cognato &

Q

Affi-

Affini nostro Maximiliano Bavarizæ Duci, ex plenitudine potestatis Cæsareæ, scientes, & vigore harum literarum. Atque ponimus, statuimus & volumus, ut dictus Dux à nemine impeditus, memorata Regalia & feuda Electoratus Palatinici & Archidapiferiæ officii, cum cohærentibus, Vicariatu, Iure, Sessione; Voto & Electione, possidere, frui, uti & administrare possit ac debeat.

Sæpe memoratus vero Cognatus & Affinis noster Maximilianus Dux Bavarizæ in propria persona promisit & juravit, se ob memorata Regalia & feuda, Nobis ac Sacro Imperio fidelem, obedientem & præsentem futurum, ac Nos pro legitimo & naturali suo Domino agniturum, officia præstiturum atque facturum, sicut Electorem, Principem & Vasallum Sacri Imperii decet, absque fraude.

Omnibus itaque ac singulis Electori-

Et oribus, Principibusque Ecclesiasticis & sæcularibus &c. in Imperio, serio & severe hisce literis mandamus ac volumus, ut dicto Duci Bavariz in hac nostra Investitura, supra memorato modo ei concessa, impedimento aut obstaculo nullo modo sint, verum suam Dilectionem ista frui uti, ac in ea quiete permanere sinant, neque contra hæc quicquam agant, aut cuiquam agere permittant; Quantopere quisque nostram ac Sacri Romani Imperii gravem indignationem, ut & pœnam quoque mille marcarum auri puri, (quas unusquisque quoties adversus hæc temere fecerit dimidium in Nostrum ac Sacri Imperii fiscum, alterum dimidium vero dicto Duci, absque ulla remissione solvere tenebitur) evitare cupit.

In hac memoratæ Investituræ impertitione Nobis adfuerunt Reverendissimi, Serenissimi & Celsissimi Iohannes Suickardus Archiepi-

scopus Moguntinus, Sacri Romani Imperii per Germaniam Archicancellarius; & Ferdinandus Archiepiscopus Coloniensis, Episcopus Leodiensis, Hildesheimensis, Monasteriensis, Paderbornensis & Stabli, Præpositus Bertolsgadiensis, Comes Palatinus Rheni, Dux utriusque Bavarix, Sacri Romani Imperii per Italiam Archicancellarius; Paris Archiepiscopus Salisburgensis, Sedis Romanæ Legatus; Albertus Episcopus Ratisbonensis; Albertus Comes Palatinus Rheni, Dux utriusque Bavarix; & Ludovicus Landgravius Hassiæ, Comes Catimeliboci, Ditzix, Zigenhaim & Niddæ, &c. cum ejus filio Georgio Landgravio, &c. Dilecti nostri Nepotes, Cognati, Affines, Electores, Principes, & Devoti, &c. ut & etiam præsentis Legati Electoris Trevirensis, cum aliis quam plurimis Comitibus, Baronibus, Nobilibus, Equitibus & Ministris.

In quorum fidem, has propria manu subscripsimus, & cum appensione Aureæ nostræ Bullæ expediri curavimus. Quæ dabantur in nostra ac Sacri Romani Imperii Civitate Ratisbona; Die xxv Februarii Anno MDCCXXIII.

III.

COLLATIO TITULI

D V C I S.

NOs Ferdinandus II, gratia Dei electus Romanorum Imperator, semper Augustus, &c. (*titulus major.*) Literis hisce, nostro nostrorumque in sacro Imperio successorum nomine, palam testamur, cunctisque notum facimus: Quamvis sublimitas Romanæ Cæsareæ Majestatis, tam quoad collustrationem magnitudinis, quam pro necessitate ornamentorum sacri Romani Imperii, per fulgentissimi throni

sui vigorem, hæctenus Ducum, Principum, cæterorumque nobilissimorum Statuum familiis exornata est: has tamen per humanam mortalitatem nonnunquam accedi. Et, quo majoribus dignitatibus Cæsarea Majestas familias hujusmodi, secundum earum vetustatem, virtutes atque merita, instruit & donat, eo excelsores & magnificentiores dictæ Majestatis thronum reddi; ipsosque subditos in agnitione Cæsareæ Majestatis, & debitis obsequiis, contineri, & ad heroïcas virtutes, ad ingenuas & equestres actiones, & continuam fidelitatem excitari & informari. Præterea, quamvis nos, instinctu talis Majestatis nostræ, in quam Omnipotens Nōs collocavit voluntas, instinctu item insitæ Nobis mansuetudinis & clementiæ, ad honorem, dignitatem, emolumenta, addictorum Nobis, & sacro Imperio, nostrisque hæreditariis Regnis, Principatibus,

sui vigorem, hactenus Ducum, Principum, cæterorumque nobilissimorum Statuum familiis exornata est: has tamen per humanam mortalitatem nonnunquam accedi. Et quo majoribus dignitatibus Cæsarea Majestas familias hujusmodi secundum earum vetustatem, virtutes, atque merita, instruit & donat, eo excelsores & magnificentiores dictæ Majestatis thronum reddi; ipsosque subditos in agnitione Cæsareæ Majestatis, & debitis obsequiis, contineri, & ad heroicas virtutes, ad ingenuas & equestres actiones, & continuam fidelitatem excitari & informari. Præterea, quamvis nos, instinctu talis Majestatis nostræ, in quam Omnipotens Nōs collocavit voluntas, instinctu item insitæ Nobis mansuetudinis & clementiæ, ad honorem, dignitatem, emolumenta, addictorum Nobis, & sacro Imperio, nostrisque hæreditariis Regnis, Principatibus,

ac Ditionibus, summorum infimorumque Statuum & Membrorum consideranda & promovenda nunquam-nō proclives sumus: nostram tamen Cæsaream Magnanimitatem merito ad tales in honoribus ac statu exaltandos potissimū propendere, quorum majores, ut & hi ipsi, ex vetustis inclytisque prosapiis oriundi sunt, quique erga nostras in Imperio prædecessores, Imperatores, & Archiduces, erga hæreditaria nostra Regna & Ditiones, erga Nos, erga sacrum Imperium, & inclytam Austriacam Domum, tam belli quam pacis temporibus, singularem fidem, fortitudinem, obsequia, promptissimi & indefessi comprobarunt. Quas ob causas quoque Nos annis aliquot ante elapsis permotos fuisse, ut inclytum N., eoque defuncto filium ejus natu maximum, ceu futurum Principatus N. possessorem, atque ita porro, de hærede ad hæredem ex

dicti N. descendente linea proge-
 nitum, eos perpetim qui nomina-
 tum Principatum N. possidebunt
 & regent, propter multifaria acce-
 ptissima, fidelissima, sincera, & he-
 roïca, proficuaque obsequia, pacis
 ac belli tempore inclytis nostris
 antecessoribus, Imperatoribus, &
 Regibus, nostræque Domui Au-
 striacæ, ut & Nobis ipsismet contra
 nostros publicos hostes ac rebelles,
 magno successu & heroïca fortitu-
 dine à dicto Principe N. præstita, in
 nostrorum & sacri Imperii Princi-
 pum ordinem, honorem ac digni-
 tatem, abinde in perpetuum, cle-
 mentissime eveheremus, & collo-
 catemus.

Posteaquam vero hujus ipsius
 Principis industria per talem Cæsa-
 ream gratiam & exaltationem ad
 majorem adhuc fidem ac sincerita-
 tem, ad devotissima obsequia in
 Nos, in sacrum Imperium, & no-
 stram Austriacam domum, facto
 ipso

dicti N. descendente linea progenitum, eos perpetim qui nominatum Principatum N. possidebunt & regent, propter multifaria acceptissima, fidelissima, sincera, & heroica, proficuaque obsequia, pacis ac belli tempore inclytis nostris antecessoribus, Imperatoribus, & Regibus, nostræque Domui Austriacæ, ut & Nobis ipsismet contra nostros publicos hostes ac rebelles, magno successu & heroica fortitudine à dicto Principe N. præstita, in nostrorum & sacri Imperii Principum ordinem, honorem ac dignitatem, abinde in perpetuum, clementissime eveheremus, & collocamus.

Posteaquam vero hujus ipsius Principis industria per talem Cæsaream gratiam & exaltationem ad majorem adhuc fidem ac sinceritatem, ad devotissima obsequia in Nos, in sacrum Imperium, & nostram Austriacam domum, facta

ipso

ipso testandam, provocata & excitata fuit: idcirco Nos, ex supra expositis, aliisque adhuc gravioribus causis, dicto nostro dilecto Principi N., & post ejus obitum filio ipsius natu maximo, ceu futuro possessori dicti Principatus N., & deinceps ab hærede ad hæredem ex illius descendente linea prognatū, eis perpetim, qui nominatum Principatum N. propter primogenituræ jus possidebunt atque regent, etiam hanc singularem gratiam concessisse, ut eos deliberato animo, maturo consilio, rectaque notitia, præcæteris ipsius liberis, ante in Principum statum evectis, sicuti commemoratum, nunc & deinceps Ducum prærogativa dignari, in Ducum ordinem ac dignitatem extollere & collocare proprio motu voverimus. Quem nostrum dilectum Principem N., una cum omnibus ipsius in successione & regimine dicti Principatus secuturis legitimis

Q 5

hære-

hæredibus liberis, Nos Ducum reliquorum in sacro Imperio & nostris hæreditariis regnis ac ditionibus prærogativa & honore dignamur, in eorumque ordinem ac dignitatem hisce extollere & collocare: Cæsarea potestate & perfectione, scienter, & vigore harum, eos conjungendo, æquiparando, & associando modo memorato Ducum collegio ac societati: volendo, ut dictus jam primum Dux N., ejusque hæredes qui dicta ratione Principatum N. possidebunt, præter illos titulos & prædicata, quæ supra commemorato Diplomati pro collatione tituli Principalis impertito inserta fuere, Duces N., quod dictum, perpetuo & in omne ævum esse; se istoc titulo supra & juxta cæteros expressos Principales aliosque bene & cum laude acquisitos titulos nominare, inscribere; à Nobis nostrisque successoribus in Imperio, denique ab universis ac

fin-

singu
sci, e
mni
ficia,
tes, p
emol
una c
infer
fasti
præf
equ
que
his d
con
cali
pro
apu
& p
fita
fer
pe
ne
ri
re
d

hæredibus liberis, Nos Ducum re-
liquorum in sacro Imperio & no-
stris hæreditariis regnis ac ditioni-
bus prærogativa & honore digna-
mur, in eorumque ordinem ac di-
gnitatem hisce extollere & colle-
care: Cæsarea potestate & pers-
tione, scienter, & vigore harum,
eos conjungendo, æquiparando, &
associando modo memorato Du-
cum collegio ac societati: volendo,
ut dictus jam primum Dux N.
ejusque hæredes qui dicta ratione
Principatum N. possidebunt, præ-
ter illos titulos & prædicata, quæ
supra commemorato Diplomati
pro collatione tituli Principalis im-
perito inserta fuere, Duces N.,
quod dictum, perpetuo & in omne
ævum esse; se istoc titulo supra &
juxta ceteros expressos Principales
aliosque bene & cum laude acqui-
sitos titulos nominare, inscribere;
nobis nostrisque successoribus in
Imperio, denique ab universis ac
sin-

singulis pro talibus haberi, agno-
sci, coli, nuncupari, & inscribi; om-
nia quin etiam ac singula bene-
ficia, privilegia, honores, dignita-
tes, prærogativas, præminentias,
emolumenta, jura & jurisdictiones,
una cum beneficiis in superioribus
inferioribusque diocæsisibus, eccle-
siasticis ac sæcularibus feudis &
præfecturis, in conventibus & ludis
equestribus suscipere, obire, alia-
que omnia obtinere & participare;
his denique cunctis, præcipue vero
concesso jam titulo & nomine Du-
cali N., in sessionibus; in votis, in
processionibus, ubique locorum &
apud omnes, summo cum honore,
& prout par erit, eorumque neces-
sitas, voluntas, ac beneplacitum
feret, gaudere, uti, frui, debeant ac
possint: eo plane modo, quo om-
nes ac singuli sacri Romani Impe-
rii, nostrorumque hæreditariorum
regnorum atque ditionum Duces,
de jure & consuetudine gaudent,
utru-

utuntur, ac fruuntur: nemine prohibente: hac tamen cum distinctione, ut is tantummodo, qui regimini nuncupati Ducatus N. prærit, eoque defuncto filius natus maximus, Dux N. vocari; cæteri vero fratres & descendentes, non regentes, Principali titulo acquiescere debeant.

Iuxta hæc itaque per Imperium, perque nostras hæreditarias Ditiones, (*per longum &c.*) serio ac strictè mandamus; Et volumus, Vt sæpe jam nominatus dilectus noster Dux N., & omnes illius in regimine dicti Ducatus N., tam ex linea descendente, quam post hanc extinctam alii successores, vigore Dispositionis hujus pro eis institutæ, uti supra exprimitur, dehinc perpetuo, non minus quam alii in sacro Romano Imperio reliquisq; nostris hæreditariis regnis ac ditionibus Duces, pro Ducibus N.: reliqui autè legitimi hæredes liberi, & eorum hære-

utuntur, ac fruuntur: nemine prohibente: hac tamen cum distinctione, ut is tantummodo, qui regimini nuncupati Ducatus N. prærit, eoque defuncto filius natu maritus, Dux N. vocari; cæteri vero fratres & descendentes, non regentes, Principali titulo acquirere debeant.

Iuxta hæc itaque per Imperium, perque nostras hæreditarias Ditiones, (per longum &c.) serio ac strikte mandamus; Et volumus, Vt sepe jam nominatus dilectus noster Dux N., & omnes illius in regimine dicti Ducatus N., tam ex linea descendente, quam post hanc extinctam alii successores, vigore Dispositionis hujus pro eis instituta; uti supra exprimitur, dehinc perpetuo, non minus quam alii in sacro Romano Imperio reliquisq; nostris hæreditariis regnis ac ditionibus Duces, pro Ducibus N. reliqui autem legitimi hæredes liberi, & eorum hære-

hæredis hæredes, mares & fœminæ, descendentes lineæ, qui jam nati sunt, nascenturve, primogeniti tamen non sunt; & post extinctam modo lineam, fratres Ducis N., qui, secundum commemoratæ Dispositionis tenorem, in Ducatu N. successisset, licet Ducatum N. neque regant, neque possideant, perpetuo in posterum pro nostris & Imperii Principibus & Principissis, in quibusvis honorificis conventibus, equestribus ludis, superioribus & inferioribus dicecesibus ac præfecturis, tam ecclesiasticis quam sæcularibus, & alias ubique, colantur, admittantur, habeantur, & agnoscantur: ipsis quinetiam dicto sensu respective Ducum Principumve titulus ac nomen tribuatur, quo tales nuncupentur atque scribantur: honos eorum autem, dignitasque, præminentia, privilegia, jura, jurisdictiones, quibus, ut cæteri sacri Romani Imperii, nostrorumque regno-

regnorum & terrarum Duces, Principes, & Principissæ, de jure & consuetudine gaudent, utuntur, ac fruuntur, incorrupta & in omnibus salva conserventur; nec in ullo eorum, quæ commemorata sunt, obstacula habeant vel offendantur; neve contra ea quidquam delinquatur, aut aliis, quod delinquant, permittatur, nullo pacto, nullaque ratione; siquidem nostras & Imperii gravissimas ingratiâs & pœnas, multam insuper bis mille marcarum auri puri, evitare consultum videbitur. Cujus multæ, quotiesquoties contumaciter aliquis contra hæc deliquerit, dimidiam partem Nobis in nostram & Imperii Cameram; reliquam pluries dicto Duci N., ejusve legitimis hæredibus liberis, prout intellectum, qui in talibus læsi fuerint, absque ulla remissione dependere damnas esto: nibilo tamen minus posthac quam antea, sæpe nominato

regnorum & terrarum Duces, Principes, & Principiffæ, de jure & consuetudine gaudent, utuntur, ac fruuntur, incorrupta & in omnibus salva conserventur; nec in ullo eorum, quæ commemorata sunt, obstacula habeant vel offendantur; neve contra ea quidquam delinquatur, aut aliis, quod delinquant, permittatur, nullo pacto, nullaque ratione; siquidem nostras & Imperii gravissimas ingratiâs & pœnas, multam insuper bis mille marcarum auri puri, evitare consultum videbitur. Cujus multæ, quotiesquoties contumaciter aliquis contra hæc deliquerit, dimidiam partem Nobis in nostram & Imperii Cameram; reliquam pluries dicto Duci N., ejusve legitimis hæredibus liberis, prout intelletum, qui in talibus læsi fuerint, absque ulla remissione dependere damnas esto; nihilo tamen minus posthac quam antea, sæpe nominato

nato Duci N., & ejus hæredibus, hæredumque hæredibus, Ducalis & Principalis honor, status, dignitas, & privilegia, salva & illæsa manento, factoque ipso defenduntur & proteguntur. Hujus Ducis ac Principis Diplomati huic, ceu veritatis tesseram, auream nostram Cæsaream Bullam appendi fecimus, dato &c.

IV.

COLLATIO TITVLI

PRINCIPIS.

NOs Ferdinandus II, &c. His literis, nostro, nostrorumque in sacro Imperio successorum nomine, palam testamur, cunctisque notum facimus; Quamvis sublimitas Romanæ Cæsareæ Majestatis, tam quoad collustrationem magnitudinis, quam pro necessitate ornamentorum sacri Romani Imperii, per

per fulgentissimi throni sui vigorem, hæctenus Principum & Statuum quam nobilissimis familiis exornata est: has tamen per humanam mortalitatem nonnunquam acceidi. Et, quo majoribus dignitatibus Cæsarea Majestas familias hujusmodi, secundum earum vetustatem, virtutes atque merita, instruit & donat, eo excelsiorem & magnificentiorem dictæ Majestatis thronum reddi; ipsosq; subditos in agnitione Cæsareæ Majestatis, & debita obedientia, contineri, & ad heroicas virtutes, nobilitatis officia, & continuam fidelitatem, excitari & informari. Præterea, quamvis Nos, instinctu talis Majestatis nostræ, in quam Omnipotentis Nos collocavit voluntas, instinctu item insitæ Nobis mansuetudinis & clementiæ, ad omnium ac singulorum Nobis sacroque Imperio addictorum, superiorum pariter, & inferiorum Statuum, atque Membrorum honorem,

per fulgentissimi throni sui vigorem, hactenus Principum & Statuum quam nobilissimis familiis exornata est: has tamen per humanam mortalitatem nonnunquam acceidi. Et, quo majoribus dignitatibus Cæsarea Majestas familias hujusmodi, secundum earum virtutem, virtutes atque merita, instruit & donat, eo excelsores & magnificentiores dictæ Majestatis thronum reddi; ipsosque subditos in agnitione Cæsaræ Majestatis, & debita obedientia, contineri, & ad hereticas virtutes, nobilitatis officia, & continuam fidelitatem, excitari & informari. Præterea, quamvis Nos, instinctu talis Majestatis nostræ, inquam Omnipotentis Nos collocavit voluntas, instinctu item infusæ Nobis mansuetudinis & clementiæ, ad omnium ac singulorum Nobis sacroque Imperio addictorum, superiorum pariter, & inferiorum Statuum, atque Membrorum honorem,

norem, dignitatem, incrementa, & emolumenta consideranda & promovenda nunquam non proclives sumus: nostram tamen Cæsaream Magnanimitatem merito ad eos in honoribus ac statu exaltandos potissimum propendere, quorum majores, ut & hi ipsi, ex vetustis inclytisque stemmatibus oriundi sunt, quique erga nostros in Imperio prædecessores, Romanorum Imperatores & Reges, erga Nos, erga sacrum Imperium, nostramque inclytam Austriacam Domum, tam belli quam pacis temporibus, præ aliis sese promptos & indefessos exhibuerunt. Quandoquidem ergo clementer animadvertimus, respeximus, & consideravimus per vetustum &c. (*Sequuntur merita.*) Idcirco, ex enumeratis pluribusque aliis causis; post clementissimam recognitionem generis prælustri & per vetusti Comitum ab N., & eorum, necnon hujus ipsius, laudabi-

literacquisitarum virtutum, & Nobis totique Romanorum Imperio exhibitorum fidelissimorum obsequiorum; Nos, probe deliberato animo, vero & maturo consilio, recta notitia, nominatum jam Comitem ab N. singulari hac gratia Cæsarea ex proprio motu affecisse; eumque, non solum quidem, sed, post obitum, etiam maximum natu filium ejus, atque sic porro semper natu maximum, in descendente linea legitime procreatum, Comitem ab N., in statum, honorem & dignitatem nostrorum ac sacri Imperii Comitum Principum noviter clementer evexisse, & collocavisse, & collegio ac societati aliorum nostrorum & sacri Imperii Comitum Principum conjunxisse, sociavisse, & æquiparavisse; & ut titulus ac nomen Comitum Principum, ac in specie prædicatum *Cel-sissimorum*, una cum reliquo titulo & dignitate nostrorum ac Imperii Prin-

Prin-

liter acquirarum virtutum, & Nobis totique Romanorum Imperio exhibitorum fidelissimorum obsequiorum; Nos, probe delibetato animo, vero & maturo consilio, recta notitia, nominatum jam Comitem ab N. singulari hac gratia Cæsarea ex proprio motu affectisse eumque, non solum quidem, sed post obitum, etiam maximum natu filium ejus, atque sic porro semper natu maximum, in descendente linea legitime procreatum, Comitem ab N., in statum, honorem & dignitatem nostrorum ac sacri Imperii Comitum Principum nominiter clementer evexisse, & collocavisse, & collegio ac societati aliorum nostrorum & sacri Imperii Comitum Principum conjunxisse, sociavisse, & æquiparavisse; & ut titulus ac nomen Comitum Principum, ac in specie prædicatum *Celsissimorum*, una cum reliquo titulo & dignitate nostrorum ac Imperii Prin-

Principum, ipsis daretur, & ab ipsis gereretur, seque *Dei gratia* tales scriberent & nominarent, clementer concessisse & indulgisse: Et ex Romanæ Cæsareæ Majestatis potestate & perfectione, scienter, & vigore harum, ordinare & constituere, ut supra dictus Comes ab N., eoque defuncto filius ejus natu maximus, ac porro quotuscunque ex ista linea descendens maximus natu Comes ab N., legitime natus, uti intellectum, in statum, honorem & dignitatem nostrorum & sacri Imperii Comitum Principum, modo commemorata ratione referatur, collocetur, iis æquiparetur, & eorum collegio & societati associetur: Simulque illis impertivisse & attribuisse, præter jam acquisitos honores ac titulos, nomen & titulum nostrorum ac sacri Imperii Comitum Principum ab N., & in specie prædicatum *Celsissimorum*, juxta titulum statumque nostrorum &

Imperii Principum; adeo etiam, ut se *Dei gratia* tales scribere debeant & possint: Et consequenter decernere, statuere, ac velle, ut sæpe dictus Comes ab N., & post eum relictus filius ejus natu maximus, ac deinceps omnes ipsius hæredum hæredes, uti constitutum, continuo & semper nostri & sacri Imperii Comites Principes esse; eo sese commemorato prædicato, titulis ac dignitatibus, supra & juxta pristinos beneque & cum laude acquisitos titulos, nominare & scribere; à Nobis & nostris in Imperio successoribus, aliisque omnibus & singulis tales haberi, agnosci, coli, vocari, ac inscribi; universa quinetiam beneficia, privilegia, honores, dignitates, prærogativas, præeminentias, emolumenta, jura, & jurisdictiones, una cum beneficiis in superioribus inferioribusque diocesis, ecclesiasticis ac sæcularibus feudis & præfecturis, in conventibus

Imperii Principum; adeo etiam, ut
 se *Dei gratia* tales scribere debeant
 & possint: Et consequenter de-
 nere, statuere, ac velle, ut *Sapientis*
 Comites ab N., & post eum
 hictus filius ejus natu maximus, &
 deinceps omnes ipsius hæredum
 hæredes, uti constitutum, conueni-
 & semper nostri & sacri Imperii
 Comites Principes esse; eo sese
 memorato prædicato, titulis ac di-
 gnitatibus, supra & juxta præstatis
 beneque & cum laude acquisitis
 titulos, nominare & scribere; Nos
 bis & nostris in Imperio successo-
 ribus, aliisque omnibus & singulis
 tales haberi, agnosci, coli, vocari,
 ac inscribi; uniuersa quin etiam be-
 neficia, privilegia, honores, digni-
 tates, prærogativas, præeminen-
 tias, emolumenta, jura, & jurisdic-
 tiones, una cum beneficiis in su-
 perioribus inferioribusque dice-
 sibus, ecclesiasticis ac sæcularibus
 feudis & præfecturis, in conueni-

bus & equestribus ludis, suscipere,
 obire; aliaque omnia obtinere, &
 participare; his deniq; cunctis, præ-
 cipue vero Principali Principum-
 pumque Comitum titulo ac nomi-
 ne, in sessionibus, in votis, in pro-
 cessionibus, ubiq; locorum & apud
 omnes, summo cum honore, prouti
 par erit, eorumque necessitas, vo-
 luntas ac beneplacitum feret, gau-
 dere, uti, frui, debeant ac possint:
 eo plane modo, quo alii nostri &
 sacri Imperii legitimi Principes
 Comites de jure & consuetudine
 talibus gaudent, utuntur, ac fruun-
 tur: nemine prohibente.

Iuxta hæc ergo, omnibus ac sin-
 gulis Electoribus, Principibus, ec-
 clesiasticis ac sæcularibus Prælati-
 Comitibus, Baronibus, Dynastis, E-
 quitibus, Militibus; terrarum juxta
 Marefcalcis, & Colonellis, atque
 Satrapis; Centurionibus, Vicepræ-
 positis, Præfectis, Curatoribus; Ad-
 ministratoribus, Officialibus, ter-

rarum Iudicibus, Prætoribus, Consulibus, Scabinis, Confiliariis, Civibus, Communitatibus; denique omnibus aliis nostris & Imperii, etiamque hæreditariorum Regnorum, Principatuum atque Ditionum nostrarum Subditis atque Fidelibus, sint cujuscujus dignitatis, status, conditionisve, serio & strictè præsentì diplomate mandamus; Volumusque; Ut toties dictum Comitem Principem ab N., ejusque legitimos natu maximos descendentes liberos mares, quemadmodum expressum, in posterum perpetuo, ubique locorum, & apud omnes, in omnibus honorificis conventibus, ludis equestribus, superioribus inferioribusque diocesis ac præfecturis, tam ecclesiasticis quam sæcularibus, ceu nostros & sacri Imperii Principes & Principales Comites habeant, colant, scribant, recipiant, compellent, agnoscant, admittant; iis quinetiam
nomen

rarum Iudicibus, Prætoribus, Consulibus, Scabinis, Confiliariis, Civibus, Communitatibus; deinceps omnibus aliis nostris & Imperii, etiamque hæreditariorum Regnorum, Principatum atque Ducatum nostrarum Subditis atque Fidelibus, sint cujuscujus dignitatis status, conditionisve, serio & strictly presenti diplomate mandamus, Volumusque; Ut toties dictum Comitum Principem ab N., ejusque legitimos natu maximos descendentes liberos mares, quemadmodum expressum, in posterum perpetuo, ubique locorum, & apud omnes, in omnibus honorificis conventibus, ludis equestribus, superioribus inferioribusque dicecibus ac præfecturis, tam ecclesiasticis quam sæcularibus, ceu nostrorum & sacri Imperii Principes & Principales Comites habeant, colant, inscribant, recipiant, compellant, & agnoscant, admittant; iis quincuniam

nomina

nomen & titulum Principum Comitum, quo dictum est modo, attribuant; illos ita compellent atque inscribant; ut & omnes ac singulos honores, dignitates, præeminentias, prærogativas, jura, & jurisdictiones, quibus alii Principales Comites de jure & consuetudine gaudent, utuntur, & fruuntur; iis integra & salva conservent; nec in ullis commemoratorum obstaculo sint, offendantve; nihilque contra ea delinquant, aut aliis, quo delinquere possint, permittant, nullo pacto, nullaque ratione; siquidem nostras & Imperii gravissimas ingratias atque pœnas, multam insuper ducentarum marcarum auri puri, evitare consultum videbitur, Cujus multæ, quotiesquoties conrumaciter aliquis contra hæc deliquerit, dimidiam partem Nobis in nostram & Imperii Cameram; reliquam pluries dicto Principi Comiti ab N., semperve viventi natu ma-

ximo Comiti ab N., in descendente linea, quod jam non semel intellectum, qui in talibus læsi fuerint, absque ulla remissione dependere damnas esto: nihilo tamen minus sæpe nominato Principi Comiti ab N., & ejus natu maximo hæredi filio, hæredisque hæredi, masculis, Principis & Comitis honor atque status, dignitas, & privilegia, salva & illæsa manento, factoque ipso defenduntor & proteguntor.

In harum fidei firmamentum auream nostram Cæsaream Bullam huic Diplomati appendi fecimus; dato &c.

V.

COLLATIO TITVLI

C O M I T I S.

NOs Ferdinandus II, &c. His literis, nostro, & nostrorum in sacro Romanorum Imperio, cæterisque

ximo Comiti ab N., in descendente linea, quod jam non semel intellectum, qui in talibus læsi fuerint, absque ulla remissione dependere damnas esto: nihilo tamen minus sæpe nominato Principi Comiti ab N., & ejus natu maximo hæredifilio, hæredisque hæredi, masculis, Principis & Comitis honor acque status, dignitas, & privilegia, saluti & illæsa manento, factoque ipso defenduntur & proteguntur.

In harum fidei firmamentorum auream nostram Cæsaream Bullam huic Diplomati appendi fecimus; dato &c.

V.

COLLATIO TITVLI
COMITIS.

Nos Ferdinandus II, &c. His literis, nostro, & nostrorum in sacro Romanorum Imperio, care-

risque

risque nostris Regnis hæreditariis, Principatibus, & Ditionibus, successorum nomine, palam testamur, cunctisque notum facimus: Quandoquidẽ sublimitas Romanæ Cæsareæ Majestatis, in quam Omnipotens, juxta paternam providentiam suam, Nos destinavit & collocavit, per fulgentissimi throni sui vigorem, quam plurimis præstantissimis nobilissimisque familiis & subditis exornata est: adeo ut, quo majoribus honoribus, dignitatibus, beneficiisque, verustissimæ nobilissimæque familiæ, secundum earum nobiles & conspicuas prosapias, virtutes, & merita, donantur, eo excelsior hæc ipsa Cæsarea Majestas appareat; ipsiq; subditi agnitione Cæsareæ Clementiæ, ad debita, atque etiam majora obsequia, ad heroïcas & incorruptas virtutes, ad fidelem, firmam, & continuam operam invitentur & incendantur: Quamvis item, dictæ modo Cæsa-

R 5 reæ

reæ Majestatis ac Dignitatis, & in-
fitæ Nobis mansuetudinis ductu, ad
universorum ac singulorum, No-
bis, & sacro Imperio, & comme-
moratis nostris hæreditariis Re-
gnis, Principatibus, & Ditionibus
subditorum ac fidelium honorem,
dignitatem, incrementa & sælici-
tatem considerata & promoven-
da nunquam non proni sumus:
Longe tamen vehementius, nec
immerito, affici & delectari ani-
mum nostrum Cæsareum, si possi-
mus gratiam & favorem nostrum
iis impertire, & eorum nomen at-
que stemma in altiore honorem
ac dignitatem extollere, ac singu-
lari Cæsarea gratia nostra & privi-
legiis illos donare, quorum majo-
res, ut & illi ipsi, ex vetustissima,
cella & prælustri prosapia nati &
orti sunt, quique in incumbente
Nobis, & sacro Imperio, ac nostris
hæreditariis Regnis, Principatibus
ac Ditionibus, præcipue vero no-
stræ

reæ Majestatis ac Dignitatis, & in-
 fixæ Nobis mansuetudinis ducto, ad
 universorum ac singulorum, No-
 bis, & sacro Imperio, & commemo-
 ratis nostris hæreditariis Re-
 gnis, Principatibus, & Ditionibus
 subditorum ac fidelium honorem
 dignitatem, incrementa & felici-
 tatem consideranda & promoven-
 da nunquam non prout sumus
 Longe tamen vehementius, nec
 immerito, affici & delectari ani-
 mum nostrum Cæsareum, si possi-
 mus gratiam & favorem nostrum
 iis impertire, & eorum nomen at-
 que stemma in altiorem honorem
 ac dignitatem extollere, ac singu-
 lari Cæsarea gratia nostra & privi-
 legiis illos donare, quorum majore
 res, ut & illi ipsi, ex vetustissima
 cella & prælustri prosapia nati &
 orti sunt, quique in incumbente
 Nobis, & sacro Imperio, ac nostris
 hæreditariis Regnis, Principatibus
 ac Ditionibus, præcipue vero no-
 stræ

stræ inclytæ archiducali Domui
 Austriæ, onere gerendarum rerum
 & negotiorum, fidissima obsequia,
 operamque, prompte & constanter
 exhibuerunt, & insuper supra alios
 magna sagacitate, sollertia, & pru-
 dentia præditi sunt; ut adeo noster,
 & sacri Imperii, cæterorumque no-
 strorum hæreditariorum Regno-
 rum, juxta dictam inclytam no-
 stram archiducalem Domum Au-
 striæ, honor, emolumenta, digni-
 tas, felicitas, & incrementa, per
 talium experientiam, fidelem ac
 utilem operam adaucta, illustrata,
 amplificata, promota, & conserva-
 ta fuerint.

Nos ergo clementer respicien-
 tes, animadvertentes, & conside-
 rantes pervetustam, nobilissimam,
 & heroum æmulam &c. (*sequun-
 tur merita &c.*) quæ & quotidie
 adhuc præstat, & in posterum nihil
 minus præstare, summa cum obe-
 dientia pollicetur, prouti præstandi
 facul-

facultatem citra obstacula amplam
 habet, & præstare tenetur; & ex su-
 pra dictis, aliisque pluribus, Cæsa-
 reum ac Regium animum nostrum
 rationibus moventibus; & hujusce
 pervetustæ prosapiæ, Baronum ab
 N., præclara & celebria merita, pro-
 lixamq; & fidam operam clemen-
 tissime recognoscentes; probe de-
 liberato animo, sano consilio, re-
 ctaque notitia, supra nominatum
 Baronem ab N. hac affecisse gra-
 tia, qua ipse, una cum omnibus suis
 viventibus & victuris legitimis hæ-
 redibus liberis, tum masculis, tum
 fœminis, descendentiæ lineæ, per-
 petuo & in omne ævum, in sta-
 tum, honorem, ac dignitatem no-
 strorum ac sacri Imperii Comitum
 & Comitissarum extolleretur, col-
 locaretur, & absolute inserere-
 tur; eo plane modo, acsi ab ata-
 vis suis, tam quoad matris quam
 patris prosapias, in utraque linea
 legitime nati Comites vel Comi-
 tissæ

facultatem citra obstacula amplam
 habet, & præstare tenerur; & ex
 pra dictis, aliisque pluribus, Car
 reum ac Regium animum nostrum
 rationibus moventibus; & hujus
 pervetustæ prosapiæ, Baronum ab
 N. præclara & celebria merita, pio
 lixamq; & fidam operam clemen
 tissime recognoscentes; probe de
 liberato animo, sano consilio, re
 etaque notitia, supra nominatum
 Baronem ab N. hac affectisse gra
 tia, qua ipse, una cum omnibus ho
 viventibus & victuris legitimis hæ
 redibus liberis, tum masculis, tum
 fœminis, descendenti lineæ, pec
 petuo & in omne ævum, in sta
 tum, honorem, ac dignitatem no
 strorum ac sacri Imperii Comitum
 & Comitissarum extolleretur, col
 locaretur, & absolute inferere
 tur; eo plane modo, acsi ab ara
 vis suis, tam quoad matris quam
 patris prosapias, in utraque linea
 legitime nati Comites vel Comitissæ

tissæ essent. Atque ita Nos effice
 re, ordinare, introducere, consti
 tuere, decernere, ut sæpe dictus
 ab N., una cum omnibus ejus vi
 ventibus & victuris legitimis hære
 dibus liberis, & eorum hæredis hæ
 redibus, maribus ac fœminis, in
 descendente linea, uti supra intel
 lectum, ordini, honori, dignitati
 nostrorum ac sacri Imperii veru
 storum Comitum & Comitissarum
 addantur, æquiparentur, collegio
 & societati illorum consocientur:
 Juxta commemoratum eorum pri
 stinum titulum impertientes illis
 universim & singulatim, & attri
 buentes nomen & statum nostro
 rum & sacri Imperii Comitum &
 Comitissarum, quo in posterum Co
 mites sese & Comitissas ab & in N.
 nuncupent atque scribant: Sancien
 tes, decernentes, & volentes, ut sæpe
 nominatus Comes ab & in N., ut
 & omnes ejus legitimi hæredes li
 beri, eorumque hæredis hæredes,
 utrius-

utriusque sexus, perpetuo & in omne ævum, nostri & sacri Imperii Comites & Comitissæ sint, ita sese, cum aliquoties commemoratis hereditario jure acquisitis pristinis titulis suis, nominent atque scribant: à Nobis, nostrisque in sacro Imperio successoribus, Romanorum Imperatoribus & Regibus, ut & ab inclyta nostra archiducali Austria Domo, denique ab universis, tum illustribus, tum vulgaribus, pro talibus æstimentur, habeantur, colantur, nuncupentur, & inscribantur: in conventibus & ludis equestribus omnia & singula beneficia, privilegia, honores, dignitates, prærogativas, præeminentias, emolumenta, jura, & jurisdictiones, una cum beneficiis in superioribus inferioribusque diocæsis, ecclesiasticis & sæcularibus feudis & præfecturis, suscipere, obire; cuncta denique alia obtinere & participare, iisque gaudere, uti, frui debeant ac

pos-

& harum vigore conferre & concedere; nimirum, ut deinceps à Nobis, nostrisq; in sacro Imperio successoribus, Romanorum Imperatoribus, Regibusque, sæpe nominatus Comes ab & in N., ipsius legitimi hæredes liberi, eorumq; hæredis hæredes, in descendente linea, ex omnibus nostris, & successorū nostrorum in sacro Imperio, Domoq; Archiducali Austriæ archivis, in nostris & illorum loquendi formulis, scripturis, tabulis, & epistolis, aliisq; libellis, qui à Nobis & successoribus nostris seu ad eos seu alia ratione amittentur, in quibus mentio illorū fiet, titulo, prædicato, & axioma *Generosissimi* afficiantur & scribantur; sicut archivis nostris, quo hæc omnia observentur, jam nunc mandata dedimus & præcepimus.

Iuxta hæc ergo (*ad longum*) per Imperium perque hæreditaria Regna, &c. serio & striete præsentis diplomate mandamus, præcipimusque;

& harum vigore conferre & concedere; nimirum, ut deinceps à Nobis, nostrisque in sacro Imperio successoribus, Romanorum Imperatoribus, Regibusque, sæpe nominatus Comes ab & in N., ipsius legitimi hæredes liberi, eorumque hæredes, in descendente linea, & omnibus nostris, & successoribus nostrorum in sacro Imperio, Domus Archiducali Austriæ archivis, in rebus & illorum loquendi formis scripturis, tabulis, & epistolis, aliisque libellis, qui à Nobis & successoribus nostris seu ad eos seu alia ratione mittentur, in quibus mentio illorum fiet, titulo, prædicato, & auctoritate Generosissimi afficiantur & scribantur; sicut archivis nostris, quo hæc omnia observentur, jam nunc mandata dedimus & præcepimus.

Iuxta hæc ergo (*ad longum*) per Imperium perque hæreditaria Regna, &c. serio & stricte præsentis diplomate mandamus, præcipimusque;

que; Et volumus, Uti toties dictum Comitem ab & in N., omnesque illius viventes & victuros legitimos hæredes liberos, eorumque hæredis hæredes, uti supra positum, ab hoc in perpetuum, ubique locorum & apud omnes, in omnibus ac singulis honorificis conventibus, ludis equestribus, superioribus & inferioribus diœcesibus ac præfecturis, tam ecclesiasticis quam sæcularibus, ceu nostros, & sacri Imperii, aliorumque nostrorum, juxta inclytam nostram Archiducalem Austriæ Domū, Regnorum hæreditariorum, Principatum, & Ditionum, legitime natos vetustos Comites & Comitissas recipiant, habeant, colant, admittant, honorent atque agnoscant; & alias universis & singulis beneficiis, privilegiis, honoribus, dignitatibus, prærogativis, juribus, & jurisdictionibus, absque molestia gaudere, uti & frui sinant; inque horum nullo eos impediunt offendantve;

sed in iis omnibus, haftenus ad longum comprehensis, Nostri & Imperii causa, protegant, tueantur, & defendant, & in omnibus illæsos conseruent; neque contra hæc talia ullatenus delinquant, neu, ut alii delinquant, permittant; nullo pacto, nulla ratione; siquidem nostras & Imperii gravissimas disgratias atque pœnas, multam præterea ducentarum marcarum auri puri, evitare consultum videbitur. Cujus multæ, quotiesquoties contumaciter aliquis contra hæc deliquerit, dimidiam partem Nobis in nostram & Imperii Cameram; reliquam pluries dicto Comiti ab & in N., liberis ejus legitimis hæredibus, eorumque hæredis hæredibus, qui in talibus læsi fuerint, absque ulla remissione dependere damnas esto.

- In harum fidei firmamentum auream nostram Cæsaream Bullam huic Diplomati appendi fecimus;

sed in iis omnibus, hactenus ad longum comprehensis, Nostri & Imperii causa, protegant, tueantur, & defendant, & in omnibus illætos conservent; neque contra hæc talia ullatenus delinquant, neu, ut alii delinquant, permittant, nullo pacto, nulla ratione; siquidem nostras & Imperii gravissimas disgratias atque pœnas, multam præterea ducentarum marcarum auri puri, evitare consultum videtur. Cujus multæ, quotiesquoties contumaciter aliquis contra hæc deliquerit, dimidiam partem Nobis in nostram & Imperii Cameram; reliquam pluries dicto Comiti ab & in N., liberis ejus legitimis hæredibus, eorumque hæredibus, qui in talibus sacris fuerint, absque ulla remissione dependere damnas esto.

In harum fidei firmamentum auream nostram Cæsaream Bullam huic Diplomati appendi fecimus;

mus; quod datum est in nostra urbe Vienna, &c.

VI.

COLLATIO TITVLI
BARONIS.

NOS Ferdinandus II, (*titulus major.*) Literis hisce, nostro, & nostrorum in Imperio, cæterisque nostris Regnis hæreditariis, Principatibus, & Ditionibus, successorum nomine, palam testamur, cunctisque notum facimus: Quamquam sublimitas Romanæ Cæsareæ Majestatis, per fulgentissimi throni sui vigorem, hactenus nobilissimis & præstantissimis familiis exornata est: Attamē, quoniam per humanam mortalitatem hujusmodi familiæ nonnunquam acceduntur: Et, quo majoribus honoribus ac dignitatibus Cæsarea Majestas familias hujusmodi, secun-

dum earū ingenuas nobilesq; pro-
sapias, virtutes, atq; merita, instruit
& donat, eo augustior & magnifi-
centior redditur thronus dictæ Ma-
jestatis; ipsiq; subditi non solum in
agnitione Cæs. Clemētiæ, & debitis
obsequiis continentur, sed etiam ad
nobiles virtutes, ingenua, heroïcaq;
facinora, deniq; ad fida & continua
officia provocantur: Et, quamvis
Nos, instinctu talis Majestatis Cæ-
sareæ, in quam Omnipotentis Nos
collocavit voluntas, instinctu item
insitæ Nobis mansuetudinis & cle-
mentię, ad omnium ac singulorū,
nostrorum, ac sacri Imperii subdito-
rum & fidelium honorem, dignita-
tem, incrementa & statum conside-
randa & promovenda, clementer
proni sumus: Vehementius nimirū,
nec immerito, delectari animum
nostrum Cæsareum, si possimus eo-
rum nomen, & prosapiam in altior-
em honorem & dignitatē extol-
lere & collocare, quorum status atq;

dum earū ingenuas nobilitate; pro-
 sapias, virtutes, atq; merita, illustra
 & donat, eo augustior & magnificen-
 centior redditur thronus dictæ Ma-
 jestatis; ipsiq; subditi non solum in
 agnitione Cæs. Clemētis, & debitis
 obsequiis continentur, sed etiam in
 nobiles virtutes, ingenuas, hereticasq;
 facinora, deniq; ad fida & conuicta
 officia provocantur: Ex, quamvis
 Nos, instinctu talis Majestatis Cæ-
 sareæ, in quam Omnipotentis Nat-
 collocavit voluntas, instinctu itera
 instat Nobis mansuetudinis & cle-
 mentia, ad omnium ac singulorū
 nostrorum, ac sacri Imperii subdito-
 rum & fidelium honorem, dignita-
 tem, incrementa & statum conside-
 randa & promovenda, clementer
 prouisi sumus: Vehementius nimirū,
 nec immerito, delectari animū
 nostrum Cæsareum, si possumus eo-
 rum nomen, & proleptiam in alicui-
 rem honorem & dignitatem extol-
 lere & collocare, quorum status atq;

cœ-

conditio vetustissimam, nobilem &
 ingenuam originē habet, quique in
 incumbente Nobis rerū gerenda-
 rum onere fidissimam suam & obe-
 dientissimā operam præ aliis semper
 & constanter exhibuerunt, nec
 unquam, tam belli quam pacis tē-
 poribus, corpori, fortunis, sanguini
 ac viribus quidquam parcentes, ad
 magnifica obeunda munera & cō-
 missiones segnes fuere. Clementer
 ergo respicientes, animadvertētes,
 & considerantes per nos instam, no-
 bilem, ante aliquot centenos annos
 celebratissimam, heroum æmulam
 familiam Nobilium ab N: (*sequun-
 tur merita &c.*) & ex supra dictis,
 aliisq; pluribus haud contemnendis
 rationibus, merito adhuc vehēmen-
 tius Nos permotos fuisse ad nostro
 nominato deputato Colonello ab
 N. has faciendum Cæsareas Regias,
 que gratias nostras, quibus à Nobis,
 bene deliberato animo, sano cōsi-
 lio, & proprio motu, rectaq; notitia.

S 3

com-

commemoratus ab N., una cum le-
 gitimis suis hæredibus liberis, eo-
 rumque hæredis hæredibus, viven-
 tibus & victuris, utriusque sexus, in
 descendente linea, perpetuo & in
 omne ævum, in statum, honorem,
 dignitatem, communionem, col-
 legium, & societatem nostrorum,
 per sacrum Imperium, & nostra
 hæreditaria Regna, Principatus &
 Ditiones, Baronum & Baronissa-
 rum extollerentur, referrentur, &
 absolute incederentur, perinde ac si
 ab atavis suis, tam quoad matris
 quam patris prosapias, in utraque
 linea legitime nati vetusti Barones
 & Baronissæ essent. Atque ita hoc
 ipsum Nos efficere, eosque adeo
 extollere, dignari, inque statum,
 gradum, honorem, dignitatem,
 communionem, collegium & so-
 cietatem nostrorū per Imperium,
 & nostra hæreditaria Regna, Prin-
 cipatus, & Ditiones, Baronum &
 Baronissarum collocare, huic æqui-
 parare,

commemoratus ab N., una cum le-
 gitimis suis hæredibus liberis, eo-
 rumque hæredis hæredibus, vice-
 tibus & victuris, utriusque sexus, in
 descendente linea, perpetuo & in
 omne ævum, in statum, honorem,
 dignitatem, communionem, col-
 legium, & societatem nostrorum
 per sacrum Imperium, & nostra
 hæreditaria Regna, Principatus &
 Ditiones, Baronum & Baronissarum
 extollerentur, referrentur, &
 absolute incederentur, perinde ac si
 ab atavis suis, tam quoad matris
 quam patris prosapias, in utraque
 linea legitime nati vetusti Barones
 & Baronissæ essent. Atque ita hoc
 ipsum Nos efficere, eosque adeo
 extollere, dignari, inque statum,
 gradum, honorem, dignitatem,
 communionem, collegium & so-
 cietatem nostrorū per Imperium,
 & nostra hæreditaria Regna, Prin-
 cipatus, & Ditiones, Baronum &
 Baronissarum collocare, huic æqui-
 parare.

parare, conjungere & associare, in
 omnibus absoluta auctoritate Ro-
 manæ Cæsareæ Regiæque Maje-
 statis, & harum vigore. Statuere
 quoque, decernere, & velle, ut di-
 ctus Colonellus, Baro ab N., viven-
 tes ejus & victuri hæredes liberi, eo-
 rumque hæredis hæredes, utriusque
 sexus, in descendenti linea, perpe-
 tuo & in omne ævum, hoc nomi-
 ne, stemmate, familia, nativitate,
 armis, & clypeis, Barones & Baro-
 nissæ sint; seque Barones & Baro-
 nissas nuncupent, vocent, scribant;
 & à Nobis, nostrisque in sacro
 Imperio, & in cæteris omnibus no-
 stris hæreditariis Regnis, Principa-
 tibus, Ditionibus, inclytique no-
 stra dicta Domo Archiducali Au-
 striæ successoribus, ex omnibus no-
 stris eorumque archivis superiori-
 bus & inferioribus, dicto titulo,
 juxta titulum, prædicatum, & axi-
 oma *Nobilium*, ornentur, vocentur,
 agnoscantur & inscribantur, pro-

que talibus habeantur; unaquæque
 item beneficia, honores, dignitates,
 emolumēta, privilegia, prærogati-
 vas, status, sessiones, vota, procellio-
 nes, veteres cōsuetudines, dominia,
 præminentias, jura, & jurisdictione-
 nes, juxta beneficia diœcesium su-
 periorū inferiorumq; ac Ordinum
 tam Ecclesiasticorū, quam sæcula-
 rium, in Imperii aliisq; convētibus,
 equestribus ludis, & alias ubiq; lo-
 corum, in quibuslibet liberalibus &
 equestribus negotiis, & societatib⁹,
 percipere; tum, & in specie, Nobi-
 lium & Baronū ac Baronissarū feu-
 da & fundos beneficiarios suscipere,
 obtinere, obire, participare, & ha-
 bere; atq; hæc ipsa, ut & alia quæquæ
 Nobilium & Equestrium feuda, aliis
 Baronibus & Equestribus elocare;
 iisq; universim & singulatim, in libe-
 ralibus & nobilibus, nobili & eque-
 stri persona ac Barone cōdignis ge-
 rēdis rebus, & negotiis, quam seriis,
 tam ludicris, in hostili impressione,
 præ-

que talibus habeantur; unaqueque
 item beneficia, honores, dignitates
 emolumēta, privilegia, prerogati-
 vas, status, sessiones, vota, proceden-
 tes, veteres cōsuetudines, domini-
 præminentias, jura, & jurisdictiones
 nes, juxta beneficia dicecesium su-
 periorū inferiorumq; ac Ordinaria-
 tam Ecclesiasticorū, quam Sæculo-
 rium, in Imperii aliisq; conventibus
 equestribus ludis, & alias ubiq; lo-
 corum, in quibuslibet liberalibus &
 equestribus negotiis, & societati-
 percipere; tum, & in specie, Nobili-
 lium & Baronū ac Baronissarū feo-
 da & fundos beneficiarios suscipere
 obtinere, obire, participare, & ha-
 bere; atq; hæc ipsa, ut & alia queque
 Nobilium & Equestrium feudis, aliis
 Baronibus & Equestribus elocare;
 iisq; universim & singularim, in libe-
 rali- & nobilibus, nobili & eque-
 stri persona ac Barone cōdignis ge-
 rēdis rebus, & negotiis, quam scrip-
 tam ludicris, in hostili impressione
 pra-

præliis, pugnis, ludis circensibus,
 duellis, velitationibus, equestribus
 ludis, expeditionibus campestribus,
 evocationibus nobilium, seu feudo-
 rum lustrationibus, castrorū meta-
 tione, gemmę sub- & obfignatione,
 cimeliis, sepulturis, picturis, orna-
 mentis, denique ubiq; locorum, &
 coram omnibus, sive ecclesiasticis,
 sive sæcularibus, intra & extra forū,
 coram Nobis & quibusvis, prouti
 honoribus eorum par erit, eorumq;
 necessitas, voluntas, ac beneplaci-
 tum feret, gaudere, uti & frui de-
 beant atq; possint; quemadmodum
 alii nostri, & Imperii, nostrorumq;
 hæreditariorum Regnorum, Prin-
 cipatum, ac Ditionum, nobiles Ba-
 rones & Baronissæ, qui similibus
 beneficiis & privilegiis à Nobis, no-
 strisve tum qua Imperium, tum qua
 cætera nostra regna hæreditaria, &
 Principatus, atq; ditiones, anteces-
 soribus donati erāt, hujusmodi uni-
 versis potiuntur, utūtur, & fruuntur;

facultatem citra obstacula amplam
habet, & præstare tenetur; & ex su-
pra dictis, aliisque pluribus, Cæsa-
reum ac Regium animum nostrum
rationibus moventibus; & hujusce
pervetustæ prosapiæ, Baronum ab
N., præclara & celebria merita, pro-
lixamq; & fidam operam clemen-
tissime recognoscentes; probe de-
liberato animo, sano consilio, re-
ctaque notitia, supra nominatum
Baronem ab N. hac affecisse gra-
tia, qua ipse, una cum omnibus suis
viventibus & victuris legitimis hæ-
redibus liberis, tum masculis, tum
fœminis, descendentiæ lineæ, per-
petuo & in omne ævum, in sta-
tum, honorem, ac dignitatem no-
strorum ac sacri Imperii Comitum
& Comitissarum extolleretur, col-
locaretur, & absolute inserere-
tur; eo plane modo, acsi ab ata-
vis suis, tam quoad matris quam
patris prosapias, in utraque linea
legitime nati Comites vel Comi-
tissæ

facultatem citra obstacula amplam
habet, & præstare tenerur; & ex su-
pra dictis, aliisque pluribus, Cæsa-
reum ac Regium animum nostrum
rationibus moventibus; & hujuscæ
pervetustæ profapiæ, Baronum ab
N., præclara & celebria merita, pro-
lixamq; & fidam operam clemen-
tissime recognoscentes; probe de-
liberato animo, sano consilio, re-
tæque notitia, supra nominatum
Baronem ab N. hac affectisse gra-
tia, qua ipse, una cum omnibus suis
viventibus & victuris legitimis hæ-
redibus liberis, tum masculis, tum
fœminis, descendenti lineæ, per-
petuo & in omne ævum, in sta-
tum, honorem, ac dignitatem no-
strorum ac sacri Imperii Comitum
& Comitissarum extolleretur, col-
locaretur, & absolute inserere-
tur; eo plane modo, acsi ab avi-
vis suis, tam quoad matris quam
patris profapias, in utraque lineâ
legitime nati Comites vel Comi-
tissæ

tissæ essent. Atque ita Nos effice-
re, ordinare, introducere, consti-
tuere, decernere, ut sæpe dictus
ab N., una cum omnibus ejus vi-
ventibus & victuris legitimis hære-
dibus liberis, & eorum hæredis hæ-
redibus, maribus ac fœminis, in
descendente lineâ, uti supra intel-
lectum, ordini, honori, dignitati
nostrorum ac sacri Imperii vetu-
storum Comitum & Comitissarum
addantur, æquiparentur, collegio
& societati illorum consocientur:
Juxta commemoratum eorum pri-
stinum titulum impertientes illis
universim & singulatim, & attri-
buentes nomen & statum nostro-
rum & sacri Imperii Comitum &
Comitissarum, quo in posterû Co-
mites sese & Comitissas ab & in N.
nuncupent atque scribant: Sancien-
tes, decernentes, & volêtes, ut sæpe
nominatus Comes ab & in N., ut
& omnes ejus legitimi hæredes li-
beri, eorumque hæredis hæredes,
utrius-

utriusque sexus, perpetuo & in omne ævum, nostri & sacri Imperii Comites & Comitissæ sint, ita sese, cum aliquoties commemoratis hereditario jure acquisitis pristinis titulis suis, nominent atque scribant: à Nobis, nostrisque in sacro Imperio successoribus, Romanorum Imperatoribus & Regibus, ut & ab inclyta nostra archiducali Austriæ Domo, denique ab universis, tum illustribus, tum vulgaribus, pro talibus æstimentur, habeantur, colantur, nuncupentur, & inscribantur: in conventibus & ludis equestribus omnia & singula beneficia, privilegia, honores, dignitates, prærogativas, præeminentias, emolumenta, jura, & jurisdictiones, una cum beneficiis in superioribus inferioribusque diocæsesibus, ecclesiasticis & sæcularibus feudis & præfecturis, suscipere, obire; cuncta denique alia obtinere & participare, iisque gaudere, uti, frui debèant ac

pos-

fiat
sacr
prot
de j
fruu
hibe
Pe
ab &
suor
ribus
bus,
stria
ficio
par
piat
tiar
mus
Nos
tiar
rati
not
fir
liff
ser
au

utriusque sexus, perpetuo & in omne ævum, nostri & sacri Imperii Comites & Comitissæ sint, ita sese, cum aliquoties commemoratis hereditario jure acquisitis pristinis titulis suis, nominent atque scribant à Nobis, nostrisque in sacro Imperio successoribus, Romanorum Imperatoribus & Regibus, ut & ab inclyta nostra archiducali Austriæ Domo, denique ab universis, tum illustribus, tum vulgaribus, pro talibus æstimentur, habeantur, colantur, nuncupentur, & inscribantur: in conventibus & ludis equestribus omnia & singula beneficia, privilegia, honores, dignitates, prærogativas, præeminencias, emolumenta, jura, & jurisdictiones, unacum beneficiis in superioribus inferioribusque diocesisibus, ecclesiasticis & sæcularibus feudis & præfectoris, suscipere, obire; cuncta denique alia obtinere & participare, usque gaudere, uti, frui debeant ac possunt.

sint, quemadmodum alii nostri & sacri Imperii legitimi vetustæque prosapia Comites atque Comitissæ de jure & consuetudine gaudent, fruuntur & utuntur; nemine prohibente.

Porro, quo supra dictus Comes ab & in N., suorum, & majorum suorum, Nobis & nostris antecessoribus, Romanorum Imperatoribus, Regibus & Archiducibus Austriæ præstitorum utilissimorum officiorum fructum à Nobis, prouti par est, adhuc ampliorem percipiat, nostramque Cæsaream gratiam, qua illi quam maxime favemus, eo efficacius sentire possit: Nos ei sequentem singularem gratiam & privilegium, bene deliberato animo, sano consilio, rectaque notitia, in optima, valentissima & firmissima forma & modo contulisse atque concessisse; & in præsens eandem illi Romana Cæsarea autoritate, absoluto jure, scienter,

&c.

& harum vigore conferre & concedere; nimirum, ut deinceps à Nobis, nostrisq; in sacro Imperio successoribus, Romanorum Imperatoribus, Regibusque, sæpe nominatus Comes ab & in N., ipsius legitimi hæredes liberi, eorumq; hæredis hæredes, in descendente linea, ex omnibus nostris, & successorū nostrorum in sacro Imperio, Domoq; Archiducali Austriæ archivis, in nostris & illorum loquendi formulis, scripturis, tabulis, & epistolis, aliisq; libellis, qui à Nobis & successoribus nostris seu ad eos seu alia ratione amittentur, in quibus mentio illorū fiet, titulo, prædicato, & axiomate *Generosissimi* afficiantur & scribantur; sicut archivis nostris, quo hæc omnia observentur, jam nunc mandata dedimus & præcepimus.

Iuxta hæc ergo (*ad longum*) per Imperium perque hæreditaria Regna, &c. serio & stricte præsentis diplomate mandamus, præcipimusque;

& harum vigore conferre & concedere; nimirum, ut deinceps à Nobis, nostrisq; in sacro Imperio successoribus, Romanorum Imperatoribus, Regibusque, sæpe nominatus Comes ab & in N., ipsius legitimi hæredes liberi, eorumq; hæredes, in descendente linea, ex omnibus nostris, & successorū nostrorum in sacro Imperio, Domoq; Archiducali Austriæ archivis, in nostris & illorum loquendi formulis, scripturis, tabulis, & epistolis, aliisq; libellis, qui à Nobis & successoribus nostris seu ad eos seu alia ratione amittentur, in quibus mentio illorū fiet, titulo, prædicato, & axiomate Generosissimi afficiantur & scribantur; sicut archivis nostris, quo hæc omnia observentur, jam nunc mandata dedimus & præcepimus.

Iuxta hæc ergo (ad longum) per Imperium perque hæreditaria Regna, &c. serio & stricte præfenti diplomate mandamus, præcipimusque;

que; Et volumus, Uti toties dictum Comitem ab & in N., omnesque illius viventes & victuros legitimos hæredes liberos, eorumque hæredis hæredes, uti supra positum, ab hoc in perpetuum, ubique locorum & apud omnes, in omnibus ac singulis honorificis conventibus, ludis equestribus, superioribus & inferioribus diœcesibus ac præfecturis, tam ecclesiasticis quam sæcularibus, ceu nostros, & sacri Imperii, aliorumq; nostrorum, juxta inclytam nostram Archiducalem Austriæ Domū, Regnorum hæreditariorum, Principatum, & Ducatum, legitime natos vetustos Comites & Comitissas recipiant, habeant, colant, admittant, honorent atque agnoscant; & alias universis & singulis beneficiis, privilegiis, honoribus, dignitatibus, prærogativis, juribus, & jurisdictionibus, absque molestia gaudere, uti & frui sinant; inque horum nullo eos impediunt offendantve;

S sed

sed in iis omnibus, hactenus ad longum comprehensis, Nostri & Imperii causa, protegant, tueantur, & defendant, & in omnibus illæsos conservent; neque contra hæc talia ullatenus delinquant, neu, ut alii delinquant, permittant; nullo pacto, nulla ratione; siquidem nostras & Imperii gravissimas disgratias atque pœnas, multam præterea ducentarum marcarum auri puri, evitare consultum videbitur. Cujus multæ, quotiesquoties contumaciter aliquis contra hæc deliquerit, dimidiam partem Nobis in nostram & Imperii Cameram; reliquam pluries dicto Comiti ab & in N., liberis ejus legitimis hæredibus, eorumque hæredis hæredibus, qui in talibus læsi fuerint, absque ulla remissione dependere damnas esto.

In harum fidei firmamentum auream nostram Cæsaream Bullam huic Diplomati appendi fecimus;

274 DIPLOMATVM
sed in iis omnibus, hactenus ad lon-
gum comprehensis, Nostri & Im-
perii caussa, protegant, tueantur,
& defendant, & in omnibus il-
læsos conservent; neque contra
hæc talia ullatenus delinquant,
neq; ut alii delinquant, permittant;
nullo pacto, nulla ratione; siqui-
dem nostras & Imperii gravissimas
disgratias atque poenas, multatam
præterea ducentarum marcarum
auri puri, evitare consultum vide-
bitur. Cujus multæ, quoties quo-
ries contumaciter aliquis contra
hæc deliquerit, dimidiam partem
Nobis in nostram & Imperii Ca-
meram; reliquam pluries dicto Co-
munitati ab & in N., liberis ejus legiti-
mis hæredibus, eorumque hæredis
hæredibus, qui in talibus læsi fue-
rint, absque ulla remissione depen-
dere damnas esto.

In harum fidei firmamentum
auream nostram Cæsaream Bul-
lam huic Diplomati appendi feci-
mus;

mus; quod datum est in nostra ur-
be Vienna, &c.

VI.

COLLATIO TITVLI

BARONIS.

NOs Ferdinandus II, (*titulus
major.*) Literis hisce, nostro,
& nostrorum in Imperio, cæteris-
que nostris Regnis hæreditariis,
Principatibus, & Ditionibus, suc-
cessorum nomine, palam testamur,
cunctisque notum facimus: Quam-
quam sublimitas Romanæ Cæsa-
ræ Majestatis, per fulgentissimi
throne sui vigorem, hactenus no-
bilissimis & præstantissimis fami-
liis exornata est: Attamē, quoniam
per humanam mortalitatem hujus-
modi familiæ nonnunquam acce-
duntur: Et, quo majoribus hono-
ribus ac dignitatibus Cæsarea Ma-
jestas familias hujusmodi, secun-

dum earū ingenuas nobilesq; profapias, virtutes, atq; merita, instruit & donat, eo augustior & magnificentior redditur thronus dictæ Majestatis; ipsiq; subditi non solum in agnitione Cæs. Clemētiæ, & debitis obsequiis continentur, sed etiam ad nobiles virtutes, ingenua, heroïcaq; facinora, deniq; ad fida & continua officia provocantur: Et, quamvis Nos, instinctu talis Majestatis Cæsareæ, in quam Omnipotentis Nos collocavit voluntas, instinctu item insitæ Nobis mansuetudinis & clemētiæ, ad omnium ac singulorū, nostrorum, ac sacri Imperii subditorum & fidelium honorem, dignitatem, incrementa & statum consideranda & promovenda, clementer proni sumus: Vehementius nimirū, nec immerito, delectari animum nostrum Cæsareum, si possimus eorum nomen, & profapiam in altiorē honorem & dignitatē extollere & collocare, quorum status atq;

dum earū ingenuas nobilesq; profapias, virtutes, atq; merita, instruit & donat, eo augustior & magnificentior redditur thronus dictæ Majestatis; ipsiq; subditi non solum in agnitione Cæs. Clemētiæ, & debitis obsequiis continentur, sed etiam ad nobiles virtutes, ingenuas, heroicasq; facinora, deniq; ad fida & continua officia provocantur: Et, quamvis Nos, instinctu talis Majestatis Cæsareæ, in quam Omnipotentis Nos collocavit voluntas, instinctu item insitæ Nobis mansuetudinis & clementiæ, ad omnium ac singulorū nostrorum, ac sacri Imperii subditorum & fidelium honorem, dignitatem, incrementa & statum consideranda & promovenda, clementer proni sumus: Vehementius nimirū, nec immerito, delectari animum nostrum Cæsareum, si possimus eorum nomen, & profapiam in altiorum honorem & dignitatem extollere & collocare, quorum status atq;

con-

conditio vetustissimam, nobilem & ingenuam originē habet, quique in incumbente Nobis rerū gerendarum onere fidissimam suam & obedientissimā operam præ aliis semper & constanter exhibuerunt, nec unquam, tam belli quam pacis temporibus, corpori, fortunis, sanguini ac viribus quidquam parcentes, ad magnifica obeunda munera & cōmissiones segnes fuere. Clementer ergo respicientes, animadvertētes, & considerantes per ~~estam~~ *estam*, nobilem, ante aliquot centenos annos celebratissimam, heroum æmulam familiam Nobilium ab N: (*sequuntur merita &c.*) & ex supra dictis, aliisq; pluribus haud contemnendis rationibus, merito adhuc vehementius Nos perimotos fuisse ad nostro nominato deputato Colonello ab N. has faciendum Cæsareas Regiasque gratias nostras, quibus à Nobis, bene deliberato animo, sano cōsilio, & proprio motu, rectaq; notitia.

S 3

com.

commemoratus ab N., una cum legitimis suis hæredibus liberis, eorumque hæredis hæredibus, viventibus & victuris, utriusque sexus, in descendente linea, perpetuo & in omne ævum, in statum, honorem, dignitatem, communionem, collegium, & societatem nostrorum, per sacrum Imperium, & nostra hæreditaria Regna, Principatus & Ditiones, Baronum & Baronissarum extollerentur, referrentur, & absolute incederentur, perinde ac si ab atavis suis, tam quoad matris quam patris prosapias, in utraque linea legitime nati vetusti Barones & Baronissæ essent. Atque ita hoc ipsum Nos efficere, eosque adeo extollere, dignari, inque statum, gradum, honorem, dignitatem, communionem, collegium & societatem nostrorū per Imperium, & nostra hæreditaria Regna, Principatus, & Ditiones, Baronum & Baronissarum collocare, huic æquiparare,

DIPLOMATVM
toratus ab N., una cum le-
ais hæredibus liberis, eo-
hæredis hæredibus, viven-
victuris, utriusque sexus, in
nte linea, perpetuo & in
um, in statum, honorem,
m, communionem, col-
& societatem nostrorum,
tm Imperium, & nostra
ria Regna, Principatus &
s, Baronum & Baronissa-
llerentur, referrentur, &
rentur, perinde ac fi-
s suis, tam quoad matris
tris prosapias, in utraque
ritime nati vetusti Barones
issæ essent. Atque ita hoc
os efficere, eosque adeo
, dignari, inque statum,
honorem, dignitatem,
ionem, collegium & so-
nostrorū per Imperium,
hæreditaria Regna, Prin-
& Ditiones, Baronum &
um collocare, huic æqui-
parare,

parare, conjungere & associare, in
omnibus absoluta autoritate Ro-
manæ Cæsareæ Regiæque Maje-
statis, & harum vigore. Statuere
quoque, decernere, & velle, ut di-
ctus Colonellus, Baro ab N., viven-
tes ejus & victuri hæredes liberi, eo-
rumque hæredis hæredes, utriusque
sexus, in descendentia linea, perpe-
tuo & in omne ævum, hoc nomi-
ne, stemmate, familia, nativitate,
armis, & clypeis, Barones & Baro-
nissæ sint; seque Barones & Baro-
nissas nuncupent, vocent, scribant;
& à Nobis, nostrisque in sacro
Imperio, & in cæteris omnibus no-
stris hæreditariis Regnis, Principa-
tibus, Ditionibus, inclytæque no-
stra dicta Domo Archiducali Au-
striæ successoribus, ex omnibus no-
stris eorumque archivis superiori-
bus & inferioribus, dicto titulo,
juxta titulum, prædicatum, & axio-
ma *Nobilium*, ornentur, vocentur,
agnoscantur & inscribantur, pro-
S 4 que

que talibus habeantur; unaquæque
 item beneficia, honores, dignitates,
 emolumēta, privilegia, prærogati-
 vas, status, sessiones, vota, processio-
 nes, veteres cōsuetudines, dominia,
 præminentias, jura, & jurisdiction-
 es, juxta beneficia diocesium su-
 periorū inferiorumq; ac Ordinum
 tam Ecclesiasticorū, quam sæcula-
 rium, in Imperii aliisque convētib;,
 equestribus ludis, & alias ubiq; lo-
 corum, in quibuslibet liberalibus &
 equestribus negotiis, & societatib⁹,
 percipere; tum, & in specie, Nobi-
 lium & Baronū ac Baronissarū feu-
 da & fundos beneficiarios suscipere,
 obtinere, obire, participare, & ha-
 bere; atq; hæc ipsa, ut & alia quæquæ
 Nobilium & Equestrium feuda, aliis
 Baronibus & Equestribus elocare;
 iisque universim & singulatim, in libe-
 ralibus & nobilibus, nobili & eque-
 stri persona ac Barone cōdignis ge-
 rēdis rebus, & negotiis, quam seriis,
 tam ludicris, in hostili impressione,
 præ-

bus habeantur; unaqueque
 beneficia, honores, dignitates,
 mēta, privilegia, prærogati-
 tus, sessiones, vota, procellio-
 teres cōsuetudines, domina-
 mineatias, jura, & jurisdic-
 tione iuxta beneficia diocesium su-
 periorumq; ac Ordinum
 clericorum, quam sæcula-
 rum Imperii aliisque convēntibus,
 in ludis, & alias ubiq; so-
 cietatibus, in quibuslibet liberalibus &
 negotiis, & societatibus,
 tum, & in specie, Nobili-
 ac Baronū ac Baronissarū feu-
 dalium beneficiarios suscipere,
 obire, participare, & ha-
 bere; hæc ipsa, ut & alia queque
 in Equestrium feuda, aliis
 & Equestribus elocare;
 in singularim, in libe-
 rilibus, nobilibus, & eque-
 stribus ac Barone cōdignis ge-
 neris, & negotiis, quam ferri-
 tis, in hostili impressione,
 præ-

præliis, pugnis, ludis circensibus,
 duellis, velitationibus, equestribus
 ludis, expeditionibus campestribus,
 evocationibus nobilium, seu feudo-
 rum lustrationibus, castrorum meta-
 tione, gemine sub- & obsignatione,
 cimeliis, sepulturis, picturis, orna-
 mentis, denique ubiq; locorum, &
 coram omnibus, sive ecclesiasticis,
 sive sæcularibus, intra & extra forū,
 coram Nobis & quibusvis, prouti
 honoribus eorum par erit, eorumq;
 necessitas, voluntas, ac beneplaci-
 tum feret, gaudere, uti & frui de-
 beant atq; possint; quemadmodum
 alii nostri, & Imperii, nostrorumq;
 hæreditariorum Regnorum, Prin-
 cipatum, ac Ditionum, nobiles Ba-
 rones & Baronissæ, qui similibus
 beneficiis & privilegiis à Nobis, no-
 strisve tum qua Imperium, tum qua
 cætera nostra regna hæreditaria, &
 Principatus, atq; ditiones, anteces-
 soribus donati erāt, hujusmodi uni-
 versis potiuntur, utuntur, & fruuntur;

de jure & consuetudine ; nemine prohibente. Ita tamen, ne hæc exaltatio nostra, & amplificatio, Nobis, sacro Imperio, ut & nostris hæreditariis Regnis, Principatibus, & Ditionibus, in jure Magistratus nostri, neu aliis ullis in suo jure vel jurisdictione, detrimentum afferat.

Iuxta hæc ergo (*ad longum*) per Imperium, perque hæreditaria Regna, &c. mandamus ; Et volumus ; Uti toties dictus Baro ab N., ejusq; legitimi hæredes liberi, utriusque sexus, perpetuo & in omne ævum, instar aliorum Baronum & Baronissarum ab & in N., prædicato & axiomate *Nobilium* inscribantur & nominentur ; & ut in quibuslibet liberalibus, magnificis, equestribus gerendis rebus, actionibus, & conventibus, in superioribus dicecesibus, denique in omnibus aliis locis, nullo excepto, pro talibus admittantur, æstimentur, agnoscantur, colantur, & habeantur ; & ut universis

e & consuetudine; nemine
 ente. Ita tamen, ne hæc ex-
 nostra, & amplificatio, No-
 stro Imperio, ut & nostris hæ-
 ritis Regnis, Principatibus, &
 aibus, in jure Magistratus no-
 eu aliis ullis in suo jure vel ju-
 rione, detrimentum afferat.
 ra hæc ergo (ad longum) per
 rium, perque hæreditaria Re-
 &c. mandamus; Et volumus;
 pties dictus Baro ab N., ejusq;
 mi hæredes liberi, utriusque
 perpetuo & in omne ævum,
 aliorum Baronum & Baro-
 rum ab & in N., prædicato &
 ate Nobilium inscribantur &
 entur; & ut in quibuslibet
 bus, magnificis, equestribus
 s rebus, actionibus, & con-
 s, in superioribus dicæces-
 que in omnibus aliis locis,
 cepto, pro talibus admitti-
 estimentur, agnoscantur,
 & habeantur; & ut uni-
 versis

versis ac singulis beneficiis, privi-
 legiis, dignitatibus, prærogativis,
 consuetudinibus, juribus, & juris-
 dictionibus, instar aliorum vetusto-
 rum in sacro Imperio, inque no-
 stris hæreditariis Regnis, Princi-
 patibus, & Ditionibus, Baronum
 & Baronissarum, sine molestia, ne-
 mineque prohibente, frui & uti si-
 nantur; neque ullus contra delin-
 quat, vel aliis delinqui permittat,
 nullo pacto, nullaque ratione; si-
 quidem nostras & Imperii gravissi-
 mas ingratias atque pœnas, mul-
 ctam præterea centum marcarum
 auri puri, evitare consultum vide-
 bitur. Cujus multæ, quotiesquoti-
 ties contumaciter aliquis contra
 hæc deliquerit, dimidiam partem
 Nobis in nostram & Imperii Ca-
 meram; reliquam ante comme-
 morato Baroni ab N., suisve legi-
 timis hæredibus liberis & succes-
 soribus, absque ulla remissione de-
 pendere damnas esto. Sub firma-
 mento

mento harum, appenso Cæsareo nostro sigillo signatarum, datarum, &c.

VII.

NOBILITATIO.

NOs Ferdinandus II, &c. (*titulus major.*) His literis palam testamur, cunctisque notum facimus: Quamquam Romanæ Cæsareæ Majestatis ac Dignitatis, inquam Omnipotens Nos, juxta divinam voluntatem suam, collocavit, & insitæ Nobis mansuetudinis ac benignitatis ductu, ad universorum ac singulorum, Nobis, & sacro Imperio, & hæreditariis nostris Regnis, Principatibus, & Ditionibus subditorum ac fidelium honorem, emolumenta, incrementa, & prosperitatem consideranda & promovenda semper proni sumus: Indesinenter tamen Cæsareum animum nostrum longe vehementius affici

FORMÆ.

affici & oblectari, si possunt
tiam & favorem nostrum
petire, & eorum statum
altiore honorem ac dignitatem
collocare, & Cæsareis n
neficiis ac privilegiis eos
instruere, quorum major
illi ipsi, ex vetusta, honest
genua stirpe orti sunt; qui
nis, ac nobilibus moribus
bus & actionibus operam
suam; & Nobis, sacroque
Imperio, nostræ item incl
stiacæ Domui, continuis, f
& constantibus suis obsec
aliis obedientiam suam pr
Clementer ergo resp
animadvertentes, & cons
non solum honestatem, ir
tem, nobiles & elegant
virtutes & discretionem
Noster & Imperii dilect
lis N. nostræ Cæsareæ
commendatus fuit, sed
& obedientissima obli

affici & oblectari, si possimus gratiam & favorem nostrum iis impertire, & eorum statum in adhuc altiorem honorem ac dignitatem collocare, & Cæsareis nostris beneficiis ac privilegiis eos donare & instruere, quorum majores, ut & illi ipsi, ex vetusta, honesta, & ingenua stirpe orti sunt; quique bonis, ac nobiles moribus, virtutibus & actionibus operam navarunt suam; & Nobis, sacroque Romano Imperio, nostræ item inclytæ Austriacæ Domui, continuis, fidelibus, & constantibus suis obsequiis præ aliis obedientiam suam probarunt.

Clementer ergo respicientes, animadvertentes, & considerantes non solum honestatem, ingenuitatem, nobiles & elegantes mores, virtutes & discretionem, quibus Noster & Imperii dilectus & fidelis N. nostræ Cæsareæ Majestati commendatus fuit, sed etiam fida & obedientissima obsequia, &c.

Idco

Ideo Nos, probe deliberato animo, sano consilio, rectaque notitia, huic N. hanc indulgisse gratiam, eumque tali donasse privilegio, & una cum suis legitimis hæredibus liberis, eorumque hæredis hæredibus, maribus ac fœminis, pro omni ævo, in Nobilitatis, & nostrorum, ac in sacro Imperio, nostrisque hæreditariis Regnis, Principatibusque, & Ditionibus legitime natorum equestrium, in feudis & ludis circensibus partem habentium Nobilium statum ac ordinem evexisse, ac dignos fecisse qui Nobiles crearentur, & Nobilitatis collegio & societati adderentur, consociarentur, & æquipararentur; eo plane modo & sensu, quasi ab atavis suis, tam quoad matris quam patris genus, in utraque linea, legitime nati feudorum ac ludorum circensium consortes & equestribus æquales Nobiles essent. In cujus Cæsareæ nostræ gratiæ & evectionis in
statum

statum & ordinem Nobilium confirmationem memoriam, Nos supra dictam parvam & insignatam parvam & insignatam nominatim hujusmodi non modo clementer & approbasse, sed etiam modo coronatum & liberali & nobili galea auarisse & perfecisse; eiq; suis hæredibus liberis hæredibus, sexus, abhinc in perpetuum discerni & uti, clementer & concessisse; quemadmodum hæc parva & insignatam hoc nostro Cæsareo te depicta & coloribus sunt illuminata. Atque nos nostros N. extolleret in statum ac ordinem collocare, & nobilitate societati, & communium, & in sacro Romano, & in sacro Romano cæterisque nostris hære

statum & ordinem Nobilitatis ma-
 jorem confirmationem, fidem &
 memoriam, Nos supra dicti N. pri-
 stinam parmam & insignia, (quæ
 nominatim hujusmodi sunt; &c.)
 non modo clementer confirmasse
 & approbasse, sed etiam dictum
 modo coronatum &c. cancellata
 liberali & nobili galea auxisse, or-
 navisse & perfecisse; eique & legi-
 timis suis hæredibus liberis, & illo-
 rum hæredis hæredibus, utriusque
 sexus, abhinc in perpetuum, hisce
 discerni & uti, clementer indulgisse
 & concessisse; quemadmodum no-
 bilis hæc parma & insignia in me-
 dio hoc nostro Cæsareo Diploma-
 te depicta & coloribus accurate
 sunt illuminata. Atque ita Nos di-
 ctos nostros N. extollere, dignari,
 & in statum ac ordinem Nobilium
 collocare, & nobilitare; collegio,
 societati, & communioni nostro-
 rum, & in sacro Romano Imperio,
 cæterisque nostris hæreditariis Re-
 gnis,

morum integritas conciliabant; eo-
 que principia ejus imperii specio-
 siora & mira, cum Orbis terrarum
 applausu, fuere: quam inclinatio-
 nem fortuna quoque ejus domi mi-
 litiaque prospera augebat, cum in
 publicum Christiani nominis ho-
 stem arma ferendo Imperii ter-
 minos ingenti laude propagavit,
 nec pugnando tantum, sed, quod
 mirum est, cedendo quoque vicit.
 Inclinauit postea tam illustris fama
 diuturnitate; quippe Imperii Prin-
 cipes raro in melius mutantur; ac,
 bene-cepta dominationis primor-
 dia raro eodem fine clauduntur.
 Parta enim securitate, aut redeunt
 ad naturam suam, aut mutant, &
 veluti fessi bene agendo, aut prio-
 rum pertæsi, à se abeunt. Huic vir-
 tutum quoque amor vitio fuit, &
 dum virtutibus nimium indulget,
 vitia facta sunt. Naturalium inve-
 stigatiōe rerum, & ornamentis pi-
 cturæ ita delectatus est, ut Imperii
 V - quo-

quoque curas & negotia Principa-
lis fortunæ eorum artium studio
condonaret ; quibus sensim magis
magisque blandientibus, totum se
mox mancipavit. Nam & Chymi-
carum rerum experimenta ipse ten-
tavit, & horologiis componendis
ipse assedit, contra quam Princi-
pem decuit. A solio Imperatorio in
sellam se opificii transtulit: nec se-
mel illud, aut quo amabili insanix
& vitio curiositatis humanæ satis-
fieret, sed tam alienissimis studiis
indulsiit, ut universam illis Reipu-
blicæ tractationem remitteret ; à
qua prorsus alienus. vix putes me-
minisse illum se Imperatorem esse.
Iam tabularum quoque immode-
ratum & insatiabile studium, ut non
modo, quidquid Orbis haberet exi-
mium, sumptibus & impensis Im-
perii corraderet, sed & integros
dies & continuos pingentibus adsi-
deret; quibus adeo obstinate & in-
vidiose deditus, ut mentem protin-
us

ITER G
nus iis infixam di-
ctu imminuerit ;
bile & morbo qua-
reptus, amare soli
Palatii sui cancelli-
ceres circumscripti-
to tempore, præte-
dam ministros, vix
coactus, ad aure
Quin eo furor ille
quam plane jam in-
levia quotidie avo-
dat. nam & alto &
tio sæpe à suis nota
casus interventu re-
vel leviter offendi-
gentea, & quidquid
jus, intentat. Cujus
lenimentum sed
amor mulierum,
forma commen-
cura delectas dili-
jam olim cœpta
cursus non femit
dumque labora-

nus iis infixam nimio eorum delectu imminuerit ; eoque velut atrabile & morbo quodam animi correptus, amare solitudinem cœpit, & Palatii sui cancellos sibi quasi carceres circumscripsit. Iamq; ex multo tempore, præter familiares quosdam ministros, vix quenquam, nisi coactus, ad aures suas admittit. Quin eo furor ille processit, ut, tanquam plane jam inops mentis, non levia quotidie à volas argumenta edat. nam & alto & constanti silentio sæpe à suis notatus, quod nullius casus interventu rumpatur: & si quis vel leviter offendat, in eum vasa argentea, & quidquid præ manibus ejus, intentat. Cujus morbi vitio non lenimentum sed augmentum fuit amor mulierum, quas ille ætate & forma commendabiles diligenti cura delectas diligit. Quæ omnia jam olim cœpta ætatis detritæ decursus non remittit, sed auget. Dudumque laborare Respublica &

rerum ordo, velut capite destitutus, labascere cœpit: Ac licet sãpissime fortuna bello Iuraco errorem ex incuria Principis, felicitas corrigeret; nihilominus animi subditorum, jam indignabundi, officium ab illo suum exigebant. Hinc illi tot tantique parentium motus, imperantium metus. male enim fere paretur, ubi male imperatur. Hinc tumultus fere quotidiani, & effrænâ conciliatorum horum audacia, quæ originem nonnisi ab amoribus Principis traxerunt. Nam & frater motis armis invito regna extorsit, & ejus temeritatis felici successu invitati Bohemi ad absurdissimarum conditionum consensum Imperatorem suum adegerunt; sacrorumque suorum libertatem, & ministrorum Regni mutationem, veluti privilegio arbitrariam, obtinuerunt; & quotquot probæ fidei & antiquæ ministri sunt, jam ejectum eunt; scilicet privatis odiis, religionis;

nis; & m
na obte
Cæsaris c
tra move
cio restir
seditiosos
interim i
Imperato
gendum,
pite Impe
que, jam a
saris indul
eadem de
agitant qu
ditiosa, e
obviam s
tur, in au
erumpere
bit malur
striacæ, &
conspirat
tate imin
rum digi
gium de
majestai

nis; & malignitati, libertatis nomina obrendentes; facili ad omnia Cæsaris consensu, qui nec arma contra movere, aut paucorum supplicio restinguere tam temerarios & seditiosos conatus ausus est. Cum interim illi militem in conspectu Imperatoris sui, quasi ad constringendum, si abnuat, ipsa in urbe, capite Imperii, teneant. Silesii quoque, jam aliorum exemplo, & Cæsaris indulgentia audaciores facti, eadem de religione moliti sunt, & agitant quotidie nova, publice seditiosa, exitiosa privatim; quibus si obviam severitate & supplicio iretur, in authorum omnia perniciem erumperent. Sed ne his quidem stabit malum. In exitium domus Austriacæ, & everisionem priscae fidei, conspirabitur. Et hac quoque lenitate immane quantum Austriacorum dignitati decessit; cujus fastigium declinat, si eripi Domui suæ majestatem Imperatoriam patiun-

tur. & tamen res eo spectat, nec tam audacia principia finem nisi in ultima ruina ponent. quod tamen velim frustra augurer. Plura de moribus ejus, de actis privatis observaram; sed ea nec tuta scribenti, & audienti periculosa sunt. Publica ejus gesta annales & historiae loquentur.

Ut ab Imperatore dimissi sumus, excepit exeuntes Excellentiss. Balthasar Zuniga, è Comitibus Montis Regii Regis Hispaniarum per Germaniam Legatus; vir in quo uno natura omnium virtutum numeros plenissime absolvit. Nosque in Palatium suum deductos, exquisitissimo convivii apparatus excepit. Secutus exemplum Illustrissimus Cajeranus, Nuncius Apostolicus, vir omni laude major; cujus etsi epulae lectissimis ciborum generibus affatim opulentæ; sermonibus tamen magni viri conditæ, admirandæ quoque erant. Nec Landgravius à Leuch-

tenberg, tanquam
miser; plures
nos vocatione
stro præveniss
Praga discessim
Sed antequam
tibi quoque ur
re. Sita ea decli
riis magnisque
flumen median
men immensus
pons pervium
placida, sed la
cujus alveum u
nissimi, theat
assurgentes,
generis arbus
In acclivi mō
perbis se mol
& nunc seden
Urbis totius
patet; quod v
ne & inferne
urbem man
satis se tuta

tenberg, tanquam ex lege, hoc omisit; pluresque cogitabant, nisi nos vocationes eorum discessu nostro prævenissemus. Ita postridie Praga discessimus.

Sed antequam discedam, volo tibi quoque urbis situm innotescere. Sita ea declivi in valle; quam, variis magnisque ædificiis diffusam, flumen mediam dividit; quod tamen immensus & præclarus opere pons pervium facit: Flumen ipsum placida, sed late luxuriante unda; cujus alveum utrinque montes amœnissimi, theatri in formam leniter assurgentes, coërcent, quos varii generis arbuta vitesque decorant. In acclivi montis Palatia Regum superbis se molibus attollunt; quam & nunc sedem Cæsar habet. è qua Urbis totius undiquaque aspectus patet; quod visu amœnum & superne & inferne aspicienti est. Nulla urbem mœnia, nulli muri claudunt; satis se tutam numero civium &

magnitudine putat. nec Reges quoque, tanquam de fide subditorum securi, munimenta ulla aut castella coercendis illis extruxere, cum loci tamen natura ei rei peridonea sit.

Ut Praga discessimus, Dresdam ad Saxonix Ducem cogitantes, partem itineris curribus nostris, partem fluminis subsidio confecimus. Et notatæ nobis obiter arces quædam munitæ, in rupium cacuminibus affabre extructæ, in quibus ingenium pro muro, & situs quoq; muniti & eminentes, rursusque introrsum recurrentes, parum humano operi reliquum fecerunt. Pars inferior rupis abrupta; cujus asperitas & inuius accessus ipsa difficultate oppugnantes arceret. Ejus generis castella ibidem complura, quibus natura ipsa favisse in defensionem videtur, quæ peridonea propugnaculis loca formavit, ut parum reliquisse industriæ videatur. Dresda quoque ipsa, sedes Principum, haud pa-

rum

I
rum natu
ni debet
vallo mir
parte, qu
propugna
ne arcend
litate ma
bus accom
aqua, ex fl
ingruentib
In id no
compertu
venatū m
rat. Ab a
erant No
sermonis
mandatu
nobis qu
pati quic
terim cu
nostro D
reditus e
mur, lib
ambula
re, qu

rum naturæ & præterlabenti flumini debet; et si ingenti undiquaque vallo mirum in modum munita, ea parte, qua planitiem spectat, nova propugnacula, aptissima dimensione arcendis inferendisque cum utilitate machinarum ænearum ictibus accommoda, ostentat. Vallum aqua, ex flumine tracta, impervium ingruentibus facit.

In id nos oppidum ut venimus, compertum, abesse Principem; qui venatū multis inde miliaribus abierat. Ab adventu nostro statim aderant Nobiles quidam ejus aulæ, sermonis Italici non imperiti: qui mandatum sibi à Senatu ajebant, nobis quacunq; in re inservire, nec pati quicquam deesse; expeditis interim cursoribus, qui de adventu nostro Duci nunciarent. In quorum reditus expectatione dum versaremur, libuit diuturnæ moræ tædium ambulatiunculis discutere, & lustrare, quæ ibi loci acceperam alios

magna admiratione & inspexisse & suspexisse. Ac primo quidem ad equorum Stabulum ducti, quod ingenti sumptu in augustissima forma Christianus Primus extruxit. Ad e-
 jus sane molis aspectum obstupuit quisque & obstipuit. Aula enim Principis, non equorum, videbatur. Nam & superne atria varia, rerum supellectile diversarum impleta, quæcunque ad equorum ornamenta pertinerent, non invenuto ordine digesta; arma & phaleræ, saga militaria, paludamenta, frena, ephippia, auro solido aut serico intexta, in quibus ars cum natura certabat. nec in tanta rerum varietate vacuum quidpiam aut confusum; suis quæque cameris locisque distincta, oculos visentium facili & indubia voluptate implebant. Longum esset memorare omnia, quorum singulis vix memoria sufficit. Omnium tamen maxime sumptuosæ porticus erant, sub quibus equi dispositi
 suum

IT
 suum quisq
 forma, so
 porticum
 saxo, è qui
 perennis sc
 in hoploth
 rium ducti;
 tormenta b
 pondere, &
 insuper spat
 morum ple
 tum millib
 nos non tar
 rem stupeb
 bedo exed
 sordibus at
 mensæ & d
 vis porius
 quod hæc
 adhuc pari
 mnum ar
 quibus ab
 artem nat
 verat. Inc
 quam na

suum quisque locum pro sexu, pro
 forma, sortiebatur. Suffulciebant
 porticum columnæ ingentes vivo
 saxo, è quibus singulis fontes aquæ
 perennis scaturiebant. Proximo die
 in hoplothecam seu armamenta-
 rium ducti; in quo balistæ æneæ, &
 tormenta bellica multa, ingentia
 pondere, & arte præciosa; cameræ
 insuper spatiosæ, omnis generis ar-
 morum plenæ, quæ armandis cen-
 tum millibus sufficerent. quorum
 nos non tam numerum quam nitore
 stupebamus. nihil enim ibi ru-
 bedo exederat, nihil pulvere aut
 sordibus attinebatur. Mox paruerunt
 mensæ & deliciae Principis, sed cui-
 vis potius quam Principi factæ, nisi
 quod hæreditate paterna relictas
 adhuc pari diligentia fovet. Ea om-
 nium artium felicissimis inventis,
 quibus abundat ea regio, ornata,
 artem naturæ, naturam arte decora-
 verat. Incertumque arti plus in illis
 quam naturæ tribueret. Omnia im-
 pensa

penſa & precio commendabantur; nobis tum parcius admirantibus, quia id genus deliciarũ Italicæ Principes ſtudioſius operoſiusque conquirunt: ſed erat omnino præter expectationem noſtram, Germaniæ extremæ incultos mores cœli Latii delicias adſpicere.

Octavo tandem die aderant nobiles cum curribus qui Torgaviam nos deducerent; ubi annua Saxoniæ Comitæ habebantur; quibus interventurum Ducem agebant. Credo ſtudio dilatatum noſtri adſpectum, ut inter confertas Comitiorum turbas exceptis auſtior ejus Aula appareret nam ibi quoque tri-duo ante admiſſionẽ detenti; dum accerſita undique Nobilium manus adventaret. Die illo, quo adituri Principem eramus, omnem familiam ſuam novis & hoſericis veſtibus induerat, in honorem noſtri; & perſonabant paſſim atria harmonico tubarum, tympanorum, tibia-rumque

IT
rumq; con
ſatis videb
ter. nam ho
tis, dignaba
oſculo eſt.
aperto ſem
rantia mag
delectu. Et
ditas literas
tabatur; Vo
dinandum I
petuum D
cum, è vivis
lor ad om
tamen præc
nihil ſibi eo
Ferdinandu
nem nos m
dem ab ille
pectari pol
citiã cum
lentix offi
ille, ne vi
Elinguem
rium deſti

rumq; concentu. Ut admissi sumus, satis videbatur excipere familiariter. nam honore manus, more gentis, dignabatur; quod apud illos pro osculo est. Erectus ipse in pedes, & aperto semper capite; credo, ignorantia magis morum, quam iudicii delectu. Et Coloretus quidem traditas literas egregia oratione comitabatur; Voluntate Numinum Ferdinandum Principem suum, & perpetuum Domus Saxonicae Amicum, è vivis sublatum. Cujus etsi dolor ad omnes pertineret, ad illum tamen præcipue; tum, quod sciret, nihil sibi eo facto detractum. Filium Ferdinandum Cosmum in eum finem nos misisse, ut intelligat, eadem ab illo studia, quæ à Patre, expectari posse; nihil illum secus amicitiam cum ipso, & omnia benevolentiae officia, exerciturum. Ad quæ ille, ne verbo quidem respondit; Elinguem nos, aut beneficio aurium destitutum, opinabamur. nam
offea-

offensæ (si qua ulla) nec vultu, nec coloris crebra mutatione prodebatur. oculos tamen, inconstanti volutatione, modo in nos, modo in circumstantē turbam, conjiciebat. cæterum, velut Hermes quidam in trivio immotus excepit sermonem. Alius quidam (Præfectum palatii esse dicebant) & Latinis verbis, sed incongruis, pauca quædam, & ἄλλοις ἀπὸς Διόνυσου, & quibus responderi ne à Delio quidem posset, eructabat. Et nos, quo ulterius ruborem anteverteremus, inclinatis non nihil genibus, discessimus, manumque ultro porrigentis officiose tetigimus.

Hujus tibi formam describere pœne pudori duco. nihil in illo, quo Principem cognoscas. Immanis bellua; voce, auribus, omni corporis gestu convenienti destituta. nutu tantum & concrepitis digitorum articulis loquitur; nec inter familiares quidem, nisi obscæna quædam;

I
dam, & f
In vultu
bor & r
oris linea
corporis f
artus, se
cultu, sed
ta. Atque
traham, n
Obriguiff
tur, postqu
illius ulla,
tunc quidē
se dignare
surgabat i
rum. vini p
cipis alicuj
ter proxim
vel tratati
judicabat.
se ministr
nis asperg
scutrisque
lis adhib
palma os

dam, & fere per convitium, jactat. In yultu ejus nihil placidum; rubor & maculæ, è vino contractæ, oris lineamenta confuderant. Vasta corporis forma, proceri & immensi artus, sed inconditi. vestis nullo cultu, sed detrita, & sordibus obfita. Atque, ut in breve omnia contraham, nomine tenus Princeps est. Obriguisse illi membra videbantur, postquam assedit; adeo nec vox illius ulla, nec actio excepta. Nec tunc quidē, cum nos honore mensæ dignaretur, aliud, quam subinde surgebat in pedes, eo ipso, hausurum vini poculum pro salute Principis alicujus, significans. Nec præter proxime assidentem quempiam vel tralatitia propinatione, dignum judicabat. Sæpe circumfusus mensæ ministros extrema parte potionis aspergebat. Ludionibus insulsis, scutrisque mimariis, quos fere epulis adhibebat, excussa aliquando palma os verberabat; & consumpta frigi-

frigidissima urbanitate, redibat ad pocula sua; ad quorum haustus omnium tubarum sistrorumque acuta murmura personabant; ipse, silens, æquum dari sibi per interpretem postulabat; nec traditas pateras ullo sermone aut vultus composito decore comitabatur. Uno verbo absolvam; Saxo ille vere saxeus.

Aderant mensæ duo ejus fratres, Iohannes Georgius, & Augustus. Huic gibbus in tergo, totius corporis habitum, mores, deformavit. Illi subinde in vultum incurrentes rubidæ maculæ, crudelitatis & immanitatis haud obscura indicia, oris lineamenta velut fuliginea rubedine confundunt. A quibus, etsi fallacibus argumētis, vita ejus neutiquam discrepat. Sedebat medius proximo mensæ loco Coloretus, supra Principem ipsum & Augustum fratrem; Cæteri nobilium suo quisque ordine; Ego Iohanni Georgio dextrum latus claudebam. Ne putes, in ejus-

modi

dignita
 risdictione
 que cor
 benefici
 bus infe
 que seu
 ire; cum
 rii, nec
 tum Re
 Ditionu
 riis Nob
 equitare
 juridicat
 tes cogn
 denique
 actiones
 Nobilib
 sterum e
 rum, ce
 pare, &
 habiles,
 bus iis, t
 bili par
 vis hor
 causis,

dignitates, prærogativas, jura & jurisdictiones, vetera instituta, bonaque consuetudines servare; ut & beneficia in diocæsis, superioribus inferioribusve præfecturis atque feudis acquirere, suscipere, obire; cum aliis nostris & sacri Imperii, necnon nostrorum hæreditariorum Regnorum, Principatum, & Ditionum legitime natis feudatariis Nobilibus, in ludis circensibus equitare; feuda & alios quoslibet juridicatus atque fora possidere, lites cognoscere & decidere; talia denique, & quascunque alias res, actiones, & negotia, quorum usus Nobilibus antiquitus fuit, ac in posterum esse potest, in & extra forum, ceu digni, participare, occupare, & ad hujusmodi apti, idonei, habiles, & utiles esse; tum & omnibus iis, una cum supra descripta nobili parma & insignibus, in quibusvis honestis, ingenuis, nobilibus causis, actionibus, & negotiis, seriis,

Iudicisq; , in præliis , hostili impressione, conflictibus, pugnis, ludis circensibus, duellis, velitationibus, ludis equestribus, campestri expeditione, nobilium evocatione, seu feudorum lustratione, castris metandis, gemmæ sub- & obfignatione, cimeliis, sepulturis, picturis, denique ubiq; gentium, prout honoribus eorum par erit, eorumque necessitas, voluntas, ac beneplacitum feret, uti & frui debeant & possint; quemadmodum alii nostri & sacri Imperii, nostrorumque hæreditariorum Regnorum, Principatum, ac Ditionum legitime nati equestres, feudorum ac circensium ludorum consortes Nobiles universa hæc obtinent, iis gaudent, utuntur, ac fruuntur, tam de jure, quam consuetudine; nemine prohibente.

Iuxta hæc ergo (*ad longum*) per Imperium, terrasque hæreditarias, &c. serio stricteque, vigore harum, man-

mand
dictus
liberi,
mares
omne a
que Ro
reditari
rum, Pr
legitime
circensiu
equestri
seculari
& quibu
pianqur,
gni asti
ullo hæc
sarcoru
& collat
honorib
tivis, ju
suetudi
munio:
ne in
lium, r
bili pa

mandamus; Volumusque; Uti sæpe dictus N., ejusque legitimi hæredes liberi, ac horum hæredis hæredes, mares & fœminæ, perpetim & in omne ævum, ceu alii nostri, sacrique Romani Imperii, etiamq; hæreditariorum nostrorum Regnorum, Principatum, & Ditionum, legitime nati feudorum & ludorum circensium consortes Nobiles, in equestribus ludis, in ecclesiasticis & sæcularibus ordinibus, diœcesibus, & quibuslibet aliis negotiis, recipiantur, ferantur, admittantur, digni æstimentur, colantur; neque in ullo hætenus enumeratorum Cæsareorum beneficiorum nostrorum, & collationum, non in privilegiis, honoribus, dignitatibus, prærogativis, juribus, jurisdictionibus, consuetudinibus, societatibus, communionibus, vel hac ipsa evectione in ordinem & statum Nobilium, neu quoque supra posita nobili parma & insigniis, obstacula

habeant, offendanturve; sed in quibuslibet nobilibus negotiis & actionibus, intra & extra forum, illis uti, frui, omnino & absque molestia sinantur; neu ullus contra delinquat, vel alii delinqui permittat; nullo pacto; siquidem nostras & Imperii gravissimas ingratias atque pœnas, multam præterea N. marcarum auri puri evitare consultum videbitur. Cujus multæ, quotiesquoties contumaciter aliquis contra hæc deliquerit, dimidiam partem Nobis in nostram & Imperii Camera; reliquam plures dicto N., suisve legitimis hæredibus liberis, eorumque hæredis hæredibus, sine ulla remissione dependere damnas esto: & ita quidem, ne aliis hæc, eandem, similemve fortasse nobilem parmiam & insignia gerentibus, in suis parmibus & juribus præjudicio vel damno sint.

Sub firmamento harum, appen-
so Cæsareo nostro sigillo signata-
rum ; datarum &c.

Finis Diplomatum.

T 3

AB-

APPENDIX.

Hic insuper auctarii loco observandum, Cæsaream Majestatem in literis suis, Electores Sacri Romani Imperii Ecclesiasticos Reverendissimos, Sæculares vero Serenissimos nuncupare, eosque omnes, ut & Regentem Lotharingiæ Ducem, titulo Vestræ Dilectionis salutare, ac clausulam, quæ in aliis scriptis & decretis Cæsareis subjungi solet, Ad mandatum, (scilicet) Sacræ Cæsareæ Majestatis proprium, in ejusmodi litteris omittere.

Cæteros sæculares Sacri Imperii de facto, seu reales Principes, ut Comitem Palatinum Neoburgicum, Ducem VVirtembergiæ, & alios &c. Tuam Dilectionem in scriptis vocat; ibique ponitur inferius prædicta clausula, Ad mandatum &c.

Ecclesiasticis Imperii Principibus, ut sunt Archiepiscopi, Episcopi,

ac non
cum na
lum T
buit, r
Devotio
Nota
Majesta
Episcop
restitur
gentian
titulum
is qui na
Com
modum
nostris
Comiti
lis scilicet
prærog
majori
Civi
libus n
perii fi
bus sac
ni Imp
culi l

ac nonnulli Abbates & Abbatissæ, cum nati non sunt Principes, titulum Tuæ Devotionis in literis tribuit, natis vero Principibus Tuæ Devotionis & Dilectionis.

Notandum vero, quod Cæsarea Majestas nulli Archiepiscopo seu Episcopo Imperii, nisi prius vel Investituram, vel ad minimum Indulgentiam aliquam ab eo obtinuerit, titulum Principis tribuat, exceptis iis qui nati sunt Principes.

Comitibus Imperii hunc fere in modum scribere solet: Nobilibus nostris ac Sacri Romani Imperii Comitibus ac fidelibus Dilectis &c. Iis scilicet, qui peculiare honoris prærogativas, seu Decreta Cæsarea majoris tituli, consecuti non sunt.

Civitatibus Imperii: Honorabilibus nostris, ac Sacri Romani Imperii fidelibus dilectis &c. Nobilibus Imperii: Nostris ac Sacri Romani Imperii fidelibus Dilectis, Circuli Imperii Franconici Equestri-

bus ac nobilibus, &c. ac similiter aliis, mutatis mutandis. Eis vero qui Ordinis cujusdam sacri Equites sunt; Reverendis nostris ac Sacri Romani Imperii &c.

Doctoribus: Honorabili & docto, nostro ac Sacri Romani Imperii fideli dilecto, utriusque juris doctori &c. Eundem fere titulum tribuit eadem Cæsarea Majestas Doctoribus Theologiæ Evangelicis.

F I N I S.

DA-

DA

ITER

Epistola

Equi

Mag

dolp

& ali

& R

Emer

DANIELIS EREMITÆ,
BELGÆ,
ITER GERMANICVM.

Sive

Epistola ad Camillum Guidium,
Equitem ; scripta de legatione
Magni Hetruriæ Ducis ad Ru-
dolph. II. Cæsarem Augustum,
& aliquot Germaniæ Principes
& Respublicas,

ANNO MDCIX.

*Emendato apographo quam potuit
emendatissime expressa.*

CAMID

E C

SVE
Go
cel
scr

viam nobis t
Illustris. Jul
Hetruriæ Du
& non poen
mitatu in d
Iustus statim
dere, & op
sponte Impe
suetudine ic
rum in valui
sua interest
cunctatione
Grave tamen

CAMILLO GUIDIO,

EQVITI, S.

SVperioribus meis causam Germanici itineris & successum Pragam usq; perscripsi. Eo ut venimus, obviam nobis tertio ab urbe lapide Illustris. Julianus Medices, Magni Hetruriæ Ducis Orator, processit, & non pœnitendo amicorum comitatu in domum suam deduxit. Iussus statim Legatus domi se claudere, & operiri, donec accersitus sponte Imperatoris eveniat; seu cōsuetudine id, seu voluntate Cæsarium invaluit; qui Majestatis quoque suæ interesse putarunt, intemerata cunctatione eorum aditus aperiri. Grave tamen visum est, & parum ex digni-

dignitate Principis nostri; sed tum exempla aliorum, tum fastigium tantæ Majestatis, facile persuasit voluntario nos carceri condemnare. Iamque dies complures admissionis expectatione consumpti; nec adhuc quisquam aderat, qui ejus nomine evocaret: compertumque, ministros, etsi creberrime ad eam rem ab Oratore Juliano interpellatos, nihil unquam de adventu nostro Imperatori significasse; seu naturæ ejus, alioquin ab admissionibus alienæ, supparasitati, seu conducibilis privatæ rei existimantes, aditum reliquis intercludi, dum illi soli aurium Principis potentes, voluntatem ejus ad propriæ utilitatis emolumenta convertant. Quod ut pro vero exploratum universorum testimonium fuit, consilium agitare de discessu cœpimus, & ne ipso quidem jam Juliano interveniente aut prohibente, ruptis voluntarii carceris vinculis foras ad invisendos ami-

cos exivi
conveni
riæ Duct
fidere, q
& levem
operiatu
ejus, ut i
tatis suæ
velut em
sciat ab i
non debe
Cæsar is in
cujus spo
spernantu
mnes, se
obtentui
& turbis
tempesti
tis factur
quod mi
& Cæsar
riosa civi
bus cons
in Princ
que caul

cos exivimus; publice professi, non convenire, Legatum Magni Hetrurix Ducis menstrua spatia domi desiderare, quo incertam admissionem & levem ad Imperatorem aditum operiatur; tanti non esse gratiam ejus, ut illam imminutione dignitatis suæ, & pudenda cunctatione velut emendicare velit; quia quod sciat ab invito dari, id expectari non debere. Et amicitiam quoque Cæsaris in promiscuo habiturum, cujus sponte oblata pietatis officia spernantur. Hæc clam, nec apud omnes, sed vere elata. Sumebatur obtentui, nolle se Cæsaris ætatem, & turbis civilibus affecti curas, intempestiva admissione onerare: Satis factum officio, quod venerit; quod minus admissus sit, tempori & Cæsari imputandum. Exceptit curiosa civitas frequentibus sermonibus consilium nostrum; &, male jam in Principem affecta, nostram quoque causam ad jus suarum rationum

trahebat: Iam non satis, Imperatorem cives suos, suos clientes, aditu prohibuisse; externorum quoque Principum, quorum adventu pondus & gloria Germaniæ addatur, contemni. Motæ sunt procul dubio & concussæ tam inexpectato consilio, & vulgi quoque sermonibus, ministrorum mentes: quorum oscitantiam præterea Excellentiss. Balthasar Zuniga, Regius Hispani per Germaniam Legatus, & alii præterea crebra amicorum interpellatione castigarunt, Quid enim reliquum fore Imperatorio nomini, si Magnus quoque Dux Sabaudia repulsam, post longam & variam expectationem, justissimo discessu vindicaverit? quem Italiæ Principum, post illios injuriam, Imperatoris gratiam ambiturum? In illo uno omnes contemni; cuius tamen contemptus detrimenta non ad solum Cæsarem pertinerent. His & similibus factum, ut eodem, quo disces-

IT
discessum p
mane adfue
rem jubere
una cū Iulia
morati, & in
longa admi
cunctationis
Et nos quoq
tu nobiscum
num ultro
osculati sum
ratione eor
tempore tan
spectus sui h
rant.

Aves jam
quo cultu co
mus? Ætati
sed præmati
ties genas &
spectu satis
& ore non
dis, sed que
condant; C
nat, senect:

discessum parabamus, die, summo mane adfuerit, qui ire ad Imperatorem juberet. Ivimus; & Coloretus, una cū Iuliano. Aliquandiu cum illo morati, & ingenti honore excepti, longa admissionis gratia superioris cunctationis molestiā pensaverunt. Et nos quoque, quorquot è comitatu nobiscum erant, introducti manum ultro protendentis officiose osculati sumus; magna cum admiratione eorum, qui jam à multo tempore tantā in Imperatore conspectus sui liberalitatem non viderant.

Aves jam scire, qualem illum, & quo cultu corporis, habitu, viderimus? Ætate aliquanto confectior, sed præmatura & supra annos canities genas & verticem coloravit. Adspectu satis decorus, fronte augusta, & ore non invenusto; oculis lucidis, sed quos hirsuta supercilia pene condant; Caput quoque jam inclinatum, senectæ aut naturæ vitio. Statura

modi convivio dictum quicquam memoratu dignum: obsequio muti Principis, & ne exprobrare sermone nostro ejus stoliditatem videremur, obmutueramus. Attamē, quod dictis deerat, factis supplebatur. Septem, quibus accumbebatur, horis nihil aliud, quam ingentibus vasis, & immensis poculis, certabatur; in quorum haustu palmam proculdubio ipse Dux ferebat. De negotiis aut officio legationis ne verbum quidem; satis ille probe amicus, qui æquum inter pocula fecerit. Strepabant quotidie, dum eramus, atria omnium comessantium & convivantium tumultu; &, quod mirum erat, una in domo 700. mensæ familiaribus Principis instructæ erant; quibus uno momento, dato tubæ signo, ministrabatur. Nolo te magnitudinem ejus Ducis alia quam epulandi bibendique virtute metiri. Alibi parum erit quod in illo mireris; in hoc supra omnes est, am-

phoras binas vini in diem siccare velut ex lege solitus. Renatus mihi in illo Maximilianus Imperator videbatur, quem Capitolinam amphoram evacuasse historiæ loquuntur: iam, quanto plus Capitolina, Germanica capiat, nec te quidem fugere arbitror: Ipse, non secus ac Germanus ille Paccuvius, Syriæ Rector, vino se & epulis sepelit; & quasi toties sibi parentarit, in cubiculum à cæna, ad symphoniam & barbaros tubarum concentus, effertur. Nullus in vino delectus, nullæ delitiæ in potu; copiam amat: & in uno studium, ut immane quid & seipso plus bibat. Inter hæc continuæ potationis certamina dies nobis aliquot protracti verius quam peracti. nullus enim vivere se in perpetua ebrietate & continuo mensæ assensu putabat. Tandemque, post multa comitatis & mutuæ voluntatis officia, in comitatu ingenti Nobilium discessimus, & Berlinum

versus

I
versusite
gressos e
bilitate
gensis El
quo vecta
tium dux
troducti a
omnibus
moniis cu
lioque im
nostra de
eo tempo
gebat. Ip
quanto ef
pillamen
in morer
singulare
verti. Fili
est; cui m
lenocina
matura e
culenta
quæ nisi
niæ deli
gustos

versus iter instituimus. Berlinum ingressos exceperè duo è prima Nobilitate, Marchionis Brandeburgensis Electoris nomine; & curru, quo vectari Princeps solet, in Palatium duxere. Nec multo post introducti ad Electorem sumus. Qui omnibus nos benevolentiaè testimoniis cumulatissimos dimisit; filioque imperavit, ut nos ad cubicula nostra deduceret: qui perpetuo ex eo tempore in comitatu nostro agebat. Ipse Marchio corpore aliquanto est depressior, promisso capillamento, antiquum Germaniæ in morem. Nihil in moribus ejus singulare, nihil eruditum animadverti. Filius ejus venustissima forma est; cui moribus quoque cultis mire lenocinatur. Multa de se, etsi immatura adhuc ætate, promittit luculenta amœnissimi ingenii signa; quæ nisi otio attererentur, Germaniæ delicias eum gentiles inter Augustos omnium spes haud dubio

324 DAN. EREMITÆ
successu augurarentur. Convenerunt forte eo loci Marchio Anspacensis, ejusdem familiæ; Hassiæ Lantgravius, aliique. quos invisere in mandatis erat. Misit Coloretus, qui Anspacensi significaret, si cum commodo ejus fieri posset, iturum ad eum. Non expectavit humanissimus Princeps adventum nostrum, sed, ultro adveniens, consilium nostrum prævenit. Dolebat Coloretus, nimiam Marchionis humanitatem sibi vitio esse, cujus profusa voluntate impeditus esset ab officio suo; sui hoc esse muneris adire Principes, non adiri. Cui alter pari comitate respondit, tantum se universæ Italiæ, & seorsim magno Hetruriæ Duci, debere, ut æs illud alienum nullo merito persolvi, tantum abesse, ut nudo humanitatis, imo debiti officio, deleri possit. quod humanus esse didicerit. Simul accepit literas; quæ, incertum, redditæ ne officiosius, an exceptæ; multumque

ver-

ITER GER
verborum in mutua
memoratione consu
Princeps forma, & to
bitu, satis venustus.
Italico pœne solus;
Germaniæ Principu
lico uti tegmine.

Mox ad Lantgrav
ut Coloretus elegan
tione exposuit vetust
Ducis, cum ipso jux
suis, amicitiam; qu
degener filius pari
mo culturus esset:
Quas ut ille, effrac
tenus inspexit, corr
vultu, velut indigna
sam projecit. Ægi
lisse, Excellentiæ se
fitudinis, honorar
Electori Brandebi
Ita ille pari dolor
num, & suam inju
batur; nec ullo h
volentia signo ni

verborum in mutua officiorū commemoratione consumptum. Est hic Princeps forma, & toto corporis habitu, satis venustus. Vestitu utitur Italico pœne solus; cum plerisque Germaniæ Principum in more, Gallico uti tegmine.

Mox ad Lantgravium itum. Cui ut Coloretus eleganti & culta oratione exposuit vetustam Ferdinandi Ducis, cum ipso juxta, ac majoribus suis, amicitiam; quam utique non degener filius pari adfectu & animo culturus esset: ~~litteras~~ porrexit. Quas ut ille, effracto signo, titulo tenus inspexit, commoto non nihil vultu, velut indignabundus, in mensam projecit. Ægre videbatur tulisse, Excellentia se titulo, non Celsitudinis, honorari; quod sciebat Electori Brandenburgensi factum. Ita ille pari dolore honorem alienum, & suam injuriam, stomachabatur; nec ullo honoris aut benevolentia signo nos ultra dignatus.

dimisit. Intellectum at non multo post; cum nescio quem è cubiculariis suis ad nos mitteret, qui jam libere profiteretur, ac doleret, tantum injuriæ Principi suo factum: scire nos debere, quantum inter Germaniæ Procères æmulationis. Nec se tam nostri causa id ægre ferre; quorum ignorantiam facillime intervallo locorum & vetusti ritus consuetudini condonaret: cæterum inter tot conscios Principes dissimulari non posse, cum omnes judicium Magni Ducis, suum ad opprobrium vertent. Hoc apud gentiles suos in usu esse, tantum in se mutuo de alio æstimare; quantum ab externis, & potissimum Italiæ Principibus, fiat. Se nullo Principum nobilitate, potentia, inferiorem; solum Comitatus nomen, quod, ex vetustate relictum, jam antiquitate ipsa inclaruit, obstare non posse, quominus Ducibus, Marchionibus, dignitate æquetur: Cui sane magnitudi-

tudini adventu nostro etsi nihil accederet, decedere tamen æquum non esse. Hæc, acriter & magno cum referentis impetu dicta, animos nostros rei novitate pœne affecerunt. Responsum tamen minus; & excusari visum, quod jam infectum esse non poterat: Nihil causæ domino Principi esse, cur te- nuem epistolæ inscriptionem in sua dignitatis diminutionem acciperet; animum Magni Ducis non ex literis, sed ex legatione existimari debere: Errorem eum fortassis scribarum esse, qui imperitia & hallucinatione lapsi sint: Nos hic esse presentes eo nomine, ut, si qui peccatum detractumve amicitiae esset, restauraremus: Proinde voluntatem Principis non scripto metitur: Scire jam Langravium debere, quanto in precio apud Ferdinandum Magnum Hetruriæ Terram fuerit: Virtutes quoque hereticas Italorum aures affectasse.

tudini adventu nostro etsi nihil accederet, decedere tamen æquum non esse. Hæc, acriter & magno cum referentis impetu dicta, animos nostros rei novitate pœne affecterunt. Responsum tamen mitius; & excusari visum, quod jam infectum esse non poterat: Nihil causæ domino Principi esse, cur tenuem epistolæ inscriptionem in suæ dignitatis diminutionem acciperet; animum Magni Ducis non ex literis, sed ex legatione existimari debere: Errorem eum fortasse scribarum esse, qui imperitia & hallucinatione lapsi sint: Nos hic esse præsentibus eo nomine, ut, si quid peccatum detractumve amicitia esset, restauraremus: Proinde voluntatem Principis non scripto metiatur: Scire jam Lantgravium debere, quanto in præcio apud Ferdinandum Magnum Hetruriæ Ducem fuerit: Virtutes quoque heroicæ Italorum aures affectasse, quas

nemo sane nostio Principe magis admiratus sit. Tantum moderatioribus his, aliisque sermonibus, quaesitum, ut jam ex illo tempore effusius nobiscum & liberalius agere cœperit. Mox me quoque seorsim familiarius amplexus, dicebat, dolere se, aliena in domo, non in propria, sibi id honoris evenisse: mihi ulterius ampliterque magis declaraturum, quid sibi erga me animi esset. Credo, captum varietate linguarum, qua cum illo utebar; quarum ille studio impense tenetur. nam & Græce, & Latine exacte, Hispanice, Italice, Gallice novit; & invidiam quoque Mithridatis famæ facit. augetur ea laus Philosophiæ, præterea & omnium bonarum artium absolutissima cognitione, qua ille ad miraculum excellit. Uno præclarissimam famam suam polluit, quod Theologiæ studio, sive verius illi fanaticæ superstitioni & hereticæ pravitati nimis pertinaciter deditus.

odio

odio Catholicorum, & illi obstinato affectui, Principalis quoque dignitatis gravitatem remittit; Nam ipse & in Conciliabilibus & Concionibus subinde declamat, quo odium adversus Pontificem, & omnes probæ fidei cultores, suis omnibus in universum ingeneret: eoque nomine inter suorum sacrorum Principes pro oraculo est.

Postridie Elector honore mensas nos dignatus; & quotquot aderant Principes, cum uxoribus & filiabus simul accubuerunt. Condiebantur epulæ variæ non absurdi sermone voluptate; Nisi quod Langravii aliquanto parum condito odio, beriuscule in Pontificios vehebatur; & medio fere convivii, sumptu ingenti vini patera, assurgens, nec erubuit pro salute Regum Gallæ & Britanniæ, & exitio Hispaniarum Regis, propinare. Perculsi sunt tam indecora & nimis aperta & infesta declaratione, & hilari

odio Catholicorum, & illi obstinato affectui, Principalis quoque dignitatis gravitatem remittit; Nam ipse & in Conciliabulis & Concionibus subinde declamat, quo odium adversus Pontificem, & omnes probæ fidei cultores, suis omnibus in universum ingeneret: eoque nomine inter suorum sacrorum Principes pro oraculo est.

Postridie Elector honore mensæ nos dignatus; & quotquot aderant Principes, cum uxoribus & filiabus, simul accubuerunt. Condiebantur epulæ variæ non absurdi sermonis voluptate; Nisi quod Lantgravius aliquanto parum condito odio liberiuscule in Pontificios vehebatur; & medio fere convivii, sumpta ingenti vini patera, assurgens, non erubuit pro salute Regum Galliæ & Britanniæ, & exitio Hispaniarum Regis, propinare. Perculsi sumus tam indecora & nimis aperta odii infesti declaratione, & hilaritati

convivii non parum tam aliena partium ostentatione detractum. Videbatur Magno Hetrurizæ Duci, jam cum potentissimo illo Monarcha affinitate conjuncto, nimis manifeste convitium facere. Dissimulatum tamen nobis; ordinemque feralis poculi, vagis sermonum injectis ambagibus, corruppebamus. Coërcuit temerarii impetus invidiam ipsius Electoris humanitas. Videbatur profusis alibi honoribus ejus offensæ memoriam velle delere; nam in comitatu nostro agere perpetuo fratrem & filium jussit; variisque spectaculorum oblectamentis, & venatoriis quoque genere inusitato, & novo, affecit. Alio item Lantgravius convivio, tanquam prioris erroris invidiam errorum consuetudine aboliturus, velut per ludibrium agebat; In animo sibi esse cum Electore Brandenburgensi in Italiam iter facere, modo quis de Inquisitione sponderet;

&, commotis leviter labris, interrogabar, excepturus ne se Magnus Dux liberaliter & libere foret, tandemque pro sacrorum suorum libertate interponeret. Responsum dissimulato irrisus intellectu, nihil Principi nostro evenire gratius posse, quam, quos tam impensissimo studio absentes colebat, præsentibus amplecti. Nec vero alias unquam Celsitudinis nomine quicquam nostrum Lantgravium commpellabar; ejusque adpellationis necessitas apto verborum circuitu declinata. Est Lantgravius satis decoro & procero corpore, majestatem incesso, aspectu, sermone refert; nisi quod vultus dignitate dentium exporrectiorum pronuntia, sermonis elegantiam incedendi mordax studium contarnat.

Exiit ad Ludovicum Anhaltin Principem ventum. Verum dicebat, me in Italiam jam redi-

& , commotis leviter labris, interrogabat, excepturus ne se Magnus Dux liberaliter & libere foret, fidemque pro sacrorum suorum libertate interponeret. Responsum, dissimulato irrisus intellectu, nihil Principi nostro evenire gratius posse, quam, quos tam impensio studio absentes colebat, praesentes amplecti. Nec vero alias unquam Celsitudinis nomine quisquam nostrum Lantgravium compellabat; ejusque adpellationis necessitas apto verborum circuitu declinata. Est Lantgravius satis decoro & procero corpore. majestatem incessu, aspectu, sermone refert: nisi quod vultus dignitamentium exporrectiorum prominentia, sermonis elegantiam insectandi mordax studium contaminat.

Exin ad Ludovicum Anhaltinum Principem ventum. Verum dicam, putabam, me in Italiam jam rediisse; adeo

adeo omnia illius Principis Italicos
 in mores adumbrata. Familia ipsa
 longa veste, moribus prorsus Itali-
 cis, est. Palatii quoque structura
 non ignobilis, ad eum modum. In
 eo Principe nihil ab Italo alienum
 animadvertas, ejus tamen gentis
 virtutibus, non vitiis, expressis. La-
 bii insuper cultus admirandam fa-
 cilitatē mira gentili gravitate tem-
 peravit. Nobilis Anhaltinorum do-
 mus est, inter Germaniæ primas;
 Saxonix se antiquitate æquiparat,
 & dignitate: sed numerus fratrum,
 æqualibus inter se portionibus ter-
 ras dividendum, multum jam po-
 tentiæ detraxit: nec enim apud il-
 los, quod alibi, summam rerum pe-
 nes natu majorem est; pari distri-
 butione partium, jus Dominatio-
 nis distrahitur, & quod una domus
 fuit, multæ fiunt. Ita propter anti-
 quitatem generis, parum illis præ-
 ter ceteros egregium superest, quod
 illi moribus, & animi virtutibus,
 infi-

insigniter tuentur. Egregia illa fra-
 trum soboles; quæ virtutibus suis
 tantum famæ & opinionis, quan-
 tum reliqui potentia & magnitudi-
 ne finium, invenit. Plerisque bo-
 narum artium studia & diuturnæ
 peregrinationes id laudis peperere
 runt; nullus non eorum, quæ par-
 prudentiæ non ultima est, *πρωτο-
 αντιστοιχων ιδιον αρεα, κ; ιδων εγνα.* Chri-
 stianus præ cæteris militari famæ
 insignis, & in Gallia popularium
 ductor, & Regii exercitus Legatus
 Atque, etsi acer & infestus Catho-
 licorum hostis, astrictè tamen &
 subdole dissimulat atrocitatem od-
 sui; versute versatus inter nos, &
 adhæctissimum nostris sacris pute
 Cæterum acta ipsius omnia alien-
 nequaquam personatis gestibus r-
 spondent. Passim enim antiquæ
 veræ fidei cultoribus insultat. N-
 dispar fratribus animus. Atque
 militari laude Christianus, ita ce-
 nonica Ludovicus excellit. De
 et

insigniter tuentur. Egregia illa fra-
 trum soboles ; quæ virtutibus suis
 tantum famæ & opinionis, quan-
 tum reliqui potentia & magnitudi-
 ne finium, invenit. Plerisque bo-
 narum artium studia & diuturnæ
 peregrinationes id laudis pepere-
 runt ; nullus non eorum, quæ pars
 prudentiæ non ultima est, πολλῶν
 ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα, καὶ νόον ἔγνω. Chri-
 stianus præ cæteris militari fama
 insignis, & in Gallia popularium
 ductor, & Regii exercitus Legatus.
 Atque, etsi acer & infestus Catho-
 licorum hostis, astrictè tamen &
 subdole dissimulat atrocitatem odii
 sui ; versute versatus inter nos, ut
 addictissimum nostris sacris putes.
 Cæterum acta ipsius omnia aliena,
 nequaquam personatis gestibus re-
 spondent. Passim enim antiquæ &
 veræ fidei cultoribus insultat. Nec
 dispar fratribus animus. Atque ut
 militari laude Christianus, ita œco-
 nomica Ludovicus excellit. Defe-
 ctum

ctum ditionis sua diligentia corrigi, & quod naturæ deest, ab industria supplet. Cum ibi essemus, hori nobis non indiligenti cultu instructi monstrabantur; quibus laborandis municipale vulgus adigebat, iisque labor ille pro censu erat. Et, etiamsi cætero parcissimus, in adventum tamen nostrum omnia sumptu immenso prodigebat, nullaque liberalitatis aut magnificentiæ officia omittebat: Tanto illi plus bonæ famæ studium, quam pecuniæ est. Et, cum in aula illa nihil quicquam est quod desideraremus, in nullo alio parcus quam in potu fuit; quem nobis Italica temperantia præbitum, nulla necessitate ad enormes & immodicos haustus patria consuetudine trahebat. Discendentes quoque nos, exemplo Saxoniarum Ducis, torque aureo donavit.

Hinc ad Ducem Brunsvicensem ire consilium erat; quod tamen pestilentiarum metus, quam ibi grassari

miran-

mirandum in modum intellexeramus, intervertit. Itaque Francofurtum recta magnis itineribus contendimus; ubi nundinæ nos autumnales, ad miraculum uberes, biduum detinuerunt.

Inde ad Trevirensis Archiepiscopum Electorem, qui tum Conventus agebat, calendis Octobribus accessimus. Is, ubi de adventu nostro certior factus est, summo mane currum suum misit, & è familiaribus quosdam, qui in aulam suam deducerent. Præcedebant currum nobiles quidam; & statores succincti. Ut ingressi; aliquandiu in atrio subsistimus, multum mirantes, cur non recta intromitteremur; & nisi exploratum fuisset, ignorantia id mori, non animi perversitate ac studio peccatum, indubie cogitabamus de discessu, erroremque ejus inopinato consilio castigabamus. Tandem post longam cunctationem intromissi sumus; & Elector,

mirandum in modum intellexeramus, intervertit. Itaque Francofurtum recta magnis itineribus contendimus; ubi nundinæ nos autumnales, ad miraculum uberes, biduum detinuerunt.

Inde ad Trevirensis Archiepiscopi Electorem, qui tum Confluentiaæ agebat, calendis Octobribus accessimus. Is, ubi de adventu nostro certior factus est, summo mane currum suum misit, & è familiaribus quosdam, qui in aulam suam deducerent. Præcedebant currum nobiles quidam, & statores succincti. Ut ingressi; aliquandiu in atrio subsistimus, multum mirantes, cur non recta intromitteremur; & nisi exploratum fuisset, ignorantia id mori, non animi perversitate ac studio peccatum, indubie cogitabamus de discessu, erroremque ejus inopinato consilio castigabamus. Tandem post longam cunctationem intromissi sumus; & Elector,

ctor, pauca quædam Italice, sed incongrue, prolocutus, manifestum fecit, nulla fide mala nobiscum agi. Mox multa interposita mora accumbere iussi. jam enim multo antè tempore instructæ mensæ erant; & una reliquis paulo eminentior, cujus caput duæ sericæ sellæ claudabant. Elector Coloretum manu sumptum ad abstergendas manus invitabat, & accumbere in summo mensæ voluit. Quod ille paululum honestissima modestia declinans, tandem accepit; seque dextræ statim suæ Elector applicuit; reliquis nobilium circum assistentibus. Statimque reliquæ mensæ omnes occupatæ. nam & familia tota, nobiles, famulique mensarum, tantum diversitate ciborum distinguebantur. Omnia in isto convivio citra ullum Principis fastum vel apparatus peracta; nisi quod adolescententes quidam phalerati, sed, quantum colligere ex moribus & vultu

licc-

licebat, nobiles, ministrabant. Multus Electori ipsi mecū sermo; & me Germanice, mox Latine compellendo, inusitata familiaritate offundebat. Ita biduum peractum est. Postremo convivio, multis verborum deliciis ad me versus, excusabat tenuitatem suam; ne ex levi apparatu ejus voluntatem metiremur; illum loci injuria, & patria frugalitate, facile excusari; hanc propensissimam alibi quoque declaraturum: proinde animum, non acta, spectaremus. Simul Coloreto literas exhibuit, quas ad Magnum Ducem deferret. Quarum ut ille inscriptionem inspexit; ubi Illustrissimi tantum titulo insigniebatur: negavit, se ulla ratione literas illas ad Principem allaturum; illam tituli mediocritatem ejus Magnitudini non convenire; à nemine aliter quam Serenissimi nomine compellaturum; nec eum honorem Saxoniz vel Brandenburgi Electorem denegasse:

Y

sc:

licebat, nobiles, ministrabant. Multus Electori ipsi mecū sermo; & me Germanice, mox Latine compellendo, inusitata familiaritate offundebat. Ita biduum peractum est. Postremo convivio, multis verborum deliciis ad me versus, excusabat tenuitatem suam; ne ex levi apparatu ejus voluntatem metiremur; illum loci injuria, & patria frugalitate, facile excusari; hanc propensissimam alibi quoque declaraturum: proinde animum, non acta, spectaremus. Simul Coloreto literas exhibuit, quas ad Magnum Ducem deferret. Quarum ut ille inscriptionem inspexit; ubi Illustrissimi tantum titulo insigniebatur: negavit, se ulla ratione literas illas ad Principem allaturum; illam tituli mediocritatem ejus Magnitudini non convenire; à nemine aliter quam Serenissimi nomine compellatum; nec eum honorem Saxonix vel Brandenburgi Electorem denegasse:

se: mirum, cur ille solus tam receptum ab omnibus morem cavillaretur. Cum ille contra instaret, & asseveraret, conceptissimis verbis nullum Italicum Principem trecentis abhinc annis alio titulo à prædecessoribus suis insignitum; tum plane Coloretus refragatus est, & Literas, inquit, mittere si placet, alio quam me internūcio mitas; ego caput meum vocare in discrimen nolo, quod imminui Principis dignitatem facile passus sim. Postulavit à me, liceret inspicere Saxonix literas, quibus ut inscriptum Serenissimi nomen vidit, induci se passus est. & literas suas ad se recepit, mutaturumque se fidem dedit, dummodo sciremus, id non iudicio aut prava voluntate, sed ex more, factum. Movebat illum proculdubio, se, Electorem Principem, non alio quam Illustrissimi titulo honoratum; nec, si constitisset, Saxonix Ducem ampliori honore à

Magno

Magno Duce compellatum, ulla seratione ad mutationem propositioni sui flecti passus esset. Misit tamen literas mane; quibus Serenissimi nomen inscriptum erat. Cæterum nullo nos, ut reliqui, honore, aut munere, dignatus est.

Pridie nonarum Octobrium Aschaffenburgum ad Iohannem Schweickhardum, Archiepiscopum Moguntinum, Electorem, venimus. Is statim domo nos excepit, & mensa uti communi voluit. Ut ad illum exhibitum literas venimus, Illustrissimi titulum conspicens, dubitare cœpit, an reciperet. negabat literas eas sibi scribi. Præscribat offensionis causam Coloretus, & præmeditata oratione argute divertit. ajebat, id ex antiqua consuetudine, & vitio scribarum, propria titulorum ignorantium, evenisse. nec nomina in tali officio, sed animos, spectari. se in hoc missum, ut, quod literis deesset, præ-

Magno Duce compellatum, ulla se-
ratione ad mutationem proposi-
ti sui flecti passus esset. Misit tamen
litteras mane ; quibus Serenissimi
nomen inscriptum erat. Cæterum
nullo nos, ut reliqui, honore, aut
munere, dignatus est.

Pridie nonarum Octobrium
Aschaffenburgum ad Iohannem
Schvveickhardum, Archiepiscopũ
Moguntinum, Electorem, veni-
mus. Is statim domo nos excepit,
& mensa uti communi voluit. Ut
ad illum exhibitum litteras veni-
mus, Illustrissimi titulum conspi-
ciens, dubitare cœpit, an reciperet.
negabat litteras eas sibi scribi. Præ-
sciebat offensionis causam Coloretus,
& præmeditata oratione argu-
te divertit. agebat, id ex antiqua
consuetudine, & vitio scribarum,
propria titulorum ignorantium,
evenisse. nec nomina in tali officio,
sed animos, spectari. se in hoc mis-
sum, ut, quod literis deesset, præ-

sentia suppleret. scire illum, quanta
semper Magni Ducis in Religio-
nem, Religionis Antistites, & seor-
sim in Electores, officia constite-
rint. vocari in dubium non debere
voluntatem ejus. nec ex sola lite-
rarum inspectione judicandum.
Quibus verbis tempestive prolatis
adeo mitigatus animus Electoris,
ut, exceptis literis, & perlectis, nos
ultra amplexus osculo exceperit.
nam ego quoque Germanice sub-
inde illū augustissimo titulo com-
pellabam, erroremque tabularum
iterata honorum appellatione e-
radebam. Ibatū dein in alia ser-
monum, varioque colloquio hora
prandii trahebatur. Ille, hilarior
vultu, nos manu jam prehenso in
triclinium ducebat; & supra se Fa-
bricium, me infra se ad dextrā col-
locavit. Imperitia sermonis Ger-
manici, qua laborabat Coloretus,
omnis Electoris oratio ad me per-
tinebat. Ibi multa explorata habere
licuit

licuit de animo illius versus Impe-
ratorem, Domū Austriacam, odio
adversus hæreticos & Gallia Re-
gem. Quem ajebar nulla ratione,
& præter æqui, atque adeo humani
jaris leges, rebus se Germania im-
plicare, quæ ad illum nihil prorsus
pertinerent. illum quietis publi-
cæ perturbatorem, & plus apud il-
lū odium Austriacæ Domus, quam
Religionis defensionem valere. ar-
bitrariumne illi, Clivia & Julia
successionem suis armis decernere?
quis illum ad ejus rei judicium vo-
carit? aut qua fronte in alieno feu-
do alienissimus arbitrium agat? ni-
mirum Catholicæ fidei & Authori-
tati Ecclesiæ satis non adhuc decef-
sisse, nisi ope ejus in Germania quo-
que, auctis Neoburgensis & Bran-
denburgensis finibus, partes inva-
descant. Hæc ille libere satis & con-
fidenter mihi; cui linguæ similitu-
do fiduciam cōciliaverat. Respondi
tamen ad omnia, qua porui modè-
ratio-

licuit de animo illius versus Imperatorem, Domū Austriacam, odio adversus hæreticos & Galliaë Regem. Quem ajebat nullā ratione, & præter æqui, atque adeo humani juris leges, rebus se Germaniaë implicare, quæ ad illum nihil prorsus pertinerent. illum inquietis publicæ perturbatorem, & plus apud illū odium Austriacæ Domus, quam Religionis defensionem valere. arbitrariumne illi, Cliviaë & Iuliaë successionem suis armis decernere? quis illum ad ejus rei judicium vocarit? aut qua fronte in alieno feudo alienissimus arbitrium agat? nimirum Catholicæ fidei & Auctoritati Ecclesiæ satis non adhuc decessisse, nisi ope ejus in Germania quoque, auctis Neoburgensis & Brandenburgensis finibus, partes invalescant. Hæc ille libere satis & confidenter mihi; cui linguæ similitudo fiduciam cōciliaverat. Respondi tamen ad omnia, qua potui mode-

rationē, ne & incitatum ejus animum exulcerarem, &, inter initia coeuntis gratiæ; recentia ejus vulnera convellerem: nihil enim illis gravius, quam subsidia fidei hostibus præberi; quorum augmenta omnia ipsis detrimento sunt. Neque fere ejusmodi sermones silentio & tacita dissimulatione inhibui. Aiebat præterea, inter Electores Catholicos conventum, Legatos ad summum Pontificem & Magnum Hetrurix Ducem mittere, subsidium adversus hæreticos imploratos: inter eos secreto nuper conventiculo peractum, conatus hostium quacunq; ratione restinguere; quibus, collatis operis, hoc unum studio, ut Catholicorum quoque memoriam cum viribus deleant. Nosque instantius precabatur, persuadere Duci nostro conaremur, ut, quæ ille arma pro Sacrorum defensione tam gloriose gessisset, eadem suæ quoque tutelæ & præsidio

præ-

præstaret. non minoris fore laudis, amicos defendere, quam hostes oppugnare. Possit illum Turcarum arma & impetus suis finibus depellere; quanto proclivius tam felicibus armis domesticam pestem cōscindere? illis famam tantam expeditionibus & nominis gloriam quaesitam; hic famæ simul & salutis sociorum consultum iri. Respondi ego, nunquam Magnos Duces periclitantibus amicis defuisse, quin dignitatem eorum salutemque suis quoque armis tuerentur: scire hoc Gallias; scire Transylvaniam; scire Casarem quoque, qui eorum armorum subsidia multis ancipitibus periculorū objectis casibus accerserit. in hoc laborare, quo Magni nomē Religionis defensione tueatur. proinde, de animo Principis securi, modum ipsi ac opportunum subsidii tempus per Legatos aperiant. His sermonibus magna pars quoque noctis trahebatur. Tandem,

Y 4

utrum-

præstaret. non minoris fore laudis,
amicos defendere, quam hostes
oppugnare. Posse illum Turcarum
arma & impetus suis finibus depel-
lere; quanto proclivius tam felici-
bus armis domesticam pestem cō-
scindere? illis famam tantum ex-
peditionibus & nominis gloriam
quæsitam; hic famæ simul & saluti
sociorum consultum iri. Respondi
ego, nunquam Magnos Duces pe-
riclitantibus amicis defuisse, quin
dignitatem eorum salutemque suis
quoque armis tuerentur: scire hoc
Galias; scire Transylvaniam; scire
Cæsarem quoque, qui eorum ar-
morum subsidia multis ancipitibus
periculorū objectis casibus accer-
fierit. in hoc laborare, quo Magni
nomē Religionis defensione tuea-
tur. proinde, de animo Principis
securi, modum ipsi ac opportunum
subsidii tempus per Legatos ape-
riant. His sermonibus magna pars
quoque noctis trahebatur. Tandem,

utrumque blandissime complexus, cum Aulæ suæ toto comitatu in cubicula deduxit. Mane venatum exivimus. Pars equis, pars curribus vehabatur. Vno curru Elector, Coloretus, & simul ego. Et repetita rursus pro Cæsare nonnulla adversum Gallos & gentiles Germanos. Quorum quædam à nobis pronis auribus excepta; multa accersitis verborum ambagibus declinata. Dum discessum paramus, aderat mihi ejus aulæ Præfectus, & nomine Electoris, torquem mihi aureum cum effigie obtulit. Detrectavi honorem; quod, soli mihi oblatum, carere invidia non posset. Rogavit ille instantius, ne illam injuriam Principi facerem, qui illud apud me in sui memoriam restare veller. arrhabonem nunc ejus animi acciperem; nec tenuitatem muneris, negligentiam exprobrarem. privatis se & secretis rationibus adductum, cur seorsim mihi liberalitas illa fieret.

ret. acciperem modo in argumentum propensissimæ voluntatis ejus, donec aliquando testimonia luculentiora agnoscerem. Ita effigiem à torque deductam sumpturum me affirmavi, ut sciret, non illud pergratum de me Electoris testimonium, sed fidei pretium, spernicam me vendere nulli velle; illi quoque non debere, cum, ipso jure dignitatis, & cum nostro Principe societatis, totus illius essem. Et nos quidem multo cū honore dimissi.

De moribus ejus pauca licuit cognoscere: biduum illud, quod cum illo posuimus, satis non erat ad interna illius animi exploranda. Religionis sane studiosissimus est, & pertinax defensor conditionis suæ. Tantum sibi inter suos amoris lenitate quæsit, ut plurimum votorum pro salute ejus nuncupetur. Vestis illi plane civilis, sine ullo conspicuo Dignitatis ornamento: toga domestica, aut pallium suc-

ret. acciperem modo in argumen-
 tum propensissimæ voluntatis ejus,
 donec aliquando testimonia lucu-
 lentiora agnoscerem. Ita effigiem
 à torque deductam sumpturum me
 affirmavi, ut sciret, non illud per-
 gratum de me Electoris testimo-
 nium, sed fidei pretium, sperni:
 eam me vendere nulli velle; illi
 quoque non debere, cum, ipso jure
 dignitatis, & cum nostro Principe
 societatis, totus illius essem. Et nos
 quidem multo cū honore dimissi.

De moribus ejus pauca licuit co-
 gnoscere: biduum illud, quod cum
 illo posuimus, satis non erat ad in-
 terna illius animi exploranda. Re-
 ligionis sane studiosissimus est, &
 pertinax defensor conditionis suæ.
 Tantum sibi inter suos amoris le-
 nitate quæsit, ut plurimum voto-
 rum pro salute ejus nuncupetur.
 Vestis illi plane civilis, sine ullo
 conspicuo Dignitatis ornamento:
 toga domestica, aut pallium suc-

346 DAN. EREMITÆ
cinctum; caligæ & thorax Hispanicum in morem: gladio quoque accingitur ubi foras exit. Domi suæ temperans, hilaris, nec nimio potui indulgens. an in nostri gratiam dissimularetur gentile ebrietatis vitium, incertum. tum facile cum reliquis ejus moribus abstinentia congruit. In summam, virum bonum facile dixeris, & in quo nihil fere reprehenderis, quam nimiam facilitatem. Ipse, nobili & antiqua familia, magnitudinem animi operum magnificentia declarat. nam & ingentis impensæ palatia & domos superbe instruit. Nihil intermittit, quod probare Principes possint.

Bidui itinere Herbipolim venimus. Vrbs est in ima ac depressa vallis planitie sita; quam fertilissimi montium colles mire ac plane assurgentes, velut theatrum muri, ambiunt. In excelsiori parte arx est Præsulis; quæ integram planiciem,

&

ITER GERMAN. 347
& urbis quoque tractum, prospectat. Mediam vallem, & oppidum quoque, Mœnus amnis dividit. Vrbs vestustatem ipso nomine indicat. In qua vix quidquam admirari possis, præterquam quod à præsentē pontifice Iulio exstructum est. Nam & templa ædesque Deum, magnifici operis, & collegium Musis sacrum, & xenodochium paupertati & senio afflictorum subsidium, pulcherrima hujus urbis ornamenta sunt. Arx quoque ipsa, nuper incendio absumpta, hujus beneficio augustinorem speciosioremq; formam cepit. Nam domus ipsa miro structuræ artificio suspicienda. In qua cameræ & atria complura, picturæ, sculpturæ, emplasmarum variis inventis ornata; in quibus omnibus ars cum natura cœtabat. Stabulum quoque equorum, instructissimum lectissimis equis, & hoplœtheca; bombardis æneis non paucis. Tum arx ipsa Mariana, natura munita,

Sci-

& urbis quoque tractum, prospectat. Mediam vallem, & oppidum quoque, Mœnus amnis dividit. Urbs vetustatem ipso nomine indicat. In qua vix quidquam admirari possis, præterquam quod à præsentente pontifice Iulio extructum est. Nam & templa ædesque Deum, magnifici operis, & collegium Musis sacrum, & xenodochium paupertati & senio afflictorum subsidium, pulcherrima hujus urbis ornamenta sunt. Arx quoque ipsa, nuper incendio absumpta, hujus beneficio augustiorem speciosioreque formam cepit. Nam domus ipsa miro structuræ artificio suspicienda. In qua camerae & atria complura, picturae, sculpturae, emplasmatum variis inventis ornata; in quibus omnibus ars cum natura certabat. Stabulum quoque equorum, instructissimum lectissimis equis, & hoplotheca; bombardis æneis non paucis. Tum arx ipsa Mariana, natura munita.

Scilicet ejus ingenium ars quoque adjuvat. nam fossa illam valloque munivit; & dispositæ circum balistæ æneæ, defensioni juxta ac ofensioni paratæ. Arcem illam antiquitus Dianæ sacram fuisse, templū & ara arguit. quam reverentiam antiquitatis, aliquot per annos humanæ curiositatis vitio servatam, fortuitus ignis, profanæ superstitionis castigator, extinxit. Restauravit sedem Iulius, & damnato impio ritu; Divæ virgini sacram esse voluit.

Eo nos ut venimus, statim præful omnibus nos humanitatis & benevolentia officiiis cumulavit. Amplissima cubicula & domus partem nobiliorem assignavit. Ipse frequenter ad nos veniebat, & alios adducere subinde ac reducere ad secessus nostros solebat. Multa quoque de Germaniæ Principum partibus, æmulatione, moribus, quæ iterare longum esset, miscebat. Illic
que

que sermonibus plerumque temporis tractum est.

Est Episcopus ætate confectus, sed animo integro. nam in septuagenario vix canos ullos animadvertas. annos incessus vegetus, integra capitis cæsaries, & nec canis nec calvitie sædata, dementitur. Octo & triginta annos ajebat se illa dignitate potiri; Quos ille sane ingenti cum laude & gloria nominis sui impendit. Nam & Palatii structura quatuor annos intra confecta, & reliquorum Operum magnificentia, minima pars laudum ejus. Centum & quinquaginta templorum in dirione sua excitavit, & ministeriis divinum probatæ fidei sacerdotibus instruxit. Seminariū suum tam amplis dotavit redditibus, ut centum Theologiæ candidatis, & viginti quinque nobilibus, qui ibi studiis operentur, alendis sufficiat. Præterea ad mille quingentos literarum studiosos in urbem invexit.

que sermonibus plerumque temporis tractum est.

Est Episcopus ætate confectus, sed animo integro. nam in septuagenario vix canos ullos animadvertas. annos incessus vegetus, integra capitis cæsaries, & nec canis nec calvitie fædata, dementitur. Octo & triginta annos ajebat se illa dignitate potiri. Quos ille sane ingenti cum laude & gloria nominis sui impendit. Nam & Palatii structura quatuor annos intra confecta, & reliquorum Operum magnificentia, minima pars laudum ejus. Centum & quinquaginta templa in ditione sua excitavit, & ministerium divinum probatæ fidei sacerdotibus instruxit. Seminariū suum tam amplis dotavit redditibus, ut centum Theologiæ candidatis, & viginti quinque nobilibus, qui ibi studiis operentur, alendis sufficiat. Præterea ad mille quingentos literarum studiosos in urbem invexit, qui

350 DAN. EREMITÆ
qui doctissimis undique conquisitis
Doctoribus mereantur. Ipse libro
me donavit, in quo omnia ejus. O-
perum præclara, sub titulo Panegy-
rici, celebrantur. Quicquid tamen
ibi dicitur, minus est; nec, etsi ex-
actissima Mariani facundia, & omni
laude major, laudes hujus Princi-
pis æquant.

Bambergam inde cogitabamus.
Sed illius loci Episcopum paucis
ante diebus supremi fari necessitas
sustulerat. Successerat in defuncti
locum Iohannes Gotfridus ab Asch-
hausen, Herbipolensis Episcopi re-
gularis sacerdos. Et adhortabatur
Iulius, iremus ad illum; fore ut o-
mni officiorum genere cumulatis-
simos dimitteret. Sed id in manda-
tis non erat; & nobis præscripta
Principis ne puncto quidem egredi
propositum erat.

Ergo, mutata viæ ratione, Hey-
delbergam ad Fridericum Comi-
tem Palatinum Electorem conten-
dimus.

5
ITER GERMAN. 351
dimus. Ibi comperimus, podagra
laborare tam infeste Principem, ut
omnes omnium admissiones fasti-
diret. ipsum atrocissimis & acutis-
simis doloribus cruciatum lectulo
attineri; nec vel domesticum, ad-
eoque ipsius conjugis, aspectum to-
lerare. Statim, ut in Palatium solito
more & honore deducti fuimus, ac-
cedunt Comites Solmæ, & sigilli Cu-
stos, qui ea de statu Principis expo-
nerent; quod nos, ut fortuitum, ca-
sui tribueremus; cætera ministros
suppleturos; Et post multos sermo-
nes traduntur literæ, quas, ubi in-
tegrum esset, Elector perlegeret.
Aderat mox pransaris Bipontinus;
circumque Comitem comitatus
ingens; inter quos medii assedi-
mus. A prandio pro more in am-
bulatum educimur. Quid in ea ur-
be viderimus, parum interest re-
ferre. Vas illud vinarium portento-
sum, ingens, quod centum triginta
sex vehicula capit. Et equorum sta-
bulum.

dimus. Ibi comperimus, podagra laborare tam infeste Principem, ut omnes omnium admissiones fastidiret. ipsum atrocissimis & acutissimis doloribus cruciatum lectulo attineri; nec vel domesticum, adeoque ipsius conjugis, aspectum tolerare. Statim, ut in Palatium solito more & honore deducti fuimus, accedunt Comites Solmæ, & sigilli Custos, qui ea de statu Principis exponerent; quod nos, ut fortuitum, casui tribueremus; cætera ministros suppleturos; Et post multos sermones traduntur literæ, quas, ubi integrum esset, Elector perlegeret. Aderat mox pransuris Bipontinus; circumque Comitum comitatus ingens; inter quos medii assedimus. A prandio pro more in ambulatum educimur. Quid in ea urbe viderimus, parum interest referre. Vas illud vinarium portentosum, ingens, quod centum triginta sex vehicula capit. Et equorum stabulum.

352 DAN. EREMITÆ
bulum. Et hortus. in quo Italica
delicia, arboresque, & fructus; ci-
treæ mala, & aurea; punica quo-
que, quæ cum cœli asperitate pu-
gnabant, & invita quoque hyemis
duritie durabant. nam illas ars ad-
versus frigoris intemperiem defen-
debat. Tabulis illa ligneis incluse-
rant, quæ pluvias & tempestates ar-
cebant. quarum commissuræ ad-
modum concinnæ, & ad amissim
compactæ; ut aëris injuriam nul-
lam pertimescerent. Calorem ul-
tro adhibitis hypocautis fovebant,
quæ, undiquaque lateribus adfixa,
eleganti invento calorem inno-
xium & temperatum plantis præ-
starent. nam incurva & retorata ex
ære machina fumum ignis, & no-
xium vaporem, foras ejiciebat. Pa-
latinam quoque celebrem Biblio-
thecam inspeximus; & offendimus
Ioannem Gruterum nostrum, ejus
custodem. Plura per adversam Prin-
cipis valetudinem cognoscere non
licuit.

A Pa-

ITER GERMAN. 353
A Palatinatu nos VVirtember-
gensis Ducatus & Sturgartam ex-
cepit. Locus est amœna in valle de-
pressior, quem undiq; montes am-
biunt, nequaquam asperi. Nam le-
vitet per declivia collium assur-
gentes vini non improbi culturam
ferunt. Præcipuum vallis & urbis
ornamentum, Domus Principis;
amœna hortis; arte, structura non
ignobili. Stabulum quoque equo-
rum architecturæ artificio insigne.
in quo videbatur Saxonix Reguli
impensas æmulatus; sed novo mo-
te equi diversa statione per cuneos
dispositi aspiciebantur. Nullus nos
Principum tenuius & languidius
excepit. quod tamen prorsus nobis
præter expectationem fuit. à nullo
enim alio plura aut ampliora offi-
ciorum genera nobis spondeba-
mus; quippe cujus Patrem olim in
Heturia & ipse quoque Magnus
Dux non tralatitia humanitate ex-
cepisset. Ejus rei causæ conjecta-
bantur.

Z

A Palatinatu nos VVirtember-
 genſis Ducatus & Stuttgartum ex-
 cepit. Locus eſt amœna in valle de-
 preſſior, quem undiq; montes am-
 biunt, nequaquam aſperi. Nam le-
 viter per declivia collium aſſur-
 gentes vini non improbi culturam
 ferunt. Præcipuum vallis & urbis
 ornamentum, Domus Principis;
 amœna hortis; arte, ſtructura non
 ignobili. Stabulum quoque equo-
 rum architecturæ artificio inſigne.
 in quo videbatur Saxonix Reguli
 impenſas æmulatus; ſed novo mo-
 re equi diverſa ſtatione per cuneos
 diſpoſiti aſpiciebantur. Nullus nos
 Principum tenuius & languidius
 excepit. quod tamen prorsus nobis
 præter expectationem fuit. à nullo
 enim alio plura aut ampliora offi-
 ciorum genera nobis ſpondeba-
 mus; quippe cujus Patrem olim in
 Hetruria & ipſe quoque Magnus
 Dux non tralatitia humanitate ex-
 cepiſſet. Ejus rei cauſſæ conjecta-
 Z bantur,

bantur, quod nuper Orator ab eo, intellecta morte Ferdinandi, mature & celeriter missus, etsi præcipuo honore & liberalissime exceptus, nullo tamen munere cohonestatus erat; quod à Germaniæ Principum Legatis velut pro jure exigitur. Et VVirtembergensis, Italica gravitatis inimica imitatione, credebatur eadem nos ratione velle tractare, qua suum esse Oratorem tractatum Florentiæ acceperat; nostrasquæ nobis artes, veluti in aliqua paris magnitudinis æmulatione, reddidit. Stabat ipse in medio atrii erectus, & nihilo secius quam ipse Cæsar, immotus; nec advenientibus obvius, nec comitatus abeuntes; quod à cæteris tamen Principibus factum. Nihilominus postridie, magis in sui gratiam, ne intermissa patriæ consuetudo ipsi vitio esset, quam amore nostri, mensa nobiscum communi usus est. Et à prandio ad spectacula Circi educimur, comi-

comitante nos fratre ejus. Quæ etsi nostro honori fieri fingerentur; intellectum tamen, ea ex necessitate fieri, quo equorum habilitati, eadem proximis Ducis nuptiis exhibituri, insuescerent. Die tertia significatum, nos, modo pace Principis liceret, velle discedere; plures quidem dies haud gravate in ejus contubernio posituros; sed ingruere hyemem, cujus asperitatem libenter maturo discessu præveniremus. Responsum ad ea nomine Principis, & postulatum precibus, quibus contra ire nefas erat, unum adhuc illi diem largiremur; esse quæ familiarius conferre utrinque interfit. Accepta statim conditio; nihilque nobis asseverabamus gratius, quam intelligere voluntatem Principis, cui obsequi unicum consilium esset. Ita totum illius diei mane adventum ejus ad nos operiebamur; sed nec ipse, nec illius nomine quisquam aderat; majorq;

comitante nos fratre ejus. Quæ etsi nostro honori fieri fingerentur; intellectum tamen, ea ex necessitate fieri, quo equorum habilitati, eadem proximis Ducis nuptiis exhibituri, insuescerent. Die tertia significatum, nos, modo pace Principis liceret, velle discedere: plures quidem dies haud gravate in ejus contubernio posituros; sed ingruere hyemem, cujus asperitatem libenter maturo discessu præveniremus. Responsum ad ea nomine Principis, & postulatum precibus, quibus contra ire nefas erat, unum adhuc illi diem largiremur; esse quæ familiaris conferre utrinque interfit. Accepta statim conditio; nihilque nobis asseverabamus gratius, quam intelligere voluntatem Principis, cui obsequi unicum consilium esset. Ita totum illius diei mane adventum ejus ad nos operiebamur; sed nec ipse, nec illius nomine quisquam aderat; majorq;

ea die solitudo penes nos aulicorum & famulantium, quam ante, erat; nec illi ipsi quidem nobiles, qui ante nobiscum assidui erant, ultra videbantur; nec suspicari causam, etsi omnia rimantibus, licebat; fraudem tamen ministrorum esse arbitrabamur. Iamque frustra per vanam cunctationem consumpto die, tandem nobiles duo adierant, qui pro Duce nunciarent, se toto die distentum non potuisse simul & suæ voluntati & nostræ expectationi satisfacere. simul tradebat literas; aliaque subnectebat multa, quibus irritæ moræ pudorem velaret. Coloretus, etsi quam officiosissime dissimulato intellectu responderet, indignari tamen aliquantum, & irrisos nos, dolere. Cujus ego rei causam statim subjeci; quod scirem, certum esse, ea fuisse voluntate Principem, ut nos inviseret. Nam & de munibus, quibus nos donaret, cogitaverat.

Sed

Sed ille, quem antea missum in Hetruriam dixi, constantius asseverabat, ibi nihil tale sibi præstitum, desineret immodicis honoribus imminuere fastigium dignitatis suæ: plus apud externos gravitate, quam familiaritate profici. Eadem mihi, haud multo post quidem, non potestremus ejus aulæ affirmabat; cujus omnis sermo meæ opinioni mire congruebat. Ita summo mane, nullo comitante aulicorum, discessimus; satis mirati, quod solus ille nos, tam parvo in honore habitos, adhuc pene inani frustratione delisset.

Obiter & veluti παρεπιπέτως Vltimam attingere justi eramus, si per itineris rationem, citra ulla viæ ambages liceret. Vt Senatus de adventu nostro certior factus, aderant Primores nobis. Quibus multis & copiosis verbis expositum magnum Hetruriæ Ducis erga eam Rempublici studium; quod illis multis ar-

Sed ille, quem antea missum in He-
truriam dixi, constantius assevera-
bat, ibi nihil tale sibi præstitum; de-
sineret immodicis honoribus im-
minuere fastigium dignitatis suæ:
plus apud exteros gravitate, quam
familiaritate profici. Eadem mihi,
haud multo post quidem, non po-
stremus ejus aulæ affirmabat; cujus
omnis sermo meæ opinioni mire
congruebat. Ita summo mane, nul-
lo comitante aulicorum, discessi-
mus; satis mirati, quod solus ille
nos, tam parvo in honore habitos,
adhuc pene inani frustratione de-
lulisset.

Obiter & veluti παραρρηκῶς Vl-
mam attingere jussi eramus, si per
itineris rationem. citra ulla viæ
ambages liceret. Ut Senatus de ad-
ventu nostro certior factus, aderant
Primores nobis. Quibus multis &
copiosis verbis expositū magnum
Hetruriæ Ducis erga eam Rem-
publ. studium; quod illis multis ar-
gumen-

gumentis cognitum & exploratum esse deberet. Eadem sibi de præfenti nostro Ferdinandi filio sponderet: Cujus testandi causa ad eos missi effemus. Et dicto literæ traduntur. Quas illi lecturos se in Senatu agebant. Nam quominus in Senatum iremus, molestiam ipsorum, morasque temporis prætendebamus. Miraberis forsân, nos cum tam parvi precii Republica tam officiose egisse. Scias, id in mandato fuisse nobis, apud Respublicas omnes diligentissime curaremus, ut illis de Magni Ducis voluntate prolixè constaret. Plus ibi fortasse famæ quæritur, ubi legationis honor ad plures pertinet. A prandio rursum Primores aderant curibus, ut nos ad inspiciendam urbem circumducerent; quam illi satis diligenti cura & impensa quoque ingenti novum in modum muniebant, ex quibus magnitudo eorum spectaretur.

Situm

Situm illud oppidum ad Danubii ripas nondum immentis. Nec enim longe ejus primordia inde in ædibus Comitum Furstenbergensium scaturigine fontis prodeuntis. Trans amnem producta planiciem prospectat: à tergo montibus imminetibus premitur. Urbem, præter aptum loci situm, nitor quoque & ædificiorum atque platearum elegantia commendant, & immentis operis turris, sed irritò labore, non ultra mediam partem erecta.

Noribergam inde magis itinere contendimus. Mane, ubi intellectum, venisse nos, aderant Togatæ duo, multo publicorum servorum comitatu. agebant, Magistrum civium, & è Senatu unum esse. Ut intromissi sumus, multis & speciosis verbis expositum studium Ferdinandi Ducis erga eam Rempublicam perpetuo cum ejus subditis & mutuo mercimoniorum commercio: Idem Cosmo Duci ani-

Situm illud oppidum ad Danubii ripas nondum immensi. Nec enim longe ejus primordia inde in ædibus Comitum Furstenbergensium scaturigine fontis prodeuntis. Trans amnem producta planiciem prospectat: à tergo montibus imminetibus premitur. Urbem, præter aptum loci situm, nitor quoque & ædificiorum atque platearum elegantia commendant, & immensi operis turris, sed irrito labore, non ultra mediam partem erecta.

Noribergam inde magnis itineribus contendimus. Mane, ubi intellectum, venisse nos, aderant Togati duo, multo publicorum fervorum comitatu. ajebant, Magistrum civium, & è Senatu unum esse. Ut intromissi sumus, multis & speciosis verbis expositum studium Ferdinandi Ducis erga eam Rempublicam perpetuo cum ejus subditis & mutuo mercimoniõrum commercio: Idem Cosmo Duci ani-

mus; qui eam ob rem nos ad eos miserit: Aliaque complura, sensu eadem, verbis diversa. Quibus illi, Italiçi sermonis periti; satis congrue & pro re respondebant.

Inde ad aspiciendam urbem præclaram eximus, indubie Germaniæ primam. In qua hoc præ ceteris mireris, quod, ingenti & sterili planitie sita; nec abundantia rerum, nec opulentia, nec magnitudine, ulli aliarum Germaniæ urbium secunda sit: Causam haud absurdam reor, quod sterilium locorum ingenia hominum ad exercitationem, virtutem, & variarum artium disquisitionem acuuntur, & duritie soli cœlique acrius animantur. Illæ, quæ ubertim & copiose omnia promūt, terræ, fiducia locorum nimia effæminant incolas & enervant. Α πινία διέθανε μὲν τήνας ἐπιγῆραι. Id argumento facile colligas, quod hujus oppidi cives omnium rerum subtilissimis inventis nulli cedunt.

&

& in maxima loci inopia omnium rerum affatim copia est. Contra Bohemi, in felicissimo & ubere terræ proventu torpentes & languidi, multis quoque ad vitæ ornamenta requisitis destituuntur.

Noriberga Neoburgum discessimus, sedem Philippi Ludovici Comitis Palatini, ætate jam confecti, sed viribus integri. Effusus ille nos honoribus & prolixè excepit. Eadem illi, ut reliquis, exposita; & apud bonum Principem & amicitia cognitum minus adhibendum artis fuit; sincere cum illo omnia & ex fide pertractata. Dolebat subinde abesse domo filios, quorum nobis præsentia indubie solatio & voluptati esset; temporis quippe rationem majori cum hilaritate in eorum comitatu posituros. Horum natu major in Belgio erat, hæreditatis Cliviæ & Iulix adeundæ gratia; cujus ille rationes cum Cæsare & Brandenburgensi cavillabatur.

& in maxima loci inopia omnium rerum affatim copia est. Contra Bohemi, in felicissimo & ubere terræ proventu torpentes & languidi, multis quoque ad vitæ ornamenta requisitis destituuntur.

Noriberga Neoburgum discessimus, sedem Philippi Ludovici Comitis Palatini, ætate jam confecti, sed viribus integri. Effusis ille nos honoribus & prolixè excepit. Eadem illi, ut reliquis, exposita; & apud bonum Principem & amicitia cognitum minus adhibendum artis fuit; sincere cum illo omnia & ex fide pertractata. Dolebat subinde abesse domo filios, quorum nobis præsentia indubie solatio & voluptati esset; temporis quippe rationem majori cum hilaritate in eorum comitatu posituros. Horum natu major in Belgio erat, hæreditatis Cliviæ & Iuliæ adeundæ gratia; cujus ille rationes cum Cæsare & Brandenburgensi cavillabatur.

Alter Stutgardum ad ejus Ducis in-
 prias magno cum comitatu auli-
 corum profectus. Tertius peregrina-
 tione detinebatur.

Situm quoque Neoburgam ad
 Danubium, editiori paululum lo-
 co. Nomen oppidi nulla magnitu-
 dine, solis portarum claustris, tue-
 tur. Sed moliebatur jam Dux nova
 munimenta, & extendere oppidi
 terminos, novisque aliunde accer-
 sitis civibus implere parabat.

Augustam mox Vindelicorum
 appulimus. Statimque aderant Vr-
 bis Duumviri. In quibus flos homi-
 num Marcus Velferus; vir, in quo
 nec invidia invenit quod calumnie-
 tur. Legationis officio levi oratio-
 ne peracto, in alia sermonū itum.
 in quibus fere solus Velferus audi-
 tus est; reliquis admiratione viri, &
 disparitatis metu tacentibus. Nulla
 ea civitas benevolentiae & huma-
 nitatis officia intermisit; quod &
 illi impurandum, quem Patrem
 Patriæ,

Patriæ, sicut totius Germaniæ or-
 namentum, non inepte indigites.

Vrbem ipsam tacendo laudave-
 ro, ne quid nostræ descriptionis te-
 nuitate detrahat. Dies nos ali-
 quot in mirandorum operum ad-
 miratione & contemplatione de-
 tinuit. Fontes, statuarum elegan-
 tissimis ornamentis decorati. Ho-
 plotheca, vario armorum genere
 instructa. Aquæ ductus ingentes,
 quibus è proximo flumine haustam
 aquam per urbem variis meatibus
 diffundant. Et, quod inter seculi
 miracula numeres, horologii in-
 ventum, ad quod nec Memphisici
 labores, & illæ vastæ pyramidum
 moles, non Ephesium illud delu-
 brum, non denique quicquid Ro-
 mana manus & seculorum ingenia
 fecerunt, comparanda. Ipsa quippe
 natura ad imitationem sui obsta-
 peficit; nec reliquum ultra quic-
 quam arti est, nisi natura altera, aut
 alia fiant. Quicquid in cælo, quic-

Patriæ, sicut totius Germaniæ ornamentum, non inepte indigites.

Urbem ipsam tacendo laudavero, ne quid nostræ descriptionis tenuitate detrahatur. Dies nos aliquot in mirandorum operum admiratione & contemplatione detinuit. Fontes, statuarum elegantissimis ornamentis decorati. Hoplotheca, vario armorum genere instructa. Aquæ ductus ingentes, quibus è proximo flumine haustam aquam per urbem variis meatibus diffundant. Et, quod inter seculi miracula numeres, horologii inventum, ad quod nec Memphitici labores, & illæ vastæ pyramidum moles, non Ephesium illud delubrum, non denique quicquid Romana manus & seculorum ingenia fecerunt, comparanda. Ipsa quippe natura ad imitationem sui obstupescit; nec reliquum ultra quicquam arti est, nisi natura altera, aut alia fiant. Quicquid in cœlo, quicquid

quid in perpetuo illo & æterno superiorum domuum motu miramur, & in quo minimum pene, quod videtur, vides, illud uno in opere hujus expressum. Imitata est una manus, quod tot secula vix agnoverunt; & hujus imitatione collectum, quod ne oculis quidem colligitur. Hic, quicquid Eudoxus, quicquid Chrysippus, & alii cœlestium motuum Magistri, longa speculatione observarunt; hic omnium fixorum & errantium motus; hic Solis, hic Lünæ alterius condita & producta varie lumina; quicquid denique cœlum, quicquid natura fecit, facitque, uno opere, una machina expressum est. Cujus sane mirandi Operis solus aspectus facile longæ Legationis dispendia mereatur.

Quod sane ut omnium operum & artium complementum & finis, ita finis Epistolæ meæ erit. Reliqua præstantiæ tuæ, aut alteri Epistolæ re-
re-
re-

ITER GERMAN. 365
repositus; in qua de moribus Germanorum aliisq; observatis mihi prolixè agetur. Vale. Augustæ Vindelicorum, Calend. Decembr. Anno ut supra.

F I N I S.

ITER GERMAN. 365

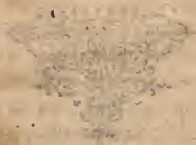
reposui; in qua de moribus Germanorum aliisque observatis mihi prolixè agetur. Vale. Augustæ Vindelicorum, Calend. Decembr. Anno ut supra.

F I N I S.

AD ALPHABETUM

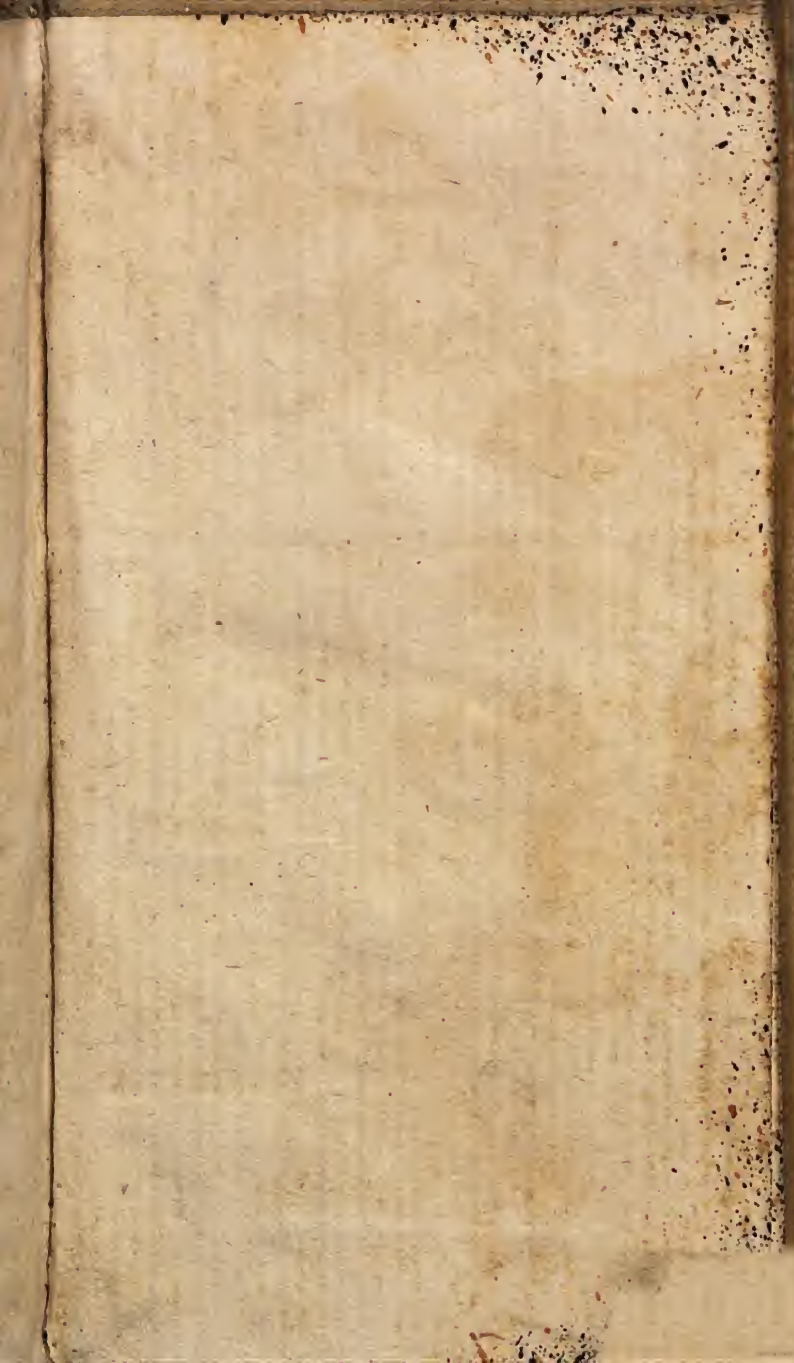
Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

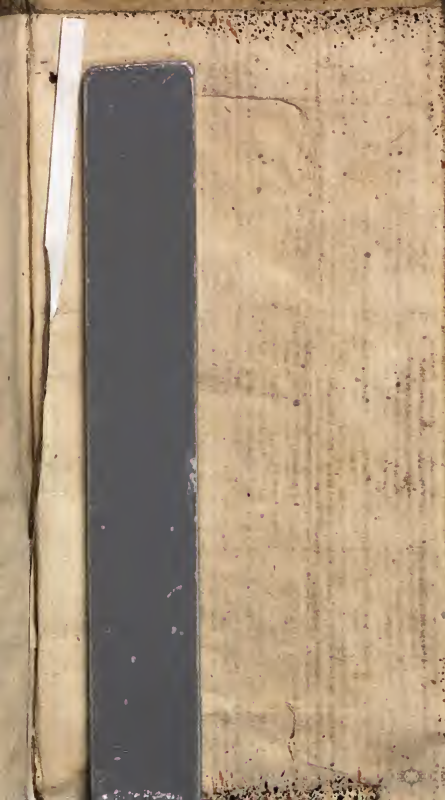
Additional faint, illegible text located in the lower portion of the page, likely bleed-through from the reverse side.

BIB

V